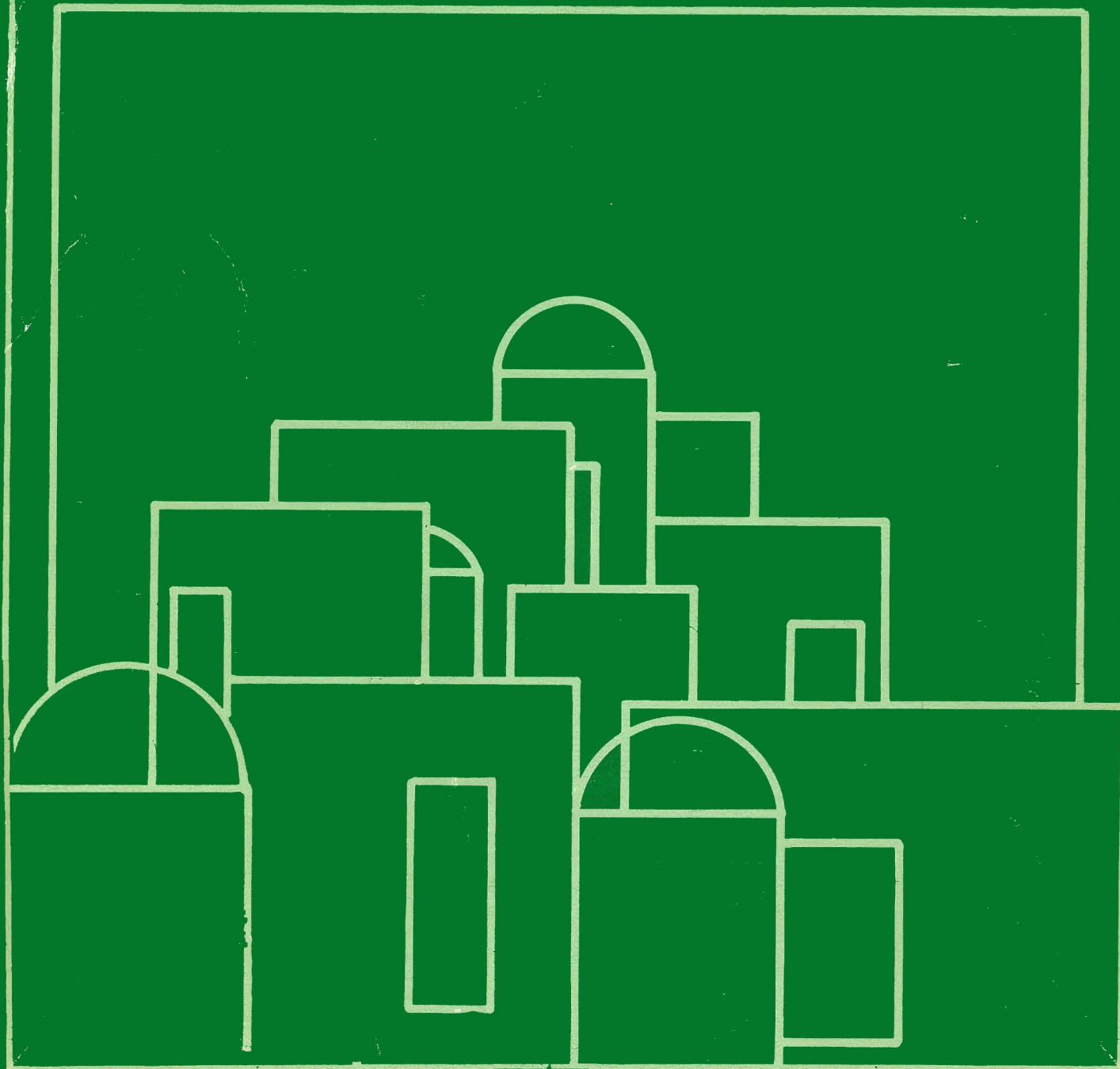
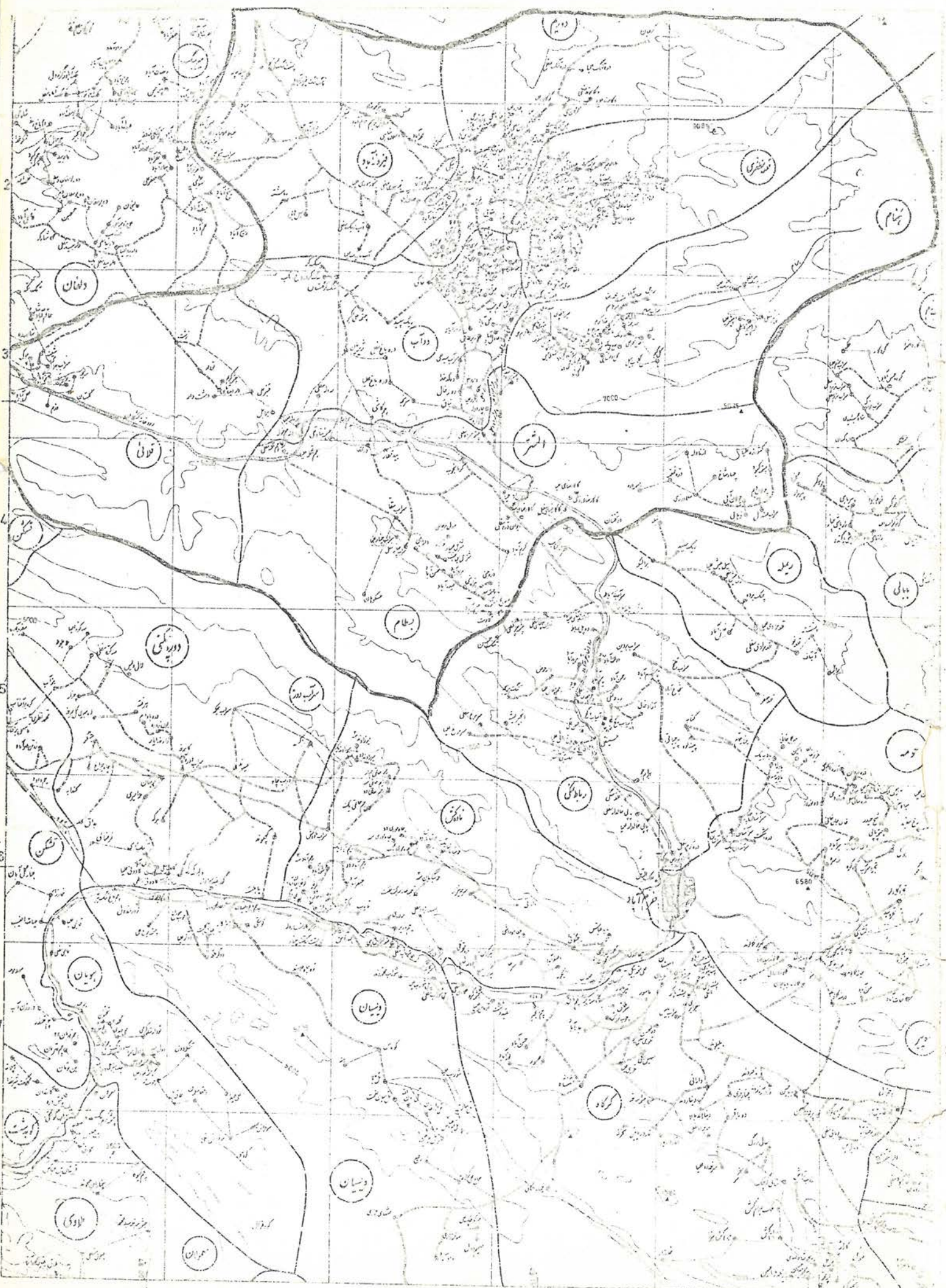

طرح توسعه منطقه ای (کله)

مخالعه کلی بخش کله (شتر)

- 1) Analyse the outline
 2) demonstrate what type of development model it represents.
 3) Give some information about the mechanism of data collection فهرست مطالب

1 مقدمه

1-1 خصوصیات جغرافیائی و طبیعی

1-1/1 وضعیت جغرافیائی

1-1/2 شرایط طبیعی (خاک، آب و هوا، منابع آب، آبهای زراعی)

1-1/3 موقعیت ارتباطی

1-1/4 ریخت شناسی روستا (تیپ روستاها، شکل و وضع سکونت) *نظرات خاص*

2-1 جمعیت *Demography*

2-1/1 ساخت جمعیت

2-1/1/1 توزیع بر حسب سن

2-1/1/2 توزیع بر حسب جنس

2-2 بعد متوسط خانوار

2-3 سواد

2-3/1 توزیع باسوادان بر حسب جنس

2-3/2 توزیع باسوادان بر حسب سن

Employment 2-4 اشتغال (زود کاری، دیر کاری، اشتغال به تحصیل زنان، اشتغال به تحصیل مردان، جمعیت فعال، اشتغال ویکاری در گروههای مختلف سنی، چگونگی توزیع مشاغل در میان جمعیت شاغل)

2-5 درون کوچی و بیرون کوچی (درون کوچی و بیرون کوچی فصلی و دائمی)

Resources and Production 3-1 وضعیت تولیدی و اقتصادی

Farming 3-2 زراعت

3-1/1 زمین

3-1/2 محصول

3-2/1 محصولات آبی

3-2/2 محصولات دیم

3-3 مبارزه با آفات

- ۹۱ ۳/۴ - هزینه های زراعی
- ۹۶ ۳/۵ - وضع مالکیت
- ۱۱۸ ۳/۵/۱ - توزیع مالکیت زمین
- ۱۲۴ ۳/۵/۲ - شکل تملك زمین

Animal husbandary

- ۱۲۷ ۴ - دامداری
- ۱۲۷ ۴/۱ - دام
- ۱۳۳ ۴/۲ - فرآورده های دامی
- ۱۴۵ ۴/۳ - امراض دامی
- ۱۵۰ ۴/۴ - هزینه های دامداری
- ۱۵۴ ۴/۵ - طیور

Orchards

- ۱۵۷ ۵ - باغداری و قلمستان

hand crafts

- ۱۶۱ ۶ - صنایع دستی

Finances

Finances & credits

- ۱۶۵ ۷ - وام و اعتبارات
- ۱۶۵ ۷/۱ - منابع اعتبار
- ۱۶۵ ۷/۱/۱ - منابع خصوصی محلی و شهری
- ۱۶۸ ۷/۱/۲ - منابع دولتی پرداخت اعتبار
- ۱۷۱ ۷/۱/۳ - سایر منابع
- ۱۷۳ ۷/۲ - مصارف وام

Social institutions ≈ Beaucrocratic Inst.

Social institutions

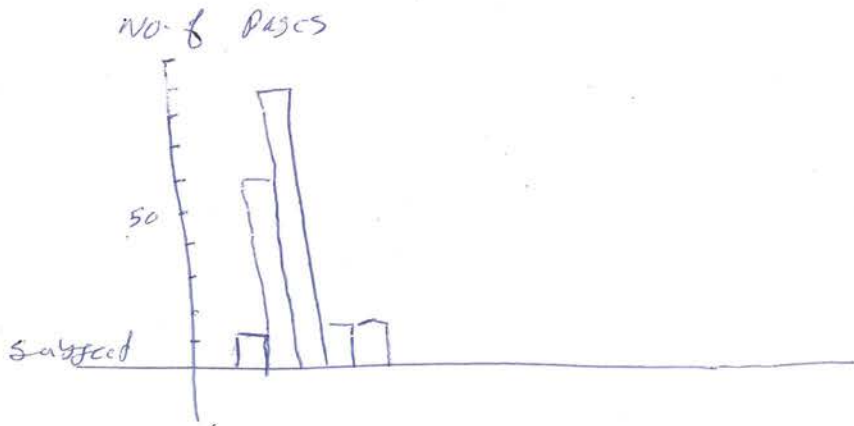
- ۱۷۹ ۸ - موسسات اجتماعی
- ۱۷۹ ۸/۱ - موسسات توزیعی
- ۱۸۰ ۸/۲ - موسسات تولیدی
- ۱۸۱ ۸/۳ - موسسات اعتباری (بانکها، شرکتهای تعاونی)

Ed. Institutions

- ۱۹۰ ۸/۴ - موسسات آموزشی
- ۱۹۱ ۸/۵ - موسسات تندرستی *health institutions*
- ۱۹۲ ۸/۶ - موسسات مذهبی *Religious Institutions*
- ۱۹۴ ۸/۷ - سایر موسسات *other insti*

Some points in cultural & social problems

- ۱۹۵ ۹ - برخی نکات مربوط به مسائل اجتماعی و فرهنگی
- ۱۹۵ ۹/۱ - گذرانیدن اوقات فراغت *leisure time*
- ۱۹۷ ۹/۲ - مذهب *Religion*
- ۱۹۸ ۹/۳ - محلهای تصمیم گیری *decision making centers*
- ۲۰۰ ۹/۴ - همکاری دستجمعی *Cooperative*
- ۲۰۴ ۹/۵ - نظریات روستائیان نسبت به مشاغل خود *Villagers attitudes towards their jobs*
- ۲۰۵ ۹/۶ - خواسته های روستائیان *wants of villagers*
- ۲۱۰ نکته آخر

Comparing quantity of information according to the subjects

فهرست جد اول و نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>شماره جد اول و نمودار</u>	<u>موضوع</u>
		۱- خصوصیات جغرافیائی و طبیعی
۶	(۱-۱)	درصد روستاهای منطقه برحسب موقعیت طبیعی آنها
	(۱-۲)	درصد روستاهای سیل گیر بخش سلسله و دهستان های
۷		آن برحسب رجه آسیب پذیری آنها .
۸	(۱-۳)	درصد روستاهای مختلف از نظر وضعیت خاک
۱۰	(۱-۱)	نمودار متوسط بارندگی ماهیانه بخش سلسله
	(۱-۴)	میزان بارندگی ماهانه بخش سلسله از سال ۱۳۴۸
۱۱		تا مهر ۱۳۵۱
	(۱-۵)	میزان بارندگی فصلی بخش سلسله از سال ۱۳۴۸
۱۲		تا مهر ماه ۱۳۵۱
	(۱-۶)	درصد روستاهای برحسب منابع آب آشامیدنی آنها
۱۳		(به تفکیک دهستان)
	(۱-۷)	درصد روستاهای منطقه برحسب منبع آب زراعی
۱۴		(به تفکیک دهستان)
	(۱-۸)	درصد توزیع خانه های روستاهای بخش سلسله و
۱۹		دهستان های آن برحسب نوع مصالح
	(۱-۹)	درصد توزیع خانه های روستاهای بخش سلسله و
۲۰		دهستانهای آن برحسب نوع مصالح و تعداد اشکوبه
۲۲	(۲-۱)	هرم سنی جمعیت خانوارهای بخش سلسله
۲۳	(۲-۲)	درصد افراد گروه های بزرگ سنی نسبت به کل جمعیت
	(۲-۳)	درصد پراکندگی جمعیت در سه گروه سنی بزرگ بر
۲۴		اساس سرشماری ها و نمونه گیری های مختلف
۲۴	(۲-۴)	نسبت گروه های بزرگ سنی در هر دهستان و در محل منطقه
		۲- جمعیت

صفحه	موضوع	شماره جدول
۲۶-۳۲	هرم سنی جمعیت نمونه دهستان های منطقه توزیع جمعیت نمونه دهستان های منطقه بر	(۲-۸ تا ۲-۲)
۳۳-۳۹	حسب جنس و سن	(۲-۱۱ تا ۲-۵)
۴۰	توزیع جمعیت نمونه کل منطقه بر حسب جنس و سن	(۲-۱۲)
۴۱	نسبت جنسی منطقه بر حسب هر دهستان	(۲-۱۳)
۴۲	تعداد خانوارهای نمونه بخش سلسله و بعد متوسطان ها به تفکیک دهستان ها	(۲-۱۴)
۴۳	نمودار درصد توزیع خانوارهای نمونه بخش سلسله بر حسب بعد خانوار	(۲-۹)
۴۴	درصد باسوادان و بی سوادان جمعیت خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستان های	(۲-۱۵)
۴۵	آن به تفکیک جنس	
۴۶	درصد زنان و مردان باسواد به کل باسوادان	(۲-۱۶)
۴۷	به تفکیک دهستان ها و کل منطقه	
۴۸	درصد باسوادان نسبت به سطح سواد به تفکیک زن و مرد	(۲-۱۷)
۴۹	درصد مردان و زنان در سطوح مختلف سواد (برای بخش سلسله)	(۲-۱۸)
۵۰	پراکندگی باسوادان در گروه های سنی مختلف (بر حسب درصد)	(۲-۱۹)
۵۱	درصد باسوادان گروه های سنی مختلف در کل منطقه	(۲-۲۰)
۵۲	پراکندگی باسوادان در گروه های سنی مختلف	(۲-۲۱)
۵۳	به تفکیک زن و مرد	
۵۴	توزیع درصد شاغلین در میان گروه های سنی	(۲-۲۲)
۵۵	۷-۱۴ ساله بر حسب نوع فعالیت	

<u>صفحه</u>	<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
	(۲-۲۳)	توزیع درصد مشاغل فرعی در میان گروه‌های
۵۶		سنی ۱۴-۷ ساله برحسب نوع فعالیت
	(۲-۲۴)	درصد پراکندگی انواع فعالیت‌ها در میان شاغلین
۵۶		فرعی گروه‌های ۱۴-۷ ساله مردان
	(۲-۲۵)	نسبت مشاغل فرعی به اصلی در گروه سنی ۱۴-۷
۵۷		ساله مردان (برحسب درصد)
	(۲-۲۶)	توزیع مشاغل در میان گروه سنی ۱۵ ساله به بالا
۵۸		(برحسب درصد)
	(۲-۲۷)	توزیع مشاغل فرعی در میان گروه ۱۵ سال به
۵۸		بالای مردان (برحسب درصد)
۵۹		پراکندگی فعالیت‌های فرعی برحسب درصد
۵۹		افراد مشغول به تحصیل در میان زنان
۶۰		وضع اشتغال به تحصیل مردان
	(۲-۳۱)	توزیع حاصلین زن و مرد در گروه‌های مختلف
۶۱		سنی (برحسب درصد)
	(۲-۳۲)	پراکندگی مشاغل اصلی بین گروه‌های مختلف
۶۳		سنی (برحسب درصد)
	(۲-۳۳)	درصد حاصلین دارای شغل فرعی در گروه‌های
۶۴		مختلف سنی مردان
۶۵		میزان شاغلین گروه‌های مختلف سنی مردان
۶۶		میزان بی‌کاری در گروه‌های مختلف سنی مردان
	(۲-۳۶)	درصد توزیع مشاغل در میان جمعیت شاغل و
۶۷		پراکندگی انواع فعالیت‌ها در میان شاغلین اصلی
	(۲-۳۷)	پراکندگی مشاغل در میان شاغلین گروه ۱۴-۱۰
۶۷		ساله مردان (برحسب درصد)

<u>صفحه</u>	<u>موضوع</u>	<u>شماره جدول</u>
	نسبت مشاغل فرعی به مشاغل اصلی در	(۲-۳۸)
۶۸	گروه‌های مختلف سنی (برحسب درصد)	
	توزیع کسانی که هم شغل اصلی و هم شغل	(۲-۳۹)
۶۹	فرعی در هر گروه سنی دارند	
	میزان مشاغل فرعی در گروه‌های مختلف سنی	(۲-۴۰)
۶۹	مردان (برحسب درصد)	
	توزیع انواع فعالیت‌های فرعی در میان گروه‌های	(۲-۴۱)
۷۰	فعال (برحسب درصد)	
	نسبت انواع فعالیت‌ها در میان شاغلین فرعی	(۲-۴۲)
۷۰	گروه‌های فعال اقتصادی	
	میزان درون کوچی دائمی به بخش سلسله و	(۲-۴۳)
۷۳	دهستان‌های آن برحسب جنس و محل کوچ	
	میزان درون کوچی فصلی کل منطقه دهستان‌های	(۲-۴۴)
	آن به تفکیک جنس و محل‌هایی که از آنجا آمده‌اند	
۷۴	و کارهایی که انجام می‌دهند .	
	تعداد برون کوچ‌های دائم دهستان‌ها و کل	(۲-۴۵)
۷۵	منطقه سلسله برحسب جنس	
	میزان مهاجریذیری نقاط مختلف برای برون	(۲-۴۶)
۷۶	کوچان دائم منطقه (برحسب درصد)	
۷۶	درصد کارهای برون کوچان در محل مهاجرت	(۲-۴۷)
	میزان برون کوچی فصلی خانوارهای منطقه	(۲-۴۸)
	برحسب جنس و رابطه بارتیس خانوار و محل‌هایی	
۷۷	که به آنجا کوچ کرده‌اند .	
	درصد توزیع مهاجرین فصلی خانوارهای منطقه	(۲-۴۹)
۷۶	برحسب سن آنها در هنگام مهاجرت	
	درصد انواع فعالیت‌های مهاجرین فصلی در	(۲-۵۰)
۷۹	نقاط مهاجریذیر	

۳- زراعت

	درصد زمین های زیرکشت و آیش ودیم خانوارهای	(۳-۱)
۸۲	نمونه دهستانهای بخش سلسله	
	سطح زمین های زیرکشت و آیش آبی ودیم در	(۳-۲)
۸۳	خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن	
	درصد توزیع زمین های زراعی هر دهستان بر	(۳-۳)
۸۴	حساب آبی ودیم	
	درصد توزیع زمین های زراعی هر دهستان بر	(۳-۴)
۹۷	حساب سطح زیرکشت و آیش زمین های آبی ودیم آن	
	توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه ی بخش	(۳-۵)
۹۸	سلسله برحسب انواع محصول	
	درصد توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه	(۳-۶)
۹۹	بخش سلسله برحسب انواع محصول	
	درصد توزیع زمین های زیرکشت آبی یادیم	(۳-۷)
۱۰۰	گروههای مختلف محصولات بخش سلسله برحسب دهستانها	
	درصد توزیع زمین های زیرکشت آبی ودیم هر	(۳-۸)
۱۰۱	دهستان برحسب گروه های مختلف محصولات	
	سطح زمینهای زیرکشت و آیش غلات آبی ودیم	(۳-۹)
۱۰۲	خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن	
	سطح زمین های زیرکشت و آیش گیاهان صنعتی	(۳-۱۰)
۱۰۳	خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن	
	سطح زمین های زیرکشت و آیش حبوبات آبی ودیم	(۳-۱۱)
۱۰۴	خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن	

<u>صفحه</u>		<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
	سطح زمین های زیرکشت و آیش علوفه آبی و	(۳-۱۶)	
۱۰۵	دیم بخش سلسله ود دهستانهای آن		
	سطح زمین های صیفی کاری شده خانوارهای	(۳-۱۳)	
۱۰۶	نمونه بخش سلسله ود دهستانهای آن		
	توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه دهستانهای	(۳-۲۰ تا ۳-۱۴)	
۱۰۷-۱۱۳	منطقه برحسب انواع محصول		
	درصد انواع شیوههای مبارزه با آفات نباتی بخش	(۳-۲۱)	
۱۱۴	سلسله		
	درصد هزینههای مختلف زراعی دهستان های	(۳-۲۲)	
۱۱۵	بخش سلسله نسبت به کل منطقه		
	درصد هزینههای زراعی خانوارهای نمونه بخش	(۳-۲۳)	
۱۱۶	سلسله به تفکیک انواع هزینهها		
	هزینه زراعی خانوارهای نمونه بخش سلسله	(۳-۲۴)	
۱۱۷	ود دهستانهای آن به تفکیک انواع هزینهها		
	درصد توزیع خانوارهای نمونه هر دهستان	(۳-۲۵)	
۱۱۹	برحسب مالکیت زمین		
	درصد توزیع حد ود مالکیت خانوارهای نمونه در	(۳-۲۶)	
۱۲۰	هر دهستان برحسب گروههای مختلف مقادیر زمین		
	توزیع خانوارهای مالک برحسب میزان مالکیت	(۳-۲۷)	
۱۲۱	کمتر از ۶ هکتار و بالا تر از آن		
	درصد توزیع زمین آبی و دیم در دهستان ها و	(۳-۲۸)	
۱۲۲	کل منطقه		
	متوسط زمین های آبی و دیم خانوارهای صاحب	(۳-۲۹)	
۱۲۳	زمین منطقه		

<u>صفحه</u>	<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
	(۳-۳۰)	توزیع خانوارهای منطقه برحسب سه مقوله
۱۲۵		مالکیت در سطح دهستانها و کل منطقه
	(۳-۳۱)	درصد اشکال تملك اراضی در خانوارهای
۱۲۶		نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
۴- دامداری و طیور		
	(۴-۱)	تعداد هریک از انواع دام و حیوانات اهلی در
		خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای
۱۲۹		آن
۱۳۰	(۴-۲)	درصد هریک از انواع دام منطقه در هر دهستان
	(۴-۳)	متوسط تعداد دام هر خانوار در هر دهستان و
۱۳۱		تمام منطقه
۱۳۲	(۴-۴)	درصد تعداد هریک از انواع دامها در هر دهستان
	(۴-۵)	مقدار هریک از فرآوردههای دامی در خانوارهای
۱۳۵		نمونه بخش سلسله و هریک از دهستانهای آن
	(۴-۶)	درصد مقدار هریک از فرآوردههای دامی در
۱۳۶		خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
	(۴-۷)	مقدار فرآوردههای دامی هر خانوار نمونه بخش
۱۳۷		سلسله به تفکیک انواع دام
	تا (۴-۱۴)	مقدار هریک از فرآوردههای دامی در خانوارهای
۱۳۸-۱۴۴	(۴-۸)	نمونه دهستانهای منطقه به تفکیک انواع دامها
	(۴-۱۵)	درصد هریک از انواع شیوههای مبارزه با امراض
۱۴۶		گاو در بخش سلسله و دهستانهای آن
	(۴-۱۶)	درصد هریک از انواع شیوههای مبارزه با امراض
۱۴۷		گوسفندی در بخش سلسله و دهستانهای آن
	(۴-۱۷)	درصد هریک از انواع شیوههای مبارزه با امراض
۱۴۸		سایر دامها در بخش سلسله و دهستانهای آن

<u>صفحه</u>	<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
	(۱۸-۴)	درصد روستاهای هر دهستان که در آنها امراض دامی وجود دارد، بر حسب انواع دام
۱۴۹	(۱۹-۴)	هزینه دامداری خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن به تفکیک انواع هزینه ها
۱۵۴	(۲۰-۴)	تعداد هر یک از انواع طیور در خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
۱۵۵		
		۵- باغداری و قلمستان
	(۱-۵)	تعداد انواع درخت های خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
۱۵۸	(۲-۵)	هزینه باغداری و قلمستان خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
۱۵۹		
		۶- صنایع دستی
	(۱-۶)	درصد خانوارهای دارای صنایع دستی هر دهستان
۱۶۱	(۲-۶)	درصد خانوارهای فعال در صنایع دستی، بر حسب نوع محصولی که تولید می کنند .
۱۶۲	(۳-۶)	درصد پراکندگی صنایع دستی در دهستانها
۱۶۴		
		۷- وام اعتبارات
	(۱-۷)	درصد وامهای دریافتی نسبت بکل وامها از منابع مختلف
۱۶۶	(۲-۷)	مقادیر مختلف بهره بر دهستان های منطقه سلسله
۱۶۷		

<u>صفحه</u>		<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
۱۶۷	درصد تعداد موارد وام دریافتی از منابع مختلف	(۷-۳)	
	درصد تعداد کل وامهای پرداختی به هر	(۷-۴)	
۱۶۹	دهستان بوسيله شرکتهای تعاونی		
	درصد میزان وامهای پرداختی نسبت به کل	(۷-۵)	
	وامها به خانوارهای نمونه بوسيله بانک		
۱۷۰	کشاورزی		
۱۷۱	درصد وامهای دریافتی از منابع مختلف	(۷-۶)	
	درصد مصرف وامهای دریافتی از منابع مختلف	(۷-۷)	
۱۷۳	در خانوارهای نمونه		
	درصد معرف وامهای دریافتی از منابع مختلف	(۷-۸)	
۱۷۴	در دهستانهای بخش سلسله		
	درصد کفایت یا عدم کفایت وام های دریافتی	(۷-۹)	
۱۷۶	در میان خانوارهای نمونه		
	درصد وامهای اضافی و تقاضا شده در خانوارهای	(۷-۱۰)	
۱۷۸	نمونه منطقه سلسله نسبت به اعتبارات قبلی		

۸- موسسات اجتماعی، اقتصادی و خدماتی

۱۷۹	توزیع دکانها در سطح منطقه	(۸-۱)	
	توزیع آسیابهای کل منطقه الشتر در دهستانهای	(۸-۲)	
۱۸۰	مختلف آن		
۱۸۲	مشخصات کلی شرکت های تعاونی منطقه	(۸-۳)	
۱۸۴	تعداد اراکان شرکت های تعاونی مادر منطقه	(۸-۴)	
	وضعیت سهام اراکان شرکت های تعاونی مادر	(۸-۵)	
۱۸۵	منطقه		

<u>صفحه</u>	<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
	(۸-۶)	وضعیت اقتصادی و مالی ارکان شرکت های
۱۸۷		تعاونی مادر منطقه
	(۸-۷)	اعتبارات دریافتی و پرداختی شرکت های
۱۸۹		تعاونی مادر منطقه
	(۸-۸)	تعداد دبستانها و کلاس های هریک، به تفکیک
۱۹۰		دهستان های منطقه
	(۸-۹)	توزیع کلاسهای پیکار با بیسوادی و تعداد
۱۹۱		شاگردان این کلاس ها در سطح منطقه
۱۹۲	(۸-۱۰)	پراکندگی حمام ها در سطح منطقه
۱۹۳	(۸-۱۱)	توزیع مساجد در دهستانهای منطقه
۱۹۴	(۸-۱۲)	توزیع قهوه خانه ها در دهستانهای منطقه
۶- برخی نکات مربوط به مسائل اجتماعی و فرهنگی		
۱۹۶	(۹-۱)	درصد گذران اوقات فراغت
	(۹-۲)	درصد محل های تصمیم گیری خانوارهای نمونه‌ی
۱۹۹		بخش سلسله ود دهستانهای آن
	(۹-۳)	درصد انواع همکاری های عام المنفعه با مشارکت
۲۰۱		اهالی ده یا به همراهی اهالی سایر روستاها
	(۹-۴)	در خانوارهای نمونه بخش سلسله ود دهستانهای
		آن .
	(۹-۴)	درصد نظرات روسای خانوارهای نمونه بخش
		سلسله ود دهستانهای آن نسبت به شغل کنونی
۲۰۳		خود

<u>صفحه</u>	<u>شماره جدول</u>	<u>موضوع</u>
۲۰۴	(۹ - ۵)	درصد مشاغل آرمانی کسانی که از کار خود ناراضی هستند
۲۰۶	(۹ - ۶)	درصد خواسته های خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن در مورد روستائیان
۲۰۹	(۹ - ۷)	درصد خواسته های خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن

گزارش مطالعاتی حاضرکه در بخش سلسله استان لرستان صورت گرفته و تصویری کلی از منطقه را بدست میدهد، جهت استفاده مسئولین " طرح توسعه منطقه‌ای (سلسله)" تهیه شده است.

طرح مذکور، بمنظور ایجاد يك الكوی مناسب توسعه منطقه ای، که منطبق باشرایط خاص ایران باشد ویا تغییری بتواند در مناطق مختلف کشور به کار برده شود، بوجود آمده است. چون یافتن چنین الكوی مناسبی، تنها از طریق تحقیق پایه‌ای و نظری میسر نمی‌باشد، بنابراین لازم تشخیص داده شد، که مسائل توسعه از طریق يك تحقیق کاربردی و در عمل مورد بررسی قرارگیرد. بهمین منظور قبل از هر اقدام دیگری، تلاش شد تا منطقه مناسبی در نظر گرفته شود، و فرضیه های کلی توسعه در عمل آزمایش گردد و پس از یافتن تئوری مورد قبول، اقدامات اساسی صورت پذیرد، و در ضمن منطقه مورد نظر نیز از امکانات این طرح بهره‌مند شود.

پس از مطالعه لازم، منطقه مورد نظر در استان لرستان انتخاب گردید (نقشه ضمیمه). این منطقه که شامل سه بخش " سلسله"، " دلفان" و قسمتی از " چفلوندی" است، جمعیتی حدود ۲۰۰ هزار نفر را در بر میگیرد. مطابق برنامه پیش بینی شده، عملیات طرح توسعه در سه مرحله پیاپی اجرا خواهد شد که مرحله اول آن محدود به بخش سلسله میباشد و پس از آن اقدامات توسعه به دو منطقه دیگر تعمیم خواهد یافت. متدولوژی و الكوی مورد نظر توسعه در جریان مرحله اول طراحی خواهد شد.

از آنجا که اجرای عملیات توسعه در این بخش مستلزم شناخت همه جانبه خصوصیات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن میباشد، لذا اولین هدف طرح معطوف يك سری

برنامه‌های مطالعاتی و شناختی گردید. برای این منظور دو نوع برنامه مطالعاتی و تحقیقاتی پیش بینی شده، اول یک مطالعه کلی و مقدماتی و سپس یک مطالعه و بررسی عمیق تحقیقاتی.

مطالعه نخست که منظور از آن آشنائی به وضعیت عمومی منطقه و بدست آوردن یک تصویر کلی از خصوصیات دموگرافیک، وضعیت کلی تولیدی و اقتصادی در زمینه های دامداری و زراعت و غیره میباشد، موضوع اصلی گزارش حاضر را تشکیل میدهد. یافته های این مطالعه در اجرای برنامه های کوتاه مدت و موقت، جهت رفع نیازهای اولیه اهالی منطقه مورد استفاده مسئولین طرح قرار خواهد گرفت. برنامه مطالعاتی دوم که مشتمل بر بررسی ها و تحقیقات اساسی در زمینه های فنی از جمله آموزش و پرورش، تندرستی، کشاورزی، دامداری، صنایع دستی و غیره میگردد، و متعاقب این بررسی بانجام خواهد رسید، در اجرای برنامه های بلند مدت و اساسی توسعه منطقه ای، مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

بمنظور جمع آوری اطلاعات جهت انجام برنامه مطالعاتی حاضر، بخاطر محدودیت زمانی، از پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه ها در دو سطح، یکی برای کلیه روستاهای منطقه و دیگری بر اساس نمونه گیری اتفاقی، برای ده درصد خانوارهای هر کدام از روستاها، تهیه گردید. در مواردی که بمنظور مطابقت و کنترل دو جانبه اطلاعات جمع آوری شده، از هر دو پرسشنامه، اطلاعات مشابهی نظیر، وضعیت زمین های زراعی، مهاجرت، مالکیت، و غیره استخراج گردیده، پس از تطابق آنها و حصول اطمینان، از اطلاعات پرسشنامه اول و نیز اطلاعات مربوط به امراض دامی و آفات نباتی از پرسشنامه روستا استخراج شده است. بررسی شرکت های تعاونی منطقه بر اساس پرسشنامه جداگانه ای که بهمین منظور تهیه گردیده بود، صورت گرفته است.

برای مطالعه پاره‌ای از خصوصیات اجتماعی روستائیان منطقه، علاوه بر پرسشنامه از صاحب‌خانه و تاحدی مشاهده نیز مدد گرفته شده است. در مورد وضعیت اقلیمی و آب و هوا متأسفانه اطلاعات جامعی بدست نیامد.

بمنظور مقایسه یافته‌های این بررسی با آمارهای موجود، اطلاعات و آمارهایی از بعضی ادارات دولتی منطقه جمع‌آوری گردید، لیکن چون، جز در مواردی، قابلیت اتکالی چندانی نداشتند، استفاده مستقیمی از آمارهای فوق بعمل نیامد.

آمارها و اطلاعات منعکس شده در این گزارش کلیه دهستانها و روستاهای منطقه بجز مرکز بخش، یا باصطلاح شهرالشترا، در بر میگیرد. علت عدم شمول بررسی به این قسمت، کلاً "بخاطر تفاوت‌ها و ویژگی‌های آن نسبت به سایر نواحی بود. شهرالشترکوه مرکز دادوستدهالی است و در آن متجاوز از ویست دکان از انواع مختلف وجود دارد، از هیچ نظر شباهتی با سایر نقاط منطقه ندارد و محل سکونت دکان‌داران، کارمندان دولت و نیز چند تن از بزرگ‌مالکان سابق و افراد متمکن، که هنوز نیز از موقعیت و نفوذ خاصی بهره‌مند هستند، میباشد. شناخت این نقطه از منطقه که مسائل خاص خود را داراست و موضع و موقعیت آن مشخص است، موضوع بررسی جداگانه‌ای میباشد.

بدیهی است که اطلاعات مربوط به آن دسته از افراد ساکن شهرالشترکوه در حومه شهر و یا نقاط دیگر منطقه دارای فعالیت زراعی یا دامداری هستند، (بخش عمده‌ای از ساکنین این شهر جزو این دسته میباشد) در این بررسی ملحوظ گردیده است.

با آنکه در ارائه این گزارش میبایست تنها به اطلاعات خام و جداول آماری اکتفا کرد، معیناً بمنظور تسهیل کار مسئولین طرح توسعه منطقه در مواردی که ضروری تشخیص داده شده و اطلاعات کافی در اختیار نبوده، تحلیلی از اطلاعات بدست آمده، ارائه گردیده است. ضمناً "باتوجه به حجم وسیع اطلاعات جمع‌آوری شده، در ارائه این گزارش رعایت نهایت اختصار شده است.

وضعیت جغرافیائی و طبیعی

۱- خصوصیات جغرافیایی و طبیعی

۱/۱- وضعیت جغرافیایی :

بخش سلسله که بخش الشترنیز نامیده میشود ، در شمال خرم آباد واقع گردیده و در ۴۸ درجه و ۱۷ دقیقه طول و ۳۳ درجه و ۵۳ دقیقه عرض جغرافیایی قرار دارد که محدوده است از شمال به دهستان خاوه و میربیگ (۱) از بخش دلفان ، از جنوب به بخش حومه و بخش دوره چگنی (۲) ، از شرق به بخش چفلوندی (۳) و قسمتی از کوهستان گرون (۴) و از مغرب به دهستان میربیگ و دهستان تشکن (۵) ، از بخش دوره چگنی . این بخش که در حدود ۲۵۰۰ کیلومتر مربع مساحت دارد ، از هفت دهستان متشکل گردیده ، که عبارتند از بسطام ، دواب ، درحم (یاد رحیم) ، فیروزآباد ، قلائی (۶) ، هنام (۷) ، و قلعه مظفری ، که دهستان اخیر مرکز بخش میباشد .

۱/۲- شرایط طبیعی :

این منطقه را میتوان بدو قسمت تقسیم کرد :

قسمت مرکزی جلگه سطحی است با خاک حاصلخیز و دهستان های قلعه مظفری ، ده رحم و قسمتی از فیروزآباد و دواب را در خود جای میدهد . دیگری ، قسمت های کوهستانی ، که در اطراف جلگه مرکزی واقع شده و در قسمت جنوب تقریباً پوشیده از جنگل های انبوه بلوط میباشد .

از کوههای عمده منطقه ، کوه گرون را میتوان نام برد که در شمال و شمال شرقی منطقه واقع است ، و از کوههای مرتفع منطقه میباشد . این محل در تابستان مورد استفاده عشایر ساکن منطقه قرار میگیرد ، زیرا از نظر داشتن علوفه برای چرانیدن دام ، محل مناسبی است (کلمه گرون نیز این

1- MIR BEIG

2- DOREH CHEGANI

3- CHAGHALVANDI

4- GAROON

5- TESHKAN

6- GHALAIE

7- HONAM

معنی را می‌رساند، زیرا "گر" بزبان محلی بمعنای تپه و "رون" بمعنای روغن است، و مقصود از این کلمه آنست که علفهای این کوهستان بسیار مرغوب بوده، و چربی شیر دامها را زیاد کرده و بالنتیجه روغن بیشتری از آن بدست می‌آید.

از کوههای دیگر، کوه شترمل یا اشترمل^(۱) که در دهستان بسطام و نزدیک روستاهای کاکارضا قرار دارد.

دیگری، سفید کوه است که در نزدیکی دهستان های بسطام و قلائی قرار گرفته، پوشیده از جنگل های بلوط میباشد. این کوه نیز برای عشایر از مناطق بیلاقی بشمار میرود.

هرچه از مرکز دشت دور شویم از حاصلخیزی خاک کاسته شده، و درختان بیشتر و تراکم آنها افزونتر میگردد. تراکم روستاهای منطقه در قسمت مرکزی بیشتر از مناطق کوهستانی است. جدول (۱-۱) موقعیت طبیعی روستاهای منطقه را به تفکیک دهستان، نشان می‌دهد.

درصد روستاهای منطقه برحسب موقعیت طبیعی آن ها

جمع	کنار رودخانه ای	دره ای	جلگه ای یا دشتی	تپه ماهوری	کوهستانی جنگلی	کوهستانی	وضعیت طبیعی دهستان
۱۰۰	۲/۴۲	۹/۷۶	—	۴۶/۳۴	۴۱/۴۸	—	بسطام
۱۰۰	۵/۵۸	۱۱/۱۶	۴۱/۷۰	۲۷/۷۱	۱۳/۸۵	—	دواب
۱۰۰	۲۷/۲۷	—	۶۳/۶۴	۶/۰۶	—	۳/۰۳	ده رحم
۱۰۰	—	۳/۷۱	۲۵/۹۲	۴۴/۴۵	—	۲۵/۹۲	فیروزآباد
۱۰۰	۱۴/۲۸	۱۴/۲۸	—	—	۷۱/۴۴	—	قلائی
۱۰۰	۲/۲۷	۲/۲۷	۶۸/۱۹	۱۸/۱۸	—	۹/۰۹	قلعه مظفری
۱۰۰	۲۰	۲۰	۱۰	۳۰	—	۲۰	هنام

قرارگرفتن بعضی روستاهادردامنه کوهها، سبب شده که قسمت اعظم آنها بطور مداوم در معرض خطر سیل باشند. درجه آسیب پذیری این روستاها که بستگی به شکل قرارگرفتن آنها در مناطق سیل گیر دارد، در جدول ۱-۲ نشان داده شده است. این امر بالاخص باتوجه باینکه اکثر خانه های روستائیان گلی میباشد، شکل حادثری بخود میگیرد.

(جدول شماره ۲-۱)

درصد روستاهای سیل گیر بخش سلسله رود هستان های آن برحسب درجه آسیب پذیری آنها

دهستان	درصد روستاهای سیل گیر	درصد روستاهای آسیب پذیر برحسب نوع آن					
		جمع	پرخطر	خطرناک	آسیب رسان	کم خطر	بی خطر
بسطام	۵۰	۵۰	—	۵۸۸/۰	۱۷/۶۵	۲/۹۴	۲۳/۵۳
دوآب	۱۴/۲۹	۶۱/۴۱	—	۶۷/۲	۲۸/۶	۵/۷۱	۲/۸۶
ده رحم	۲۱/۱۱	۲۲/۱۱	۳/۰۳	—	۹/۱۰	—	۹/۰۱
فیروزآباد	۴۰/۷۴	۴۸/۷۴	—	۳/۷۱	۱۱/۱۱	—	۲۵/۹۱
قلایی	۴۵/۴۶	۴۵/۴۶	—	۱۸/۷۱	—	—	۲۷/۲۷
قلعه مظفری	۳۲/۴۴	۳۲/۴۴	۱۸/۷۱	—	۱۰/۸۱	۱۶/۲۱	۲/۷۱
هنام	۱۰	۱۰	—	—	۱۰	—	—
کل منطقه	۳۱/۰۲	۳۱/۰۲	۱/۰۷	۳/۲۱	۹/۶۲	۴/۸۲	۱۲/۳۰

— خاک :

خاک این منطقه بیشتر رسی و شن رسی است. در بعضی از مناطق خاک سیاه به مقدار کم دیده می شود. خاک دیگری که با آن برخورد میشود، شوره قابل کشت است، که بعضی از روستائیان بآن اشاره میکردند. جدول (۱-۳) انواع خاک را در روستاها مختلف بخش سلسله نشان میدهد.

جدول شماره (۱-۳) درصد روستاهای مختلف از نظر وضعیت خاک

جمع	مشخص نشده	شوره قابل کشت	رسی	شنی رس	خاک دهستان
۱۰۰	—	۲/۴۳	۴۱/۴۷	۵۶/۱۰	بسطام
۱۰۰	۱۶/۶۲	۲/۷۷	۳۸/۶۵	۴۱/۶۶	رواب
۱۰۰	۱۶/۱۹	—	۵۷/۵۷	۲۹/۲۴	ده رحم
۱۰۰	۷/۸۳	—	۲۹/۲۵	۶۲/۹۲	فیروزآباد
۱۰۰	۲۸/۵۶	۷/۱۴	۷/۱۴	۵۴/۱۶	قلائی
۱۰۰	۱۵/۹۲	—	۲۹/۵۴	۵۴/۵۴	قلعه مظفری
۱۰۰	۱۰	۱۰	۲۰	۶۰	هنام

آب و هوا:

آب و هوای منطقه تقریباً " معتدل و سرد است. براساس اطلاعات اداره هواشناسی خرم آباد و ایستگاه باران سنجی منطقه، میزان متوسط بارندگی در چند سال اخیر (۱۳۴۸-۱۳۵۳) در زمستان، بیشتر از سایر فصول بوده است. بیشترین بارندگی در میان ماههای مختلف متعلق به دی ماه است. (جدول ۴-۱) و نمودار ۱-۱ میزان متوسط بارندگی را در ماههای مختلف و جدول ۵-۱ مقادیر بارندگی را در فصول مختلف نشان میدهد.

منابع آب:

وضعیت طبیعی منطقه و قرار گرفتن کوهها، طوریکه در نقاط مختلف منطقه سراب های متعددی وجود دارد، که برای آشامیدن و زراعت مورد استفاده قرار میگیرند. این سرابها، تشکیل رودهایی میدهند که در منطقه جریان می یابند. در بعضی از نقاط بخاطر نزدیکی بستر رودخانه با سطح زمین، از آنها برای زراعت استفاده میشود.

از سراب های معروف منطقه، سراب زز^(۱)، سراب کهمان^(۲)، سراب پای و سرابی که در منطقه گریران^(۳) وجود دارد، میتوان نام برد.

رودهای منطقه را بدو دسته میتوان تقسیم کرد، اول رودهایی که از بهم پیوستن سراب های منطقه بوجود می آیند، که مهمترین آن رودخانه دواب است. این رود از بهم پیوستن آبی که از سراب زز و سراب کهمان می آید تشکیل میشود. دسته دیگر رودخانه هایی هستند که از خارج بخش الشتریان وارد میشوند. در میان این رودها باید رودخانه کشکان را نام ببریم که در بسطام و قلاعی جریان می یابد و رودخانه کاکارضا که در نهاله رودخانه چغلوند است.

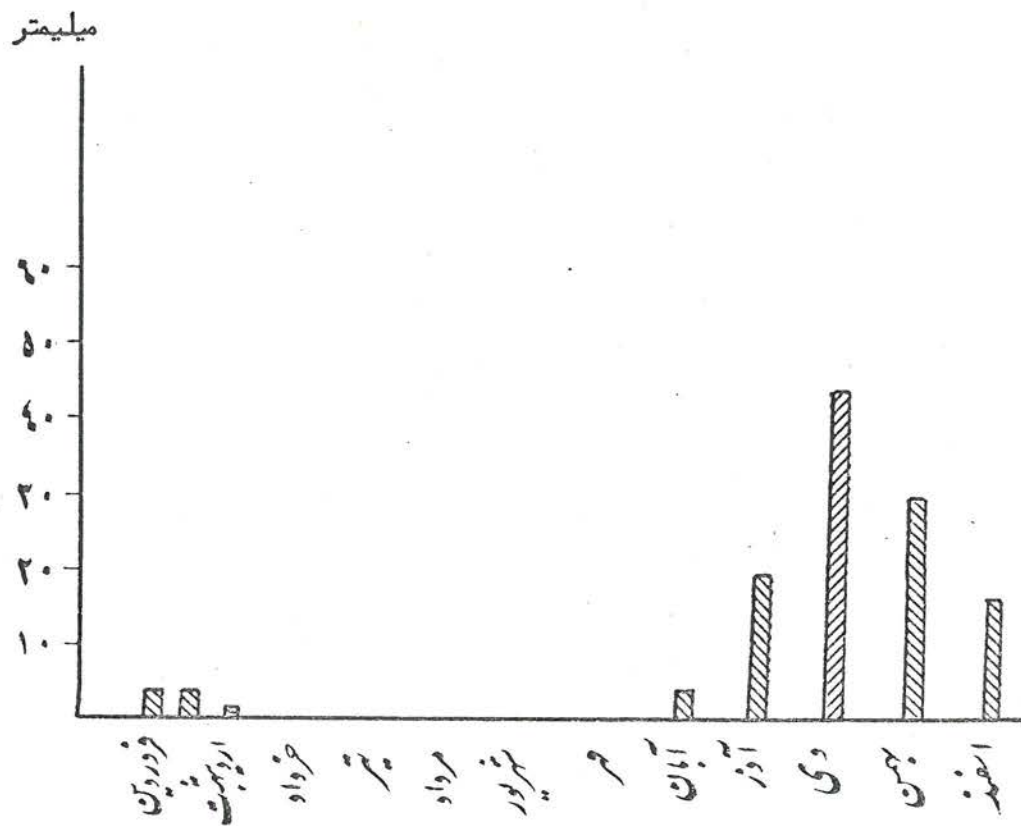
1- ZAZ

3- GARIRAN

2- KAHMAN

(نمودار شماره ۱ -)

نمودار متوسط بارندگی ماهیانه بخش سلسله از اول سال ۱۳۴۸ تا مهرماه ۱۳۵۳

(جدول شماره ۴-۱)

میزان بارندگی ماهانه بخش سلسله از سال ۱۳۴۸ تا مهر ۱۳۵۱ واحد: میلیمتر

سال	۱۳۴۸	۱۳۴۹	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲	۱۳۵۳
فروردین	۵/۵	۳/۵	۱۲/۵	۷/۵	۸	۱۱/۵
اردیبهشت	—	۵	۳/۵	۸/۵	—	—
خرداد	—	—	—	۴/۸	—	—
تیر	—	—	—	—	—	—
مرداد	—	—	—	—	—	—
شهریور	—	—	—	—	—	—
مهر	—	—	—	—	—	—
آبان	۵	—	۹	۳	—	—
آذر	۵/۵	۱۵/۵	۲۵/۹	۳۹/۵	۵/۵	—
دی	۵/۲	۲۰	۴۲/۸	۶۵/۶	۸۴/۸	—
بهمن	۲۲	۲۹/۲	۳۸/۸	۷/۵	۵۰/۸	—
اسفند	۴/۵	۲۵/۱	۲۲/۶	۶/۵	۱۸/۵	—
جمع بارندگی سالانه	۴۷/۷	۹۸/۳	۱۵۵/۱	۱۴۲/۹	۱۶۷/۶	—

(جدول شماره ۵-۱)

میزان بارندگی فصلی بخش سلسله از سال ۱۳۴۸ تا مهرماه ۱۳۵۳ واحد: میلیمتر

سال	۱۳۴۸	۱۳۴۹	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲	۱۳۵۳
فصول						
بهار	۵/۵	۸/۵	۱۶	۲۰/۸	۸	۱۱/۵
تابستان	-	-	-	-	-	-
پائیز	۱۰/۵	۱۵/۵	۳۴/۹	۴۲/۵	۵/۵	
زمستان	۳۱/۷	۷۴/۳	۱۰۴/۲	۷۹/۶	۱۵۴/۱	۱/۳۵۱
	۴۷/۷	۹۸/۳	۱۵۵/۱	۱۴۲/۹	۱۶۷/۶	

آب آشامیدنی روستاها را اغلب چشمه تشکیل میدهد. بعضی از روستاها نیز ناچار از استفاده از آب روخانه هستند. در موارد معدودی از آب چاه های سطحی برای مصارف خانوادگی استفاده می شود، تنها در چند روستا چاه وجود دارد. وجود سراب ها منطقه را از قنات بی نیاز کرده است. چنانکه تنها در فیروزآباد روستای (کهریز^(۱)) و قلعه مظفری (ده صادق آباد) بوجود قنات هایی اشاره شده است (جدول شماره ۶-۱)

(جدول شماره ۶-۱)

درصد روستاها برحسب منابع آب آشامیدنی آنها (به تفکیک دهستان)

چاه	نهر	رود	چشمه	وضعیت آب دهستان
—	—	۷/۳۲	۹۲/۶۸	بسطام
۸/۳۲	—	—	۹۱/۶۸	دوآب
۱۲/۱۲	۱۲/۱۲	۲۱/۲۲	۵۴/۵۴	ده رحم
۱۱/۱۱	۳/۲۱	۳/۲۱	۸۱/۴۷	فیروزآباد
—	—	۲۴/۸۴	۷۸/۱۶	قلاسی
۱۸/۱۸	۱۸/۱۸	۲/۲۸	۶۱/۳۶	قلعه مظفری
—	—	۱۰	۱۰	هتنام

آب های زراعی :

برای کشت آبی، روستائیان از رودخانه ها و چشمه ها استفاده میکنند. استفاده از چاه برای زراعت معمول نیست، چنانکه در سرتاسر منطقه، باموتوری که برای استفاده از آب های تحت الارضی بکار رود، برخوردار نشد. جدول (۷-۱) درصد روستاها را از نظر استفاده از منابع مختلف برای زراعت نشان میدهد.

(جدول شماره ۷-۱)

درصد روستاهای منطقه بر حسب منبع آب زراعی (به تفکیک دهستان)

جمع	آب برای زراعت ندارند	چاه	نهر	رود	چشمه	منابع آب دهستان
۱۰۰	۲۶/۸۳	—	—	۲۱/۹۶	۵۱/۲۱	بسطام
۱۰۰	۸/۳۶	—	۱۳/۸۵	۴۱/۶۶	۳۶/۱۳	دو آب
۱۰۰	۰/۱۱	—	۳۹/۲۹	۴۸/۴۸	۱۲/۱۲	ده رحم
۱۰۰	۷/۴۶	—	۱۴/۸۱	۱۴/۸۱	۶۲/۹۲	فیروز آباد
۱۰۰	۵/۸۵	—	۷/۱۴	۴۲/۸۴	۴۴/۱۷	قلائی
۱۰۰	۰/۱۰	۲/۲۷	۲۷/۲۶	۴۷/۴۲	۲۲/۹۵	قلعه مظفری
	—	—	۳۰	۴۰	۳۰	هنام

همانطوریکه جدول فوق نشان میدهد، بعضی از مناطق مانند قلائی و فیروزآباد و بسطام، بیشترین آب زراعتیشان را، چشمه تشکیل میدهد. مقدار آبی که از چشمه بدست میآید، در پاره‌ای از مناطق، چندان زیاد نیست.

در بعضی از روستاها این چشمه‌ها در سراشیب تند کوه‌ها جریان می‌یابند (برد بسل و قنبر علی، در قلائی)، این امر سبب میشود که کشت آبی در چار کمبود آب گردد، و در نتیجه میزان استفاده از زمین‌های دیم، بیشتر شود.

اما، در سایر دهستان‌ها، بعلت اتصال چشمه‌ها به نهرها، و بدنبال آن تشکیل رود، میزان استفاده از زمین‌های آبی، افزایش یافته است، چنانکه در دشت مرکزی در اکثر روستاها، کشت بصورت آبی است، وضع کشت در ده رحم و قلعه مظفری این ساله را، کاملاً "روشن میسازد".

۳ / ۱ - موقعیت ارتباطی:

الشر بوسیله جاده شوسه‌ای بن طول درحدود ۵۲ کیلومتر به خرم‌آباد مرتبط است. این جاده در ۱۱ کیلومتری الشر منشعب، و از طریق نورآباد به جاده کرمانشاه متصل میشود و نزدیکترین راه ارتباطی خرم‌آباد با کرمانشاه است. ضمناً جاده دیگری که از بخش چفلوندی به بروجرد ادامه دارد با بعضی از روستاهای بسطام که در غرب این دهستان قرار دارند، ارتباط دارد.

ارتباط روستاها با مرکز بخش، بوسیله راه‌های فرعی برقرار میشود، که در شرایط بارندگی هوا استفاده از آنها برای وسائط نقلیه مشکل است. حتی در ایام تابستان بعلت عدم توجه روستائیان، هنگام آبیاری زمین‌ها، استفاده از آنها خالی از اشکال نیست. در مناطقی که کشت دیم وجود دارد، این جاده‌ها از لحاظ عبور وضع بهتری دارند. ارتباط روستائیان با مراکز بخش و جاده اصلی

بیشتر بوسیله قاطر و الاغ و اسب است، و گاهی هم بوسیله جیب و تراکتور در این جاده ها رفت و آمد، صورت می گیرد.

۱/۴ - ریخت شناسی روستا:

تیپ روستاها:

تیپ روستاهای منطقه سلسله، نظیر هرمنطقه دیگر، بسته به شرایط خاص طبیعی، اقتصادی و فرهنگی، اشکال متفاوتی را بخود گرفته است. این روستاها گاهی شکل متمرکز دایره ای بخود گرفته و درجائی دیگر شکل زنجیری یا خطی یافته اند. در میان دره ها، شکل قرارگرفتن خانه های روستا طوری است که حتی الامکان بتوانند با سیل مبارزه کنند و در دشت تیپ روستاها کاملاً متمایز از آن است.

درهستان هنام نمونه کامل یک تیپ روستای خطی را عرضه میکند و خانه های روستائیان در دو طرف رودخانه و در امتداد آن گسترده می باشد. زمین های زراعی روستائیان در مقابل محل سکونت آنها قرار گرفته و دسترسی به آنها را کاملاً سهل نموده است. از این جهت مشکل حمل و نقل و رفت و آمد، بین زمین زراعی و خانه روستائی به حد اقل ممکن تقلیل یافته. لکن از سوئی دیگر، مشکل اساسی این تیپ روستا در استفاده و دسترسی به تاسیسات و سرویس های مشترک درهستان نظیر حمام، مدرسه، درمانگاه و غیره است. هرچند در حال حاضر این تاسیسات و سرویس ها، جز مدرسه، وجود ندارند، معیناً در آینده با وجود آمدن چنین تاسیساتی، مشکل مورد بحث بیشتر محسوس خواهد شد.

اغلب روستاهائی که در داخل دشت الشتر واقع شده اند، شکل دایره ای دارند و خانه روستائیان در اطراف یکدیگر و در محل متمرکزی قرار گرفته است. با آنکه

این تیپ روستا، مشکل دسترسی به سرویس‌ها و تاسیسات مشترک را از بین می‌برد، معیناً که بود تسهیلات رفت و آمد بین زمین‌های زراعی که در اطراف ده پراکنده‌اند و محل سکونت روستائیان بیشتر جلوه می‌کند. در بعضی موارد، به دلیل اختلافات ایلی و غیره، بعضی روستاها به صورتی کاملاً "پراکنده" درآمده و خانوارهای مختلف بشکلی نامشخص و نامسوزون در راهم و در داخل زمین‌های خود، خانه‌های خوش‌رابطا کرده‌اند.

شکل و وضع سکونت:

خانه‌های روستائیان بخش سلسله که اکثراً "بطور مشترک محل اقامت اعضاء خانوار و نگهداری دام‌ها می‌باشد، از خشت و گل ساخته شده و بیشتر متشکل است از یک اتاق، که اعضاء خانواده در آن می‌خوابند و در همانجا پخت و پز می‌کنند. در پشت همین اتاق، گاه باراه ورودی مشترک، آغل گاو و گوسفند واقع شده است. دیواره داخلی این اتاق محل نگهداری "سرگین" (تپاله دام) است، که بعنوان منبع عمده سوخت زمستانی، بطرز مرتبی تا سقف چیده شده است. خانه‌ها در بیشتر موارد، بلحاظ مقابله با سرما بدون پنجره هستند و تنها سوراخ کوچکی که در زمستانها با پارچه پوشیده میشود جریان هوای خارج را به داخل اتاق هدایت میکند. گاه در یک خانه، دیواره خانوار مشترکاً زندگی میکنند. روستائینی که در وضع بهتری بسر می‌برند، از خانه‌های دو اتاقی بهره‌مند هستند و آغل گاو و گوسفندشان باراه ورودی جداگانه در پشت خانه قرار گرفته است. معدودی خانه‌ها آجری و دواشکوبه هستند. خانه‌های دواشکوبه‌ای خشت و گلی نیز در منطقه یافت میشود.

جدول شماره ۸-۱ وضعیت خانه‌های روستائی را از نظر نوع مصالح ساختمانی بکاررفته نشان می‌دهد.

مجموعاً ۹۷ درصد خانه‌های منطقه خشت و گلی می‌باشند، و تنها در قلعه مظفری، بعلافت موقعیت ممتاز آن، ۲/۲ درصد از خانه‌ها آجری‌اند. از نظر طبقات ساختمان، ۹۲ درصد از خانه‌ها خشت و گلی یک‌اشکوبه می‌باشند. جدول شماره (۹-۱) وضعیت خانه‌ها را از لحاظ تعداد اشکوبه‌ها و نوع مصالح بکاررفته نشان می‌دهد.

علاوه بر خانه‌های خشت و گلی و یا آجری، سکونت‌گاه عمده‌ائی از اهلالی منطقه را "سیاه چادر" تشکیل می‌دهد که در بخش عمده‌ای از سال در آن زندگی میکنند. سیاه چادرها در اطراف روستاها و در دامنه کوهها پراکنده‌اند. مصالح بکاررفته در سیاه چادر که کلاً توسط خود اهالی، بالاخص زنان فراهم میشود، از دو قسمت عمده چادر و چیت متشکل میگردد. الیاف چادر از موی بز بدست می‌آید و دارای خصیصه‌ی برجسته‌ائی است که در تابستان بر اثر حرارت، بافت آن از هم باز شده و باعث عبور جریان هوا میگردد و در زمستان بار برف اولین باران، این بافت بهم کشیده شده و پوشش نفوذ ناپذیری را در مقابل باران و آب و تاحدی سرما بوجود می‌آورد. چیت که نوعی حصیر است، از ترکیب الیاف موی بز و ترکه‌های نازک درختان ساخته میشود، و بعنوان دیواره‌ای برای سیاه چادرها بکار می‌رود. باید گفت که ضرورت حیات شبانی، استفاده از چنین وسیله‌ای را برای سکونت، همچنان اقتضا میکند.

درصد توزیع خانه‌های روستاهای بخش سلسله و دهستانهای آن برحسب نوع مصالح

نوع خانه	دهستان	خانه آجری	خانه گلی
بسط‌ام		۱/۱۱	۹۸/۸۹
دوآب		۱/۸۲	۹۸/۱۸
ده رحیم		۲	۹۸
فیروزآباد		۲/۲۸	۹۷/۷۲
قلاسی		۰/۲۳	۹۹/۷۷
قلعه مظفری		۷/۲	۹۲/۸
هنام		۲/۴۹	۹۷/۵۱
کل منطقه		۲/۵۹	۹۷/۴۱

(جدول شماره ۹-۱)
درصد توزیع خانه های روستاهای بخش سلسله و دهستانهای آن بر حسب نوع مصالح و تعداد اشکوبه

جمع	آجری			جمع	گلی		نوع خانه دهستان
	۳ اشکوبه	۲ اشکوبه	۱ اشکوبه		۲ اشکوبه	۱ اشکوبه	
۱۰۰	-	۱۰۰	-	۱۰۰	۱۲/۳۹	۸۷/۶۱	بسطام
۱۰۰	-	۴۶/۶۷	۵۲/۳۳	۱۰۰	۵/۴۴	۹۴/۵۶	روآب
۱۰۰	-	۳۵/۲۰	۶۴/۷۰	۱۰۰	۸/۷۲	۹۱/۲۸	ده رحیم
۱۰۰	-	-	۱۰۰	۱۰۰	۶/۷۵	۹۳/۲۵	فیروزآباد
۱۰۰	-	-	۱۰۰	۱۰۰	-	۱۰۰	قلاچی
۱۰۰	۵/۹۷	۵۰/۷۵	۴۳/۲۸	۱۰۰	۱۰/۶۵	۸۹/۳۵	قلعه منقری
۱۰۰	-	۵۰	۵۰	۱۰۰	۶/۱۹	۹۳/۸۱	هنام
۱۰۰	۲/۴۷	۴۰/۷۴	۵۶/۷۹	۱۰۰	۷/۸۵	۹۲/۱۵	کل منطقه

جمہوریہ

۲- جمعیت:

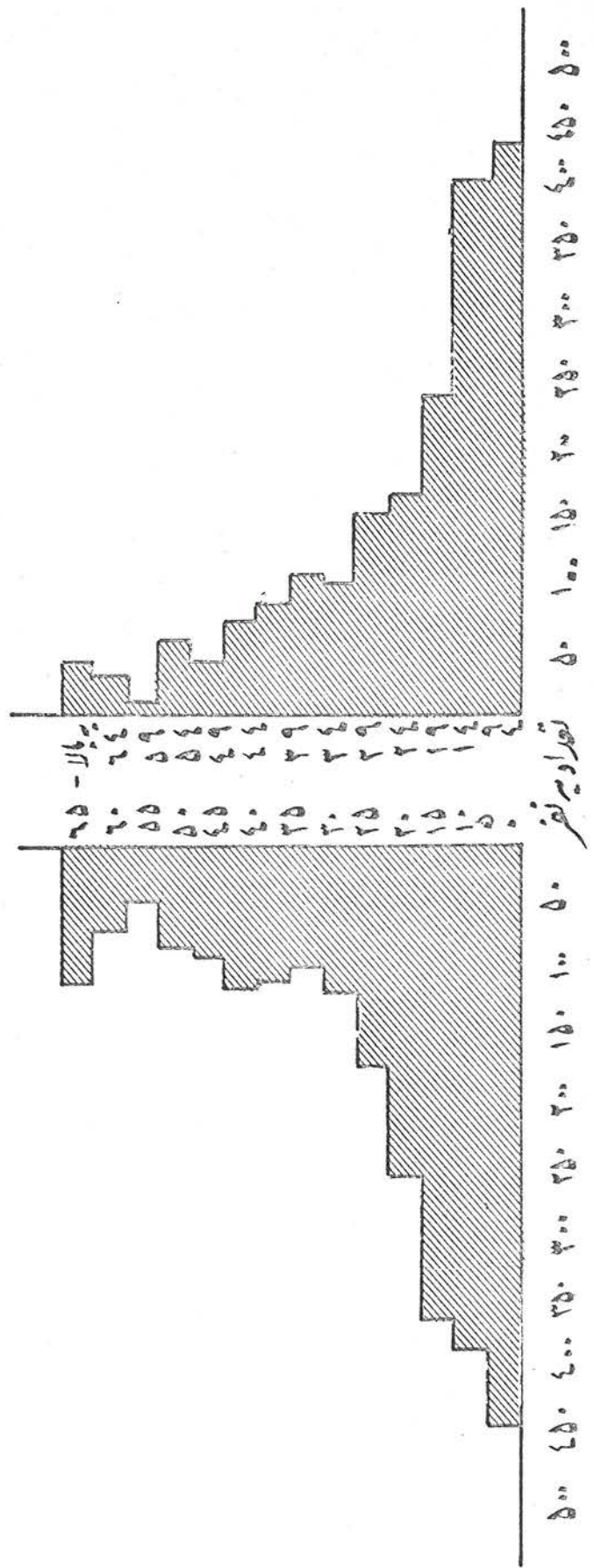
آنچه در این فصل میآید، نتایج بدست آمده از بررسی جمعیت بخش الشتر است، که حجم ده درصد از خانوارهای منطقه را، که بطور تصادفی انتخاب شده‌اند، در بر میگیرد. در ضمن ارائه نتایج، مقایسه‌ای بین آنها و نتایج بدست آمده از سرشماری‌های سال ۱۳۳۵ و سال ۱۳۴۵ و پاره‌ای نمونه‌گیری‌ها که متاسفانه اطلاعاتی در مورد این بخش بطور مستقل، در اختیار نمیگزارند، صورت گرفته است. قصد بر این است که با استفاده از این اطلاعات ساخت فعلی جمعیت و پاره‌ای از خصایص آن شناخته شود و تا حدی سیر تحول آن مشخص گردد.

۲/۱- ساخت جمعیت:

۲/۱/۱- توزیع بر حسب سن:

توزیع جمعیت بخش سلسله در گروه‌های سنی مختلف در نمودار هرم سنی (نمودار شماره ۱-۲) منعکس گردیده است. قاعده پهن هرم که خیلی زود به باریکی قسمتهای بالا تر آن منتهی میشود، نمایانگر این حقیقت است که درصد بزرگی از جمعیت، در گروه‌های سنی پایین قرار دارند. کاهش سریع جمعیت تا ۱۵ سالگی ادامه دارد. سپس سیر نزولی آن با سرعت کمتری تا حدود ۳۵ سالگی ادامه پیدا میکند. ولی از این بپسند کاهش جمعیت شکل هنجارتری بخود میگیرد. پهنی قاعده و کاهش سریع آن گویای زاد و ولد بسیار و فراوانی مرگ و میر در نوزادان و کودکان منطقه میباشد. اما کاهش جمعیت از سن ۱۵ تا ۳۵ سالگی، مخصوصاً در مورد مردان، تا حد زیادی تحت تاثیر مهاجرت روستائیان به شهرها است.

نمودار شماره ۱-۲

مرد زن
 جمعیت خانوارهای نمونه بخش سلسله

اگرچه این نمودار به وضوح خصیصه جوانی جمعیت را نشان میدهد، ولی با یاری گرفتن از ارقام سعی میشود این پدیده به صورت روشن تری بازگو گردد. در صورتیکه جمعیت به سه گروه سنی بزرگ، یعنی گروه ۱۴-۰ ساله، ۶۴-۱۵ ساله و ۶۵ ساله ببالا تقسیم گردد و نسبت تعداد افرادی که در هر گروه قرار میگیرند، تعیین شود (جدول شماره ۲-۲)، معلوم میشود که ۵۲/۲۵ درصد یعنی بیش از نیمی از جمعیت، از ۱۵ سال کمتر دارند، در حالیکه جمعیت ۶۵ سال بالای این منطقه فقط ۳/۵ درصد کل جمعیت را تشکیل میدهد. گروه بزرگ سنی ۶۴-۱۵ ساله، با همه وسعت دامنه اش، ۴۴/۲۵ درصد جمعیت را در بر دارد. از طرف دیگر اگر نسبتهایی که در همین مورد از سرشماریهای سال ۱۳۳۵ و سال ۱۳۴۵ و نمونه گیری ۱۳۴۸ در سطح کشور بدست آمده است، مورد توجه واقع شود، میتوان گرایش جمعیت بسوی جوانی را ملاحظه کرد. از مقایسه این نسبتها با نسبتهایی که برای بخش شهرستان بدست آمده است، میتوان نتیجه گرفت که جوانی جمعیت در این منطقه از سطح متوسط کشور به مراتب شدیدتر است. (جدول شماره ۳-۲)

جدول شماره ۲-۲
درصد افراد گروههای بزرگ سنی نسبت به کل جمعیت

گروه سنی	درصد افراد هر گروه نسبت به کل جمعیت
۰-۱۴	۵۲/۲۵
۱۵-۶۴	۴۴/۲۵
۶۵ ساله و بالاتر	۳/۵

جدول شماره ۳-۲
درصد پراکنندگی جمعیت در سه گروه سنی بزرگ بر اساس سرشماری ها و نمونه گیری های مختلف

گروه سنی	سال ۳۵ کل کشور (سرشماری)	سال ۴۵ کل کشور (سرشماری)	سال ۸۱ کل کشور (نمونه گیری)	سال ۳۵ بخش الشتر (نمونه گیری)
۰-۱۴	۴۲/۲	۴۶/۱	۴۶/۸	۵۲/۲۵
۱۵-۶۴	۵۳/۸	۵۰/۱	۴۹/۶	۴۴/۲۵
۶۵ ساله و بالاتر	۴	۳/۸	۳/۶	۳/۵

مسئله جوانی جمعیت از نظر فشاری که روی جمعیت فعال جامعه میآورد، قابل توجه است.

جوانی جمعیت را در همه دهستانهای منطقه الشتر میتوان بهوضوح مشاهده کرد. در دهستان قلاچی ۹/۵۷ درصد از جمعیت کمتر از ۱۵ سال دارند. در همین دهستان افراد ۶۵ سال به بالا ۵/۱ درصد از جمعیت را تشکیل میدهند.

جدول شماره ۴-۲ نسبت گروههای بزرگ سنی را در هر دهستان و در کل منطقه نشان میدهد.

جدول شماره ۴-۲

نام دهستان	نسبت گروه کمتر از ۱۵ سال (بر حسب درصد)	نسبت گروه ۱۵-۶۴ سال (بر حسب درصد)	نسبت گروه ۶۵ سال به بالا (بر حسب درصد)	جمع
بسطام	۵۵/۳	۴۱/۷	۳	۱۰۰
دوآب	۵۲/۷	۴۳/۷	۳/۶	۱۰۰
درجم	۵۱/۴	۴۵/۱	۳/۵	۱۰۰
فیروزآباد	۵۱/۴	۴۴/۵	۴/۱	۱۰۰
قلاچی	۵۷/۹	۴۰/۶	۱/۵	۱۰۰
قلعه مظفری	۵۱	۴۵	۴	۱۰۰
هنام	۴۸/۲	۴۹	۲/۸	۱۰۰
کل منطقه	۵۲/۲۵	۴۴/۲۵	۳/۵	۱۰۰

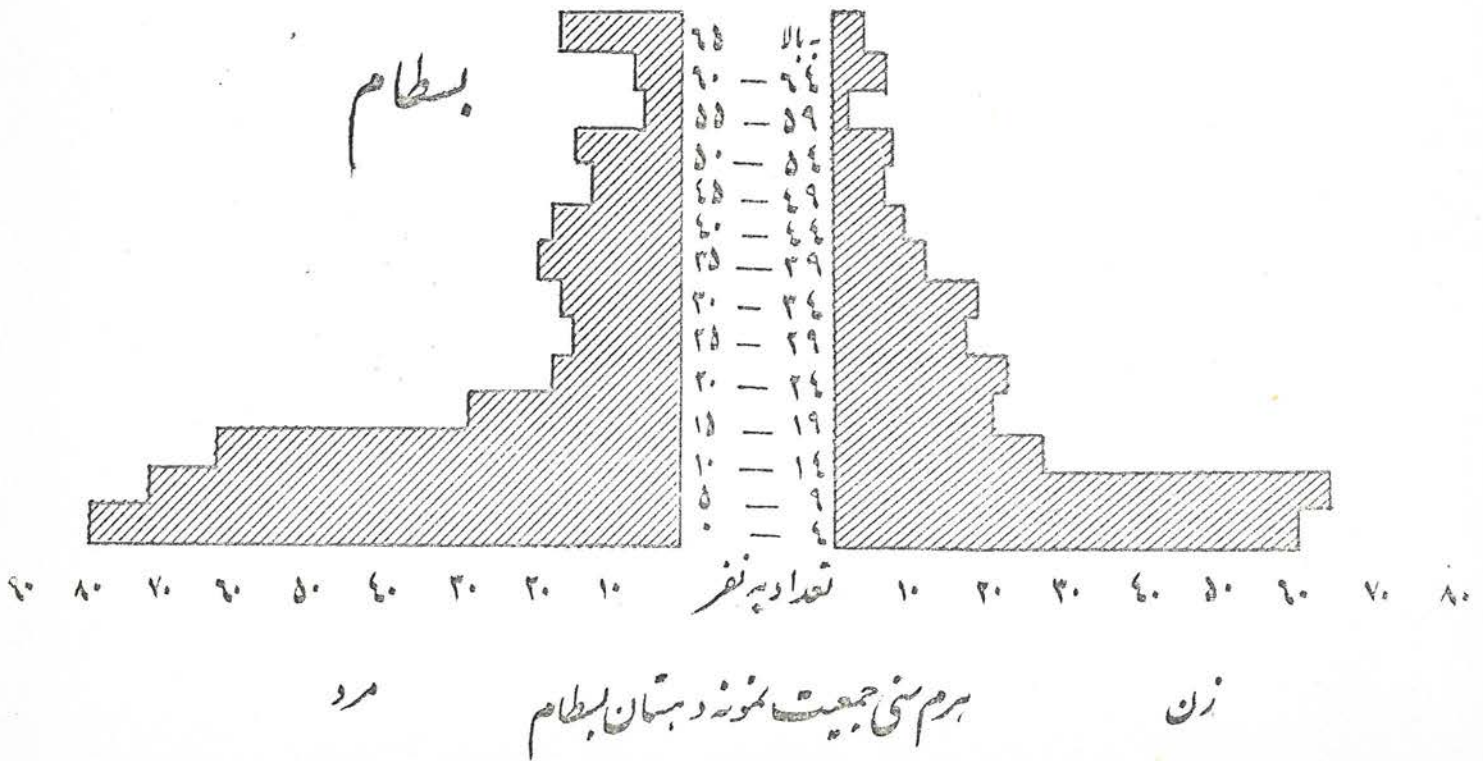
آنچه گفته شد توزیع سنی جمعیت در کل منطقه بود. ولی همین مطالب، بطور کلی، درباره تک تک دهستانهای این بخش نیز صادق است، که در نمودارهای (۲-۲ تا ۲-۸) و جدول (۲-۵ تا ۲-۱۱) میتوان بیان پی برد (هنام استثناست) ۲/۱/۲- توزیع بر حسب جنس:

از مقایسه نسبت مردان و زنان در کل جمعیت نمونه، متوجه فزونی جمعیت مرد در برابر زنان میشویم. این نکته را میتوان با ارائه نسبت جنسی منطقه، که ۱۱۴/۸ میباشد بنحو واضحی نشان داد. این نسبت که از روی جدول (۲-۱۲) بدست میآید، حاکی از آن است که در مقابل هر یکصد زن این بخش حدود ۱۱۵ مرد وجود دارد. اگرچه سرشماریهای ۱۳۳۵ و ۱۳۴۵ چنین نسبتی را برای این بخش از لرستان بدست نمیدهند، بی فایده نخواهد بود اگر این نسبت را با نسبتهایی که برای لرستان بطور کلی و مناطق روستایی آن بطور اخص، بدست آمده است، بسنجیم.

در سال ۱۳۳۵ نسبت جنسی لرستان ۱۰۰/۱۰۰ و در سال ۱۳۴۵، ۱۰۰/۸۰ بوده است. در همین سال این نسبت برای مناطق روستایی لرستان ۱۰۰/۵۰^{سپه} محاسبه شده است. حال اگر به نسبت ۱۱۴/۸ که در مطالعه اخیر بدست آمده، توجه شود، ملاحظه میگردد که از سال ۱۳۳۵ تا کنون نسبت مردان در مقابل زنان در حال افزایش بوده است.

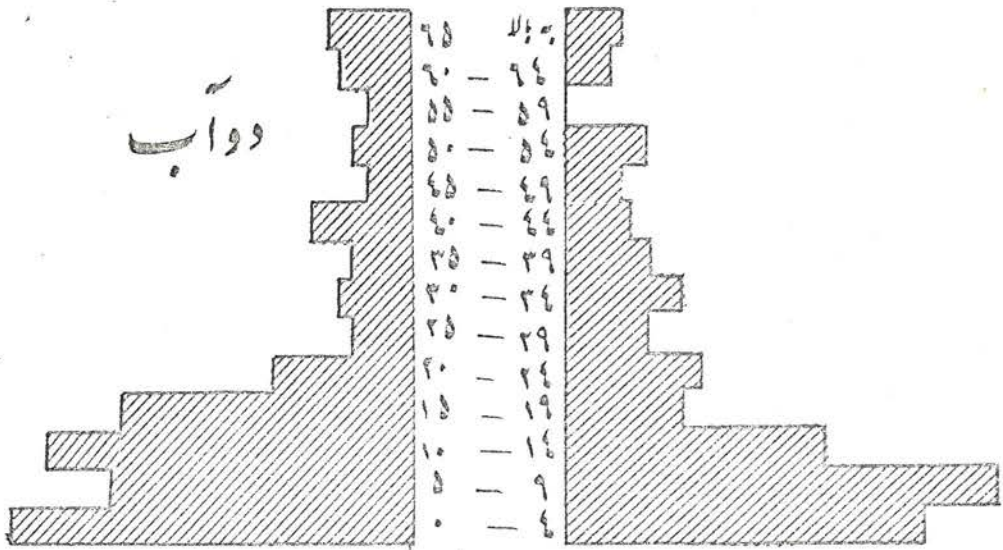
این پدیده در دهستان از دهستان بخش سلسله بچشم میخورد؛ مگر در دهستان هنام که سنگینی جمعیت به طرف زنان است. جدول (۲-۱۳) نسبت جنسی مربوط به تک تک دهستانها و کل منطقه را نشان میدهد.

نمودار شماره ۲-۲

نمودار شماره ۲-۳

دو آب

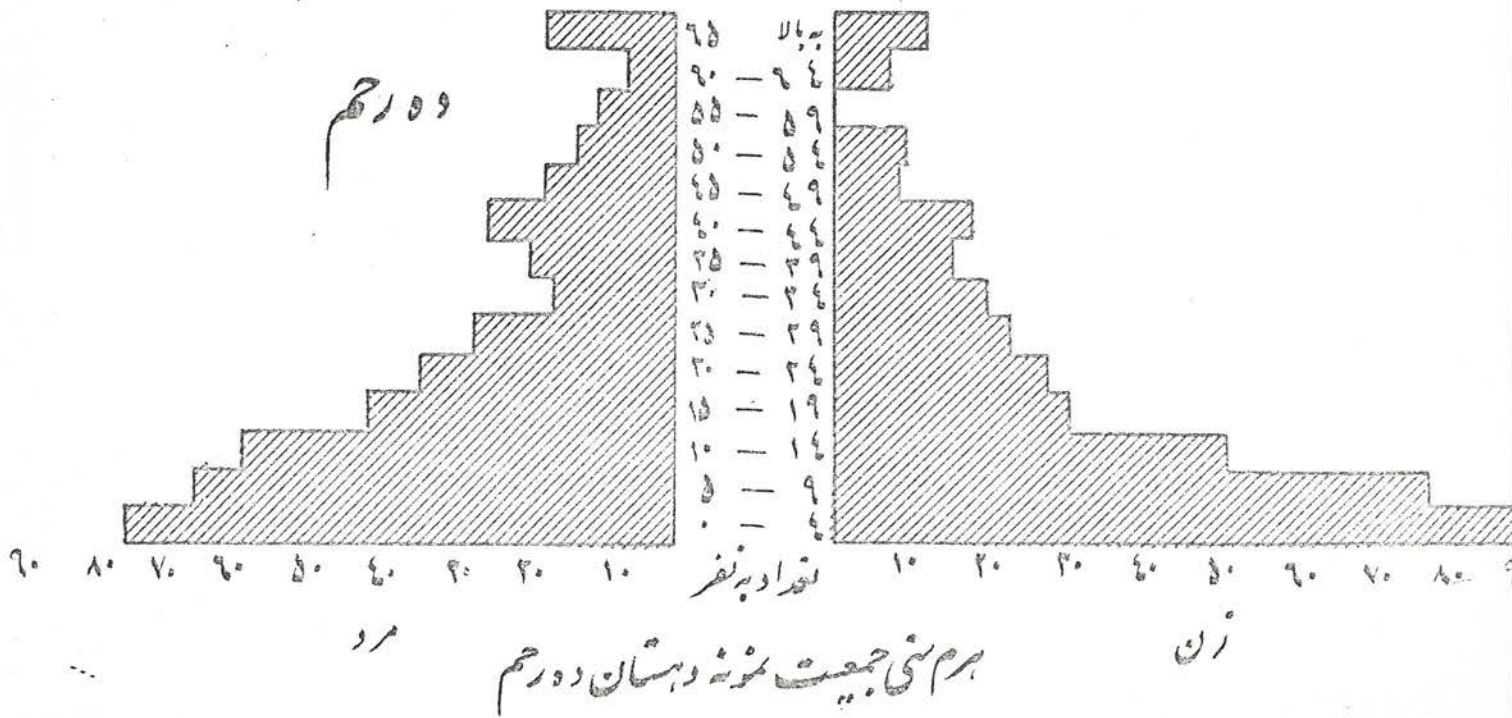
۸۰ ۷۰ ۶۰ ۵۰ ۴۰ ۳۰ ۲۰ ۱۰ تعداد و به نفر ۱۰ ۲۰ ۳۰ ۴۰ ۵۰ ۶۰ ۷۰ ۸۰

مرد

زن

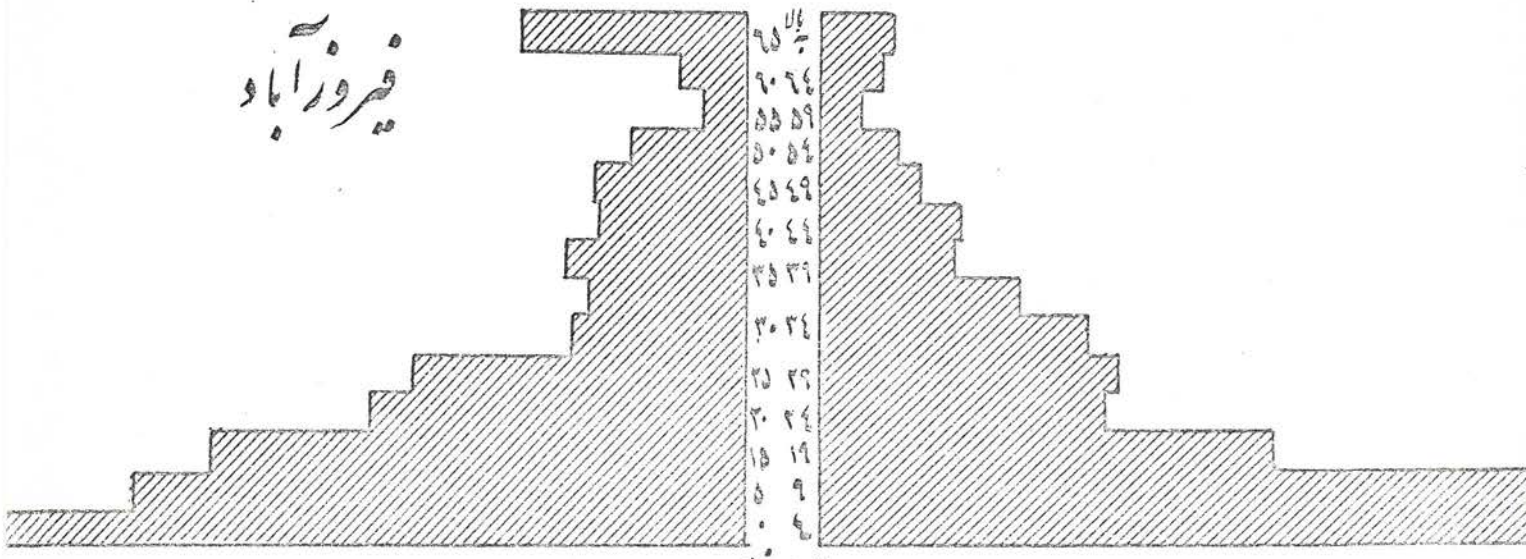
مردم ننی جمعیت نمونه دهستان دو آب

نمودار شماره ۴-۲

نمودار شماره ۵-۲

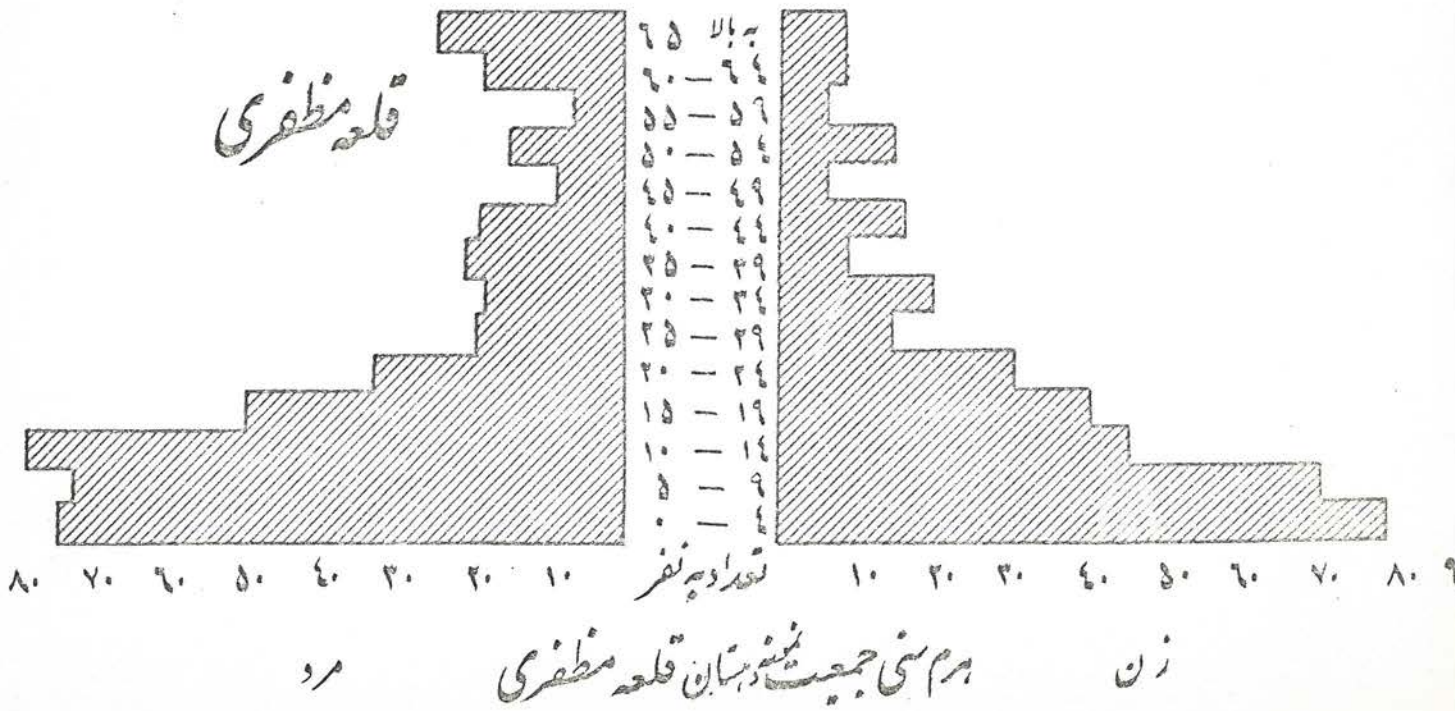
فیروزآباد

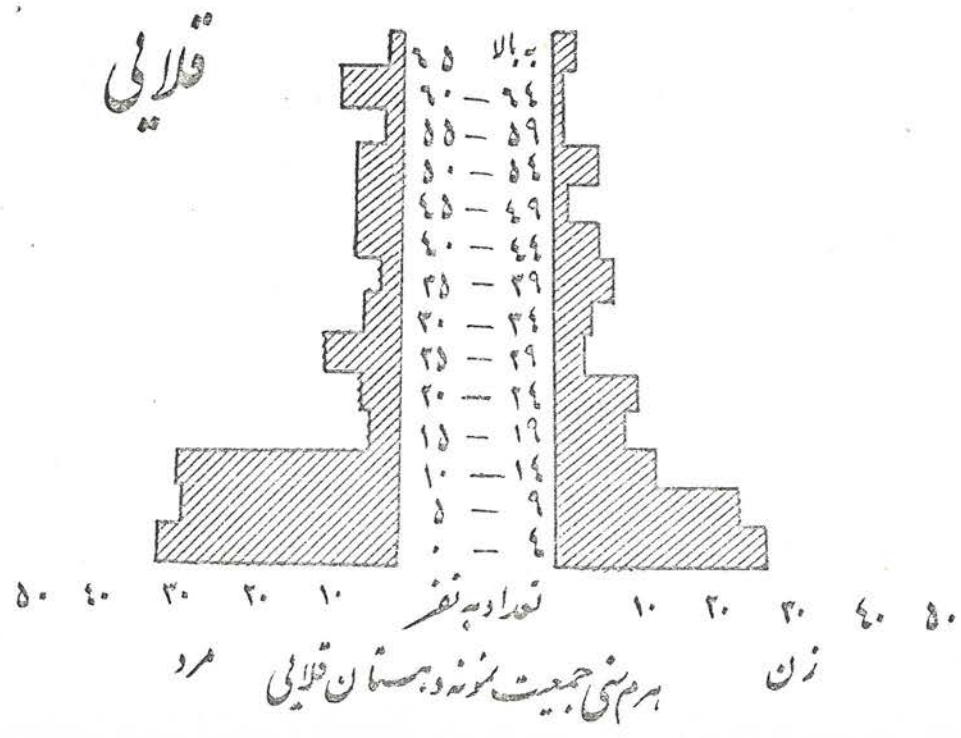
۹۰ ۸۰ ۷۰ ۶۰ ۵۰ ۴۰ ۳۰ ۲۰ ۱۰ تعداد بیشتر ۱۰ ۲۰ ۳۰ ۴۰ ۵۰ ۶۰ ۷۰ ۸۰ ۹۰

زن مردم نسی جمعیت نمونه در استان فیروزآباد مرد

نمودار شماره ۶-۲

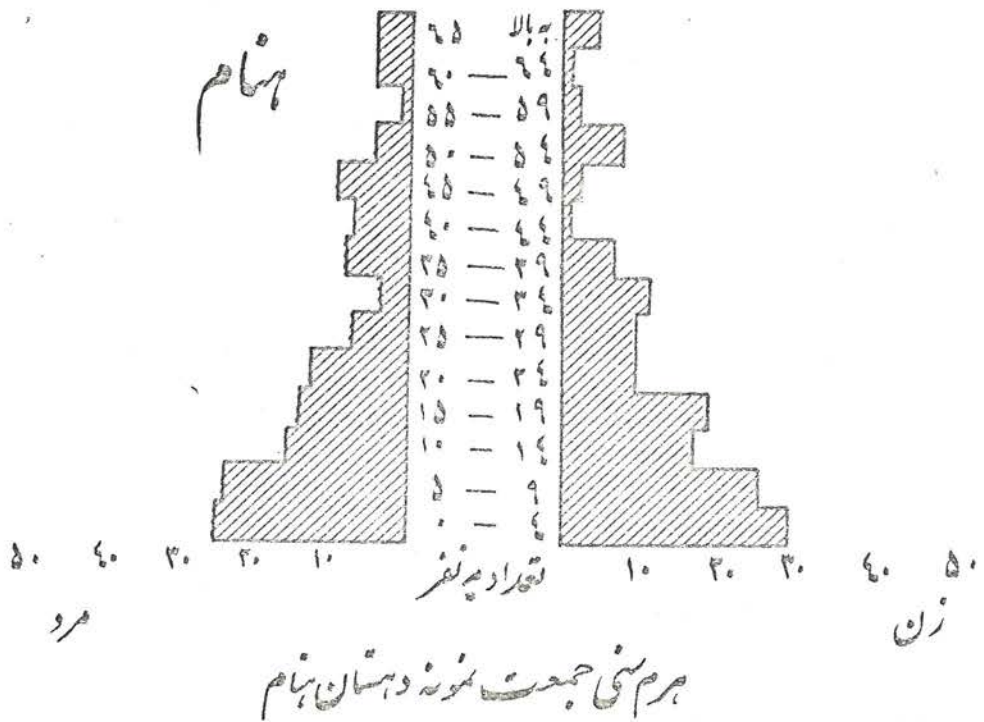

نمودار شماره ۲-۷

سن
قزوین

نمودار شماره ۸-۲

جدول شماره ۵-۲

توزیع جمعیت نمونه ۴ دهستان بسطام

بر حسب جنس و سن

درصد		کل	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
۵۶٫۰۲	۷۸٫۴۸	۱۴۱	۷۹	۶۲	۰-۴
۵۲٫۲۱	۴۷٫۷۹	۱۳۶	۷۱	۶۵	۵-۹
۶۹٫۶۶	۳۰٫۳۴	۸۹	۶۲	۲۷	۱۰-۱۴
۵۷٫۱۵	۴۲٫۸۵	۴۹	۲۸	۲۱	۱۵-۱۹
۴۲٫۵	۵۷٫۵	۴۰	۱۷	۲۳	۲۰-۲۴
۴۳٫۷۵	۵۶٫۲۵	۳۲	۱۴	۱۸	۲۵-۲۹
۴۵٫۷۲	۵۴٫۲۸	۳۵	۱۶	۱۹	۳۰-۳۴
۶۱٫۳	۳۸٫۷	۳۱	۱۹	۱۲	۳۵-۳۹
۶۵٫۳۸	۳۴٫۶۱	۲۶	۱۷	۹	۴۰-۴۴
۶۳٫۱۶	۳۶٫۸۴	۱۹	۱۲	۷	۴۵-۴۹
۶۳٫۶۴	۳۶٫۳۶	۲۲	۱۴	۸	۵۰-۵۴
۷۵	۲۵	۸	۶	۲	۵۵-۵۹
۵۰	۵۰	۱۴	۷	۷	۶۰-۶۴
۸۰	۲۰	۲۰	۱۶	۴	۶۵ به بالا
۵۷٫۱	۴۲٫۹	۶۶۲	۳۷۸	۲۸۴	جمع

جدول شماره ۶-۲
توزیع جمعیت نمونه ۴۵ استان در آب
بر حسب جنس و سن

درصد		کل	مرد	زن	جنس گروه سنی
مرد	زن				
۵۳	۴۷	۱۰۰	۵۳	۴۷	۰-۴
۴۱۸۸۴	۵۸۱۶	۹۸	۴۱	۵۷	۵-۹
۵۹۰۰۴	۴۰۶۶	۸۳	۴۹	۳۴	۱۰-۱۴
۷۲۲۲۳	۲۷۲۷۷	۵۴	۳۹	۱۵	۱۵-۱۹
۵۱۳۵	۴۸۶۴	۳۷	۱۹	۱۸	۲۰-۲۴
۴۲۱۱	۵۷۸۹	۱۹	۸	۱۱	۲۵-۲۹
۳۸۴۶	۶۱۵۴	۲۶	۱۰	۱۶	۳۰-۳۴
۳۸۱	۶۱۹	۲۱	۸	۱۳	۳۵-۳۹
۶۳۶۴	۳۶۳۶	۲۲	۱۴	۸	۴۰-۴۴
۴۶۱۶	۵۳۸۴	۱۳	۶	۷	۴۵-۴۹
۴۲۱۱	۵۷۸۹	۱۹	۸	۱۱	۵۰-۵۴
۵۰	۵۰	۶	۶	-	۵۵-۵۹
۶۲۵	۳۷۵	۱۶	۱۰	۶	۶۰-۶۴
۶۳۱۶	۳۶۸۴	۱۹	۱۲	۷	۶۵-بالا
۵۳۱	۴۶۹	۵۳۳	۲۸۳	۲۵۰	جمع

جدول شماره ۷-۲
توزیع جمعیت نمونه دهستان ده رحیم
بر حسب جنس و سن

درصد		کل	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
۴۳۴۶	۵۶۵۴	۱۶۸	۷۳	۹۵	۰-۴
۴۵۰۷	۵۴۹۳	۱۴۲	۶۴	۷۸	۵-۹
۵۲۲۹	۱۷۷۱	۱۰۹	۵۷	۵۲	۱۰-۱۴
۵۶۹۵	۴۳۰۵	۷۲	۴۱	۳۱	۱۵-۱۹
۵۴۸۴	۴۱۵۳	۶۲	۳۴	۲۸	۲۰-۲۴
۵۴	۴۶	۵۰	۲۷	۲۳	۲۵-۲۹
۴۴۳۳	۵۵۵۶	۳۶	۱۶	۲۰	۳۰-۳۴
۵۴۲۹	۴۵۷۱	۳۵	۱۹	۱۶	۳۵-۳۹
۵۸۱۴	۴۱۸۶	۴۳	۲۵	۱۸	۴۰-۴۴
۷۶	۳۲	۲۵	۱۷	۸	۴۵-۴۹
۶۹۱	۴۰۹	۲۲	۱۳	۹	۵۰-۵۴
۱۰۰	.	۱۰	۱۰	-	۵۵-۵۹
۴۶۱۶	۵۳۸۴	۱۳	۶	۷	۶۰-۶۴
۵۸۶۳	۷۳۳۷	۲۹	۱۷	۱۲	۶۵-بالا
۵۳۱۵	۴۸۶۵	۸۱۶	۴۱۹	۳۹۷	جمع

درصد		کل	مرد	زن	جنس گروه سنی
مرد	زن				
۵۰	۵۰	۲۰۲	۱۰۱	۱۰۱	۰-۴
۴۶۵۶	۵۳۴۴	۱۷۴	۸۱	۹۳	۵-۹
۵۴۶۲	۴۵۳۸	۱۳۰	۷۱	۵۹	۱۰-۱۴
۵۷۴۳	۴۲۵۷	۸۷	۵۰	۳۷	۱۵-۱۹
۵۳۰۲	۴۶۹۸	۸۳	۴۴	۳۹	۲۰-۲۴
۳۹۶۶	۶۰۳۴	۵۸	۲۳	۳۵	۲۵-۲۹
۴۴۶۸	۵۵۳۲	۴۷	۲۱	۲۶	۳۰-۳۴
۵۸۵۴	۴۱۴۶	۴۱	۲۴	۱۷	۳۵-۳۹
۵۱۳۶	۴۸۶۴	۳۷	۱۹	۱۸	۴۰-۴۴
۶۰۶۱	۳۹۳۹	۳۳	۲۰	۱۳	۴۵-۴۹
۶۰	۴۰	۲۵	۱۵	۱۰	۵۰-۵۴
۵۴۵۵	۴۵۴۵	۱۱	۶	۵	۵۵-۵۹
۵۲۶۴	۴۷۰۶	۱۷	۹	۸	۶۰-۶۴
۷۷۵	۲۲۵	۴۰	۳۱	۹	۶۵ به بالا
۵۲۲۹	۴۷۷۱	۹۸۵	۵۱۵	۴۷۰	جمع

توزیع جمعیت خانوارهای نمونه دهستان
قلاچی بر حسب جنس و سن

درصد		کل	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
۵۳۳۴	۴۶۶۶	۶۰	۳۲	۲۸	۰-۴
۵۳۸۵	۴۶۱۵	۵۲	۲۸	۲۴	۵-۹
۶۹۰۵	۳۰۹۵	۴۲	۲۹	۱۳	۱۰-۱۴
۳۰۲۶	۶۹۲۴	۱۳	۴	۹	۱۵-۱۹
۳۱۲۵	۶۸۲۵	۱۶	۵	۱۱	۲۰-۲۴
۷۱۴۳	۲۸۷۵	۱۴	۱۰	۴	۲۵-۲۹
۵۰	۵۰	۱۰	۵	۵	۳۰-۳۴
۲۷۲۷	۷۲۷۳	۱۱	۳	۸	۳۵-۳۹
۵۰	۵۰	۱۲	۶	۶	۴۰-۴۴
۷۵	۲۵	۸	۶	۲	۴۵-۴۹
۵۰	۵۰	۱۲	۶	۶	۵۰-۵۴
۶۶۶۶	۳۳۳۴	۳	۲	۱	۵۵-۵۹
۸۸۸۸	۱۱۱۲	۹	۸	۱	۶۰-۶۴
۲۵	۷۵	۴	۱	۳	۶۵-بالا
۵۴۵۱	۴۵۴۹	۲۶۶	۱۴۵	۱۲۱	جمع

جدول شماره ۱۰-۲
توزیع جمعیت خانوارهای نمونه قلعه مظفری
بر حسب جنس و سن

درصد		کل	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
۴۸٫۳۸	۵۱٫۶۲	۱۵۵	۷۵	۸۰	۰-۴
۵۰٫۷	۴۹٫۳	۱۴۴	۷۲	۷۱	۵-۹
۶۳٫۸	۳۶٫۲	۱۲۵	۷۹	۴۶	۱۰-۱۴
۵۴٫۹۴	۴۵٫۰۶	۹۱	۵۰	۴۱	۱۵-۱۹
۵۱٫۵۶	۴۸٫۴۳	۶۴	۳۳	۳۱	۲۰-۲۴
۵۷٫۵۸	۴۲٫۴۲	۳۳	۱۹	۱۴	۲۵-۲۹
۴۷٫۳۶	۵۲٫۶۴	۳۸	۱۸	۲۰	۳۰-۳۴
۷۲٫۴۲	۲۷٫۵۸	۲۹	۲۱	۸	۳۵-۳۹
۵۴٫۲۹	۴۵٫۷۱	۳۵	۱۹	۱۶	۴۰-۴۴
۶۰	۴۰	۱۵	۹	۶	۴۵-۴۹
۵۰	۵۰	۳۰	۱۵	۱۵	۵۰-۵۴
۵۳٫۸۵	۴۶٫۱۵	۱۳	۷	۶	۵۵-۵۹
۶۹٫۲۳	۳۰٫۷۷	۲۶	۱۸	۸	۶۰-۶۴
۷۵٫۷۵	۲۴٫۲۵	۳۳	۲۵	۸	۶۵ به بالا
۵۵٫۵۸	۴۴٫۴۲	۱۳۱	۴۶	۳۷۰	جمع

درصد		کل	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
۴۶۳	۵۳۷	۵۴	۲۵	۲۹	۰-۴
۴۸	۵۲	۵۰	۲۴	۲۶	۵-۹
۴۸۴۹	۵۱۵۱	۳۳	۱۶	۱۷	۱۰-۱۴
۴۲۴۲	۵۷۵۸	۳۳	۱۴	۱۹	۱۵-۱۹
۵۹۰۱	۴۰۰۹	۲۲	۱۳	۹	۲۰-۲۴
۴۳۷۵	۵۶۲۵	۱۶	۷	۹	۲۵-۲۹
۲۱۴۳	۷۸۵۷	۱۴	۳	۱۱	۳۰-۳۴
۵۳۳۴	۴۶۶۶	۱۵	۸	۷	۳۵-۳۹
۸۷۵	۱۲۵	۸	۷	۱	۴۰-۴۴
۸۱۸۲	۱۸۱۸	۱۱	۹	۲	۴۵-۴۹
۳۳۳۴	۶۶۶۶	۱۲	۴	۸	۵۰-۵۴
۳۳۳۴	۶۶۶۶	۳	۱	۲	۵۵-۵۹
۸۰	۲۰	۵	۴	۱	۶۰-۶۴
۵۰	۵۰	۸	۴	۴	۶۵ به بالا
۴۹۹۵	۵۱۰۵	۲۸۴	۱۳۹	۱۴۵	جمع

جدول شماره ۱۲-۲

توزیع جمعیت نمونه بخش سلسله
بر حسب جنس و سن

درصد		جمع	مرد	زن	جنس / گروه سنی
مرد	زن				
٤٩٧٧٧	٥٠٢٣٣	٨٨٠	٤٣٨	٤٤٢	٠ - ٤
٤٧٧٩٩	٥٢٠٠١	٧٩٦	٣٨٢	٤١٤	٥ - ٩
٥٩٤١١	٤٠٥٥٩	٦١١	٣٦٣	٢٤٨	١٠ - ١٤
٥٦٦٥٥	٤٣٣٥٥	٣٩٩	٢٢٦	١٧٣	١٥ - ١٩
٥٠٩٩٣	٤٩٠٠٧	٣٢٤	١٦٥	١٥٩	٢٠ - ٢٤
٤٨٦٥٥	٥١٣٥٥	٢٢٢	١٠٨	١١٤	٢٥ - ٢٩
٤٣٢١١	٥٦٧٧٩	٢٠٦	٨٩	١١٧	٣٠ - ٣٤
٥٥٥٧٤	٤٤٣٢٦	١٨٣	١٠٢	٨١	٣٥ - ٣٩
٥٨٤٧٧	٤١٥٥٣	١٨٣	١٠٧	٧٦	٤٠ - ٤٤
٦٢٧٧١	٣٦٢٢٦	١٢٤	٧٩	٤٥	٤٥ - ٤٩
٥٢٨٨٢	٤٧١١٨	١٤٢	٧٥	٦٧	٥٠ - ٥٤
٧٠٣٧٧	٢٩٦٦٣	٥٤	٣٨	١٦	٥٥ - ٥٩
٦٢	٣٨	١٠٠	٦٢	٣٨	٦٠ - ٦٤
٦٩٢٢٨	٣٠٧٧٢	١٥٣	١٠٦	٤٧	٦٥ سال به بالا
٥٣٤٧٧	٤٦٥٥٣	٤٣٧٧	٢٣٤٠	٢٠٣٧	تمام منطقه

جدول شماره ۱۳-۲
نسبت جنسی منطقه برحسب هر دهستان

دهستان	بسطام	دوآب	د مرحم	فیروزآباد	قلائی	قلعه مظفری	هنام
نسبت جنسی	۱۳۳/۱	۱۱۳/۲	۱۰۵/۵	۱۰۹/۶	۱۱۹/۸	۱۲۴/۶	۹۵/۹

در صورتیکه در گروه سنی ۶- ساله و ۳۵ سال به بالا ی منطقه در نظر گرفته شود و نسبت جنسی هر گروه محاسبه کرد ، این نسبت برای گروه اول ۸/۱۵ و برای گروه دوم ۸/۱۵۳ خواهد بود ، (با استفاده از جدول ۱۲-۲) . این اعداد حکایت از آن میکند که در سنین آغاز زندگی ، زنان بر مردان فزونی دارند ، بطوری که در مقابل هر یکصد زن حدود ۹۶ مرد وجود دارد ، در حالیکه در سنین بالاتر تعداد مردان در برابر زنان افزایش پیدا میکند . نسبت قابل توجه ۸/۱۵۳ نشان میدهد که در گروه ۳۵ ساله بیابا در برابر هر یکصد زن تقریباً ۱۵۴ مرد قرار دارد . باین ترتیب می بینیم که مرد برای رسیدن به سنین بالا ترازیخت بیشتری برخوردار است . این امر شاید تا حد زیادی بعلمت توجه خاصی باشد که مردان ، به سبب نقش اقتصادی و موقعیت اجتماعی ای که دارند ، از آن برخوردار هستند .

۲/۲- بعد متوسط خانوار :

بعد متوسط خانوار یا متوسط افرادی که در یک خانوار زندگی میکنند ، در منطقه مشترک ۱/۶ نفر میباشد . جدول شماره ۱۴-۲ بعد خانوار کل منطقه و هر یک از دهستانهای آن را مشخص میکند . مقایسه بعد متوسط خانوار در این منطقه با بعد متوسط خانوار استان لرستان که در سال ۱۳۴۵ محاسبه شده است ، و ۵/۸ میباشد ، توجه را معطوف به کثرت نسبی افراد خانوار در این منطقه از لرستان

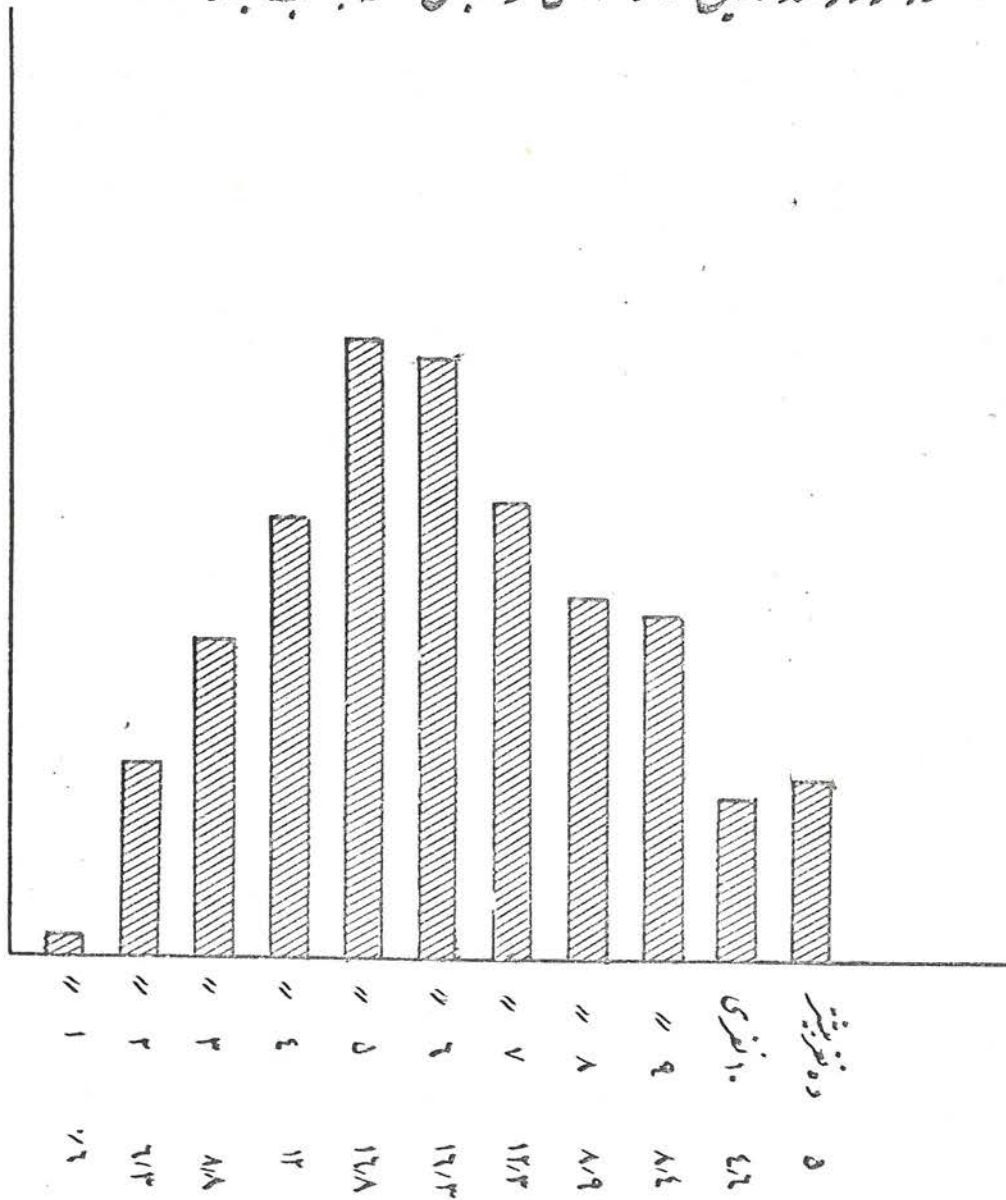
جدول شماره ۱۴-۲

تعداد خانوارهای نمونه بخش سلسله و بعد متوسط آنها
به تفکیک دهستان ها

موضوع دهستان	تعداد خانوار	جمعیت کل خانواده	متوسط افراد خانوار
بسطام	۱۱۰	۶۶۲	۶/۰۱
دوآب	۸۸	۵۳۳	۶/۰۵
ده رحم	۱۲۸	۸۱۶	۶/۳۷
فیروزآباد	۱۵۷	۹۸۵	۶/۲۸
قلایی	۴۹	۲۶۶	۵/۴۳
قلعه مظفری	۱۲۹	۸۳۱	۶/۴۴
هنام	۵۴	۲۸۴	۵/۲۵
کل منطقه	۷۱۵	۴۳۷۷	۶/۱۲

مردار ۹ - ۲

مردار در صد توزیع خانوارهای نمونه بخش سلسله بر حسب بعد خانوار

مینماید. از این لحاظ بین دهستانهای مختلف بخش الشتر تفاوتی بچشم می خورد. در حالیکه بعد خانوار در دهستان بسطام، دواب، ده رحم، فیروزآباد و قلعه... مظفری بطور متوسط بیشتر از ۶ نفر است، متوسط افراد خانوار دهستانهای قلاعی و هنام کمتر از این حد است، تاجائیکه بعد متوسط خانوار هنام حدود $2/1$ نفر کمتر از قلعه مظفری است.

نمودار شماره (۹-۲) چگونگی توزیع خانوارهای بخش سلسله را بر حسب بعد خانوارها نشان میدهد، بطوریکه مشاهده میشود، خانوارهای ۵ نفری در درجه اول و سپس با فاصله کمی خانوارهای ۶ نفری، نوع غالب خانوار از نظر تعداد اعضا، در منطقه... میباشند. پس از اینها، خانوارهای ۴ و ۷ عضو از متداولترین خانوارها میباشند. همانطور که ملاحظه میشود خانوارهای بیش از ۷ نفر بمراتب بیشتر از خانوارهای از ۴ نفر کمتر هستند. خانوارهای یک نفری که تعدادشان خیلی ناچیز است، تماماً مربوط به مردانی میشود که تنها زندگی میکنند. گفتنی است که در میان خانوارهای (نفسر بیشتر، که ۵ درصد کل خانوارها را تشکیل میدهند، چند خانوار وجود دارند که تعداد اعضا آن ها بیش از ۲ و حتی ۳ نفر میباشد و نمونه ای از خانواده های گسترده منطقه بحساب میآیند.

۳/۲ - سواد :

وضعیت سواد و آموزش منطقه با توجه به تعداد باسوادان و نیز سطح سواد آنها مورد مطالعه قرار گرفته است. چنانچه از جدول شماره ۱۵-۲ برمیآید، جمعا $6/0/1$ درصد جمعیت بالاتر از ۷ سال بی سواد و $8/9/1$ درصد آنها باسواد هستند. همانطور که باید انتظار داشت در این منطقه روستائی، میان زنان و مردان چه از نظر کمیست

در صد باسوادان و بی سوادان جمعیت خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن
به تفکیک جنس

جنس	زن		مرد		کُل	
	بی سواد	باسواد	بی سواد	باسواد	بی سواد	باسواد
دهستان						
بسطام	۹۷/۸۸	۲/۱۲	۷۱/۳۲	۲۸/۶۸	۸۲/۲۱	۱۷/۷۹
روآب	۹۳/۸۹	۶/۱۱	۶۶/۹۸	۳۳/۰۲	۷۹/۲۴	۲۰/۷۶
ده رحیم	۹۸/۱۶	۱/۸۴	۷۰/۹۴	۲۹/۰۶	۸۳/۴۵	۱۶/۵۵
فیروزآباد	۹۶/۱۲	۳/۸۸	۶۰/۳۳	۳۹/۶۷	۷۷/۳۸	۲۲/۶۲
قلائسی	۱۰۰	-	۸۰/۲۰	۱۹/۸۰	۸۹/۲۵	۱۰/۷۵
قلعه مظفری	۹۸/۴۷	۱/۵۳	۷۱/۴۳	۲۸/۵۷	۸۳	۱۷
هنسبام	۸۹/۳۲	۱۰/۶۸	۶۰	۴۰	۷۴/۵۲	۲۵/۴۸
کل منطقه	۹۶/۶۵	۳/۳۵	۶۸/۲۳	۳۱/۷۷	۸۱/۰۶	۱۸/۹۴

با سوادان و چه از نظر سطح سواد آنها، تفاوت‌های فاحش وجود دارد. علاوه بر این، پراکنندگی با سوادان در گروه‌های سنی مختلف به شکلی یکسان صورت نگرفته است. لذا مسئله خصیصه سواد جمعیت منطقه به تفکیک جنس و گروه‌های سنی مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

لازم به توضیح است که جمعیت با سواد از کلیه کسانی که بطریقی سواد خواندن و نوشتن را دارند، اعم از اینکه یا خواندن و نوشتن را مستقل از موسسات آموزشی آموخته‌اند و یا حتی کلاس اول ابتدایی را پشت سر گذاشته‌اند، تشکیل شده است.

۱/۳/۲- توزیع با سوادان بر حسب جنس :

با مراجعه به جدول (۱۵-۲) مشاهده میشود که مردان با سواد ۳۱/۷۷ درصد کل مردان منطقه را تشکیل میدهند، حال آنکه نسبت با سوادان زن فقط به ۳/۳۵ درصد کل افراد این گروه میرسد. اختلاف بین تعداد مردان و زنان با سواد را میتوان از طریق نسبتی که هر یک از این دو گروه در کل با سوادان منطقه دارند بخوبی روشن ساخت. جدول (۱۶-۲) حاکی از آن است که ۹۱/۹۷ درصد با سوادان در گروه جنسی مردان قرار دارند و در برابر آن فقط ۸/۳ درصد جمعیت با سواد را زنان تشکیل میدهند. به بیان دیگر در مقابل هر زن با سواد بیش از ۱۱ مرد در منطقه وجود دارد که دارای سواد هستند.

جدول شماره ۱۶-۲
درصد زنان و مردان باسواد به کل باسوادان بتفکیک دهستانها و کل منطقه

دهستان	بستلام	دوآب	درجم	فیروز آباد	قلاچی	قلعه مشغری	هنام	کل منطقه
درصد زنان باسواد بکل باسوادان	۴/۸۸	۱۳/۴۱	۵/۱	۸/۱۸	-	۳/۸۵	۲۰/۷۵	۸/۰۳
درصد مردان باسواد بکل باسوادان	۹۵/۱۲	۸۶/۵۹	۹۴/۹	۹۱/۸۲	۱۰۰	۹۶/۱۵	۷۹/۲۵	۹۱/۹۷

اختلاف مرد و زن نه تنها در تعداد باسوادان، بلکه در سطح سواد این دو گروه نیز چشم میخورد. جدول شماره ۱۶-۲ بازگوکننده این نکته است. در جدول مذکور میتوان مشاهده کرد که ۷۷/۰۸ درصد باسوادان زن منطقه میباشند و سوادشان حداکثر به ششم ابتدایی میرسد و ۸/۳۳ درصد آنها تنها سواد خواندن و نوشتن دارند. در حالیکه این نسبتها برای مردان کثراست، مردانی که سوادشان در حد مراحل مختلف ابتدایی است ۶۷/۴۶ درصد کل مردان باسواد را تشکیل میدهند و آنها که تنها سواد خواندن و نوشتن را دارند ۶/۱۸ درصد را شامل میشوند. در عوض مردانی که مرحله ابتدایی را پشت سر گذاشته اند و تا سیکل اول دبیرستان سواد دارند ۱۹/۲۷ درصد و آنها که از سیکل اول هم بالاتر رفته اند و تا دبیرم خوانده اند ۶/۵۴ درصد باسوادان مرد را تشکیل میدهند، ولی این نسبتها برای زنان به ترتیب ۱۲/۵ و ۲/۰۹ میباشد. حتمی ۵۵/ درصد باسوادان مرد منطقه بعد از دبیرم هم ادامه تحصیل داده اند، که در مقابل آنها هیچ زنی دیده نشد که از مرحله دبیرم بالاتر رفته باشد. حال این نکته را با نسبتهای دیگری در جدول (۱۸-۲) که فقط برای کل منطقه

جدول شماره (۲-۱۷)

در صد با سواد این نسبت به سطح سواد به تفکیک زن و مرد

		مرد						زن					
جمع	د بیلم به بالا	سیکل دوم	سیکل اول	سیکل اول	ابتدائی	خواندن و نوشتن	جمع	د بیلم به بالا	سیکل دوم	سیکل اول	سیکل اول	ابتدائی	خواندن و نوشتن
۱۰۰	—	۵/۱۳	۸/۹۸	۷۱/۷۹	۱۴/۱	۱۰۰	۲۵	—	—	—	۷۵	۲۵	بسطام
۱۰۰	—	۱/۴۱	۱۸/۳	۷۸/۸۸	۱/۴۱	۱۰۰	—	—	—	۱۸/۱۸	۸۱/۸۲	—	دواب
۱۰۰	—	۸/۶	۳۸/۷۱	۴۸/۳۹	۴/۳	۱۰۰	—	—	—	۲۰	۸۰	—	ده رحم
۱۰۰	۰/۶۹	۶/۸۵	۱۵/۰۶	۷۱/۹۲	۵/۴۸	۱۰۰	—	—	—	۷/۶۹	۸۴/۶۲	۷/۶۹	فیروزآباد
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	—	—	—	—	—	—	—	—	تاری
۱۰۰	۱	۱۰	۲۲	۶۱	۶	۱۰۰	—	—	—	—	۵۰	۵۰	قلمه مظفری
۱۰۰	۲/۳۹	۷/۱۴	۱۴/۲۹	۶۶/۶۶	۹/۵۲	۱۰۰	—	۹/۱	۱۸/۱۸	۷۲/۷۲	—	—	هنام
۱۰۰	۰/۵۵	۶/۵۴	۱۱/۲۷	۶۷/۴۶	۶/۱۸	۱۰۰	—	۲/۰۹	۱۲/۵	۷۷/۰۸	۸/۳۳	—	کل منطقه

محاسبه شده است ، میتوان نشان داد .

جدول شماره ۱۸-۲
درصد مردان و زنان در سطوح مختلف سواد (برای بخش سلسله)

میزان سواد	خواندن و نوشتن	ابتدائی	سیکل اول	سیکل دوم	دیپلم بیالا
درصد زنان در گروه	۱۰/۵۳	۹/۰۷	۵/۳۶	۲/۷	—
درصد مردان در گروه	۸۹/۴۷	۹۰/۹۳	۹۴/۶۴	۹۷/۳	۱۰۰

جدول فوق بخوبی نشان میدهد که هرچه سطح سواد بالا تر میرود نسبت با سواد ان زن کاهش می یابد .

مطالب فوق در سطح تک تک دهستانها نیز کم و بیش ، با اختلافاتی جزئی ، صادق است . اما در دهستان قلائی وهنام وضعی نسبتاً استثنائی دارند ، در اولی ، یعنی دهستان قلائی ، اصلاً " زن با سواد مشاهده نشد که از این لحاظ در منطقه منحصر بفرد است (جدول ۱۵-۲) . اما دهستان هنام ، در این بخش ، در مقابل دهستان قلائی قرار میگیرد . چرا که ۱۰/۶۸ درصد زنان آن با سواد هستند در حالیکه از این لحاظ با د و آب که با ۶/۱۱ درصد در مرتبه دوم قرار گرفته است فاصله نسبتاً زیادی دارد . نسبت با سواد ان مرد قلائی ۱۹/۸ درصد است ، و این پائین ترین مقدار است . در این مورد هم هنام در برابر قلائی قرار میگیرد چرا که ۴۰٪ مردان آن دارای سواد هستند . از همین جدول معلوم میشود که بطور کلی ۴۸/۲۵ درصد جمعیت هنام با سواد هستند و از این لحاظ این دهستان در مرتبه اول قرار میگیرد ، و قلائی با ۱۰/۷۵ درصد در مرتبه آخر . با مراجعه به جدول (۱۷-۲) این نتیجه جالب نیز بدست

میآید که هنگام تنهاد هستانی است که عده ای از زنان باسواد آن مرزسیکل اول دبیرستان را پشت سر گذاشته اند. همچنین مردانشان بالا ترین نسبت را در باسوادان بالا ترازد پیلم دارا میباشند.

۲ / ۳ / ۲ - توزیع باسوادان بر حسب سن :

قسمت اعظم باسوادان بخش سلسله در گروههای سنی پائین قرار دارند. از جدول (۱۹ - ۲) که نشان دهنده نحوه پراکندگی باسوادان در گروههای سنی مختلف است، میتوان محاسبه کرد که ۶۹ / ۷۴ درصد باسوادان کل منطقه کمتر از ۲ سال سن دارند، از طرف دیگر جمعیت ۵ ساله ببالا فقط ۰ / ۱ درصد باسوادان را در خود جای میدهد.

در میان گروههای سنی مختلف تعداد باسوادان گروه سنی ۱۴ - ۱۰ ساله از سایر گروهها بیشتر است، بطوریکه ۴۵ / ۳۴ درصد باسوادان منطقه در این گروه سنی قرار دارند. پس از آن گروه سنی ۱۹ - ۱۵ ساله است که ۲۰ / ۲۴ درصد باسوادان را در بر دارد. گروه سنی ۹ - ۷ ساله از این لحاظ در رتبه چهارم قرار دارد. از آنجا که دامنه گروههای سنی در جدول فوق یکسان نیستند و از طرفی تعداد افراد گروههای یکسان هم نامساویند، در جدول دیگری (جدول شماره ۲۰ - ۲) درصد باسوادان هر گروه سنی نسبت به کل افراد آن گروه، برای کل منطقه، محاسبه گردیده است. همچنانکه از این جدول برمیآید ترتیب گروههای سنی بر حسب درصد باسوادشان بهمان ترتیبی است که در جدول قبل مشاهده شد.

جدول شماره (۱۹-۲)

پراکندگی باسوادان در گروه های سنی مختلف (بر حسب درصد)

گروه سنی	۷-۹	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۹	۳۰-۴۴	۴۵ سال به بالا
دهستان						
بسطام	۱۴/۶۳	۴۲/۶۸	۱۹/۵۱	۱۰/۹۸	۹/۷۶	۲/۴۴
دوآب	۱۴/۶۳	۴۰/۲۵	۱۶/۵۱	۱۴/۶۳	۴/۸۸	—
ده رحم	۱۵/۳۱	۳۰/۶۱	۲۲/۴۵	۱۳/۴۱	۷/۱۴	۴/۰۸
فیروزآباد	۱۶/۳۵	۳۱/۴۵	۱۸/۲۴	۱۸/۲۴	۱۰/۰۶	۵/۶۶
قلاسی	۲۰	۲۵	۵	۳۵	۱۵	—
قلعه مظفری	۹/۶۲	۳۵/۵۸	۱۹/۲۴	۱۷/۳۰	۱۰/۵۷	۷/۶۹
هنام	۱۵/۰۹	۳۰/۱۹	۲۸/۳۰	۲۰/۷۵	۳/۷۸	۱/۸۹
کل منطقه	۱۴/۵۵	۳۴/۴۵	۲۰/۷۴	۱۷/۷۲	۸/۵۳	۴/۰۱

جدول شماره ۲۰-۲
درصد باسواد گروه‌های سنی مختلف در کل منطقه

گروه سنی	۷-۹	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۹	۳۰-۴۴	۵ ساله و بالاتر
درصد باسواد آن گروه	۱۹/۰۸	۳۳/۷۲	۳۱/۰۸	۱۹/۴۱	۸/۹۲	۴/۱۹

نکته قابل توجه اینکه، در حالیکه ۳۳/۷۲ درصد گروه سنی ۱۰-۱۴ و ۱۰/۸۹ درصد گروه سنی ۱۵-۱۹ باسوادند، نسبت مشابه برای گروه سنی ۷-۹ ساله فقط ۱۹/۰۸ درصد است. این اعداد حکایت از آن میکنند که، کودکان، البته کودکانی که به مدرسه میروند، اکثراً بعد از سن ده سالگی به تحصیل مشغول میشوند.

جدول (۲۱-۲) این نکات را برای تک تک دهستانها به تفکیک مردوزن نشان میدهد.

نکته قابل ذکر اینکه، نبودن مدارس متعدد کافی، سبب میشود که کودکان غالباً راه طولانی راگاه ۳ تا ۴ ساعت برای رسیدن به مدرسه روستای مجاور پیاده طی نمایند و الاخص در زمستان گرفتار مصائبی از جمله برف، سیل و یا گرگ گردند. این امراض متعدد را در راه ادامه تحصیل کودکان فراهم میآورد که البته با تاسیس مدارس جدید در کلیه روستاها بتدریج میتواند برطرف گردد.

۲/۴- اشتغال:

بمنظور بررسی وضعیت اشتغال، در بخش سلسله، کل جمعیت نمونه از نقطه نظر

جدول شماره ۲۱-۲
برآوردگی باسواد آن در گروههای سنی مختلف به تفکیک زن و مرد

جنس گروه سنی	زن										کل منطقه	
	جمع	۵ ساله بالا	۳۰-۴۴	۲۰-۲۹	۱۵-۱۹	۱۰-۱۴	۷-۹	جمع	۵ ساله بالا	۳۰-۴۴		
بسطام	۱۰۰	۲/۵۶	۱۰/۲۶	۱۱/۵۴	۲۰/۵۲	۴۱/۰۲	۱۴/۱	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
دوباب	۱۰۰	-	۵/۲۴	۶/۶۱	۲۸/۷۸	۳۳/۷	۱۵/۴۹	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
ده رجم	۱۰۰	۴/۳	۷/۵۳	۲۰/۴۳	۲۲/۵۸	۳۰/۰۸	۱۱/۰۵	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
فیروزآباد	۱۰۰	۶/۱۶	۱۰/۱۶	۱۹/۶۱	۷۱/۶۱	۳۰/۰۸	۱۳/۷	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
قلاسی	۱۰۰	-	۱۵	۳۵	۵	۲۵	۲۰	-	-	-	-	۲۲/۹۲
قلعه مظفری	۱۰۰	۸	۱۰	۱۸	۲۰	۳۴	۱۰	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
هنام	۱۰۰	۲/۳۸	۴/۷۶	۲۶/۱۹	۲۱/۴۳	۳۰/۹۵	۱۴/۲۹	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲
کل منطقه	۱۰۰	۴/۳۶	۹/۰۹	۱۸/۹۱	۲۰/۹۱	۳۲/۹۱	۱۳/۸۲	۱۰۰	-	-	۲۰	۲۲/۹۲

دخالت و یا عدم دخالت در فعالیتهای تولیدی و توزیعی تقسیم بندی گردیده است .

جمعیتی که مستقیماً در فعالیتهای تولیدی شرکت ندارد ، مشکل از افرادی است که بدلائل سنی یا بعلت مشغول بودن به تحصیل و یا نداشتن کار ، از این جریان خارج هستند .

عامل سن سبب میشود که بخشی از جمعیت ، مثل کودکان که هنوز به سن کار نرسیده اند و نیز افراد مسنی که بعلت کمبالت توان فعالیت ندارند ، خارج از جریان تولید باشند . معیندا مطالعه این وضعیت در بخش سلسله حاکی از آن است که قسمت عمده ای از همین افراد ، بخاطر تامین زندگی خود ناچار به کار کردن میباشند .

در باره این مسئله زیلا^۲ تحت عنوان "زود کاری" و "دیر کاری" بحث میشود .

— زود کاری :

پدیده زود کاری را که محصول ورود زود تر از موقع افراد در فعالیتهای اقتصادی است ، از روی میزان شاغلین گروههای کم سن جمعیت نمونه این بخش میتوان معین کرد . در چنین شرایطی بجای آنکه وقت افراد کم سن صرف آموزش شود ، و از این طریق مهارت و دانش اعضا^۳ جامعه بالا رود ، صرف تامین معاش میگردد . در نتیجه پاره ای از افرادی که نسل ناگزیر میشوند که امکان آموزش خویش را فدای نیازمندی های نسلهای دیگر سازند . بعنوان نمونه بترتیبی که در جدول شماره ۲۲-۲ نشان داده شده شغل اصلی ۳/۸ درصد از پسران ۹-۷ ساله این منطقه کشاورزی ، و شغل اصلی ۶/۷ درصد آنها چوپانی میباشد . باین ترتیب ۱۰/۵ درصد از افراد این گروه شاغل و کار آنها

کشاورزی و چوپانی است . در گروه سنی ۱۴-۱۰ ساله مردان نیز ، حدود ۱۶ درصد به کشاورزی ، ۳ درصد به چوپانی و ۵ / ۰ درصد به کارگری ، اشتغال دارند . این به معنای آن است که حدود ۵ / ۲۹ درصد از کودکان و جوانان ۱۴-۱۰ ساله به جرگه فعالان اقتصادی پیوسته اند ، در حالیکه اقتضای این سنین ، آموزش و پرورش میباشد . گذشته از این در گروه سنی ۹-۷ ساله مردان ، ۲ / ۵ درصد ، و در گروه سنی ۱۴-۱۰ ساله مردان ، ۳ درصد از افراد ، دارای مشاغل فرعی بوده اند .
(جدول شماره ۲۳-۲)

حال اگر سن کار و فعالیت را از ۱۰ ساله به بالا حساب کنیم ، میزان زود کاری را در بخش سلسله با مراجعه به جدول شماره ۲۲-۲ که درصد شاغلین گروه سنی ۹-۷ ، ۱۴-۱۰ و بالا خره ۱۴-۷ ساله مردان را نشان میدهد ، میتوان شناخت .

جدول شماره ۲۲-۲
توزیع درصد شاغلین در میان گروههای سنی ۷ تا ۱۴ ساله بر حسب نوع فعالیت

گروه سنی	کشاورزی	چوپانی	کارگری	جمع
۷-۹	۳/۸	۶/۷	-	۱۰/۵
۱۰-۱۴	۱۶	۱۳	۰/۵	۲۹/۵
۷-۱۴	۱۱/۵	۱۰/۶	۰/۴	۲۲/۵

همانطور که در جدول فوق می بینیم ، ۵ / ۲۲ درصد از افراد گروه سنی ۱۴-۷ ساله مردان را شاغلین کشاورزی و چوپانی و کارگری تشکیل میدهند ، یعنی اندکی کمتر از یک چهارم جمعیت نمونه ۱۴-۷ ساله مردان به کار دامداری و کشت مشغولند ، و در چنین شرایطی حتی اگر مدرسه ای هم باشد ، دست کم این بخش از جمعیت ، قادر به استفاده از آن نخواهند بود . علاوه بر این شغل کشاورزی ، دامداری ، چوپانی

وکارگری، بعنوان يك فعاليت ثانوی و فرعی نیز یاره ای از افراد گروه سنی ۱۴-۷ ساله مردان را بخود مشغول داشته است (جدول شماره ۲۳-۲)

جدول شماره ۲۳-۲
توزیع درصد مشاغل فرعی در میان گروههای سنی ۷ تا ۱۴ سال بر حسب نوع فعاليت

نوع فعاليت / گروه سنی	کشاورزی	دامداری	چوپانی	کارگری	جمع
۷-۹	۳/۸	-	۱/۹	-	۵/۷
۱۰-۱۴	۷/۱	۰/۶	۳	۲/۳	۱۳
۷-۱۴	۵/۹	۰/۴	۲/۶	۱/۴	۱۰/۳

آنگونه که از جدول بالا برمیآید، فعاليت ثانوی ۱۰/۳ درصد از پسران ۱۴-۷ ساله را کشاورزی، دامداری، چوپانی و کارگری تشکیل میدهد.

جدول شماره ۲۴-۲
درصد پراکندگی انواع فعاليتها در میان شاغلین فرعی گروههای ۱۴-۷ ساله مردان

نوع فعاليت	کشاورزی	دامداری	چوپانی	کارگری	جمع
درصد توزیع فعاليت	۵۷/۶	۳/۴	۲۵/۴	۱۳/۶	۱۰۰

باید در نظر داشت که زود کاری این منطقه تنها از نسبت کسانی که در گروه پسران ۹-۷ ساله، ۱۴-۱۰ ساله و نیز ۱۴-۷ ساله به کاری مشغولند، بدست نمیآید، بلکه آن دسته از کودکان این گروه سنی که به تحصیل اشتغال دارند، برای گذران زندگی دارای يك شغل فرعی نیز میباشند، باید در محاسبه بحساب آیند. در همه خانوارهای نمونه منطقه که مورد بررسی قرار گرفته اند، ۳/۸۳ درصد تمامی کسانی که در گروه سنی ۹-۷ ساله مردان جای میگیرند و دارای شغل فرعی هستند، محصلند و این نسبت در

گروه ۱۴-۱۰ ساله مردان به ۶۱/۷ درصد میرسد .

در هر حال ، وجود شغل فرعی ، خواه به عنوان مکمل فعالیتهای اصلی افراد و خواه به صورت شغل مکمل محصلین ناشی از عدم تکافوی فعالیتهای اصلی افراد در رفیع نیازهای ایشان میباشد . نسبت فعالیتهای ثانوی به فعالیتهای اصلی برای گروههای سنی ۹-۷ ساله و ۱۴-۱۰ ساله و همچنین گروه ۱۴-۷ ساله مردان در جدول شماره ۲-۲۵ نشان داده شده است .

جدول شماره ۲-۲۵
نسبت مشاغل فرعی به اصلی در گروه سنی ۷ تا ۱۴ ساله مردان
(برحسب درصد)

نسبت مشاغل فرعی به اصلی برحسب درصد	گروه سنی
۵۴/۶	۷-۹
۴۳/۹	۱۰-۱۴
۴۵/۷	۷-۱۴

— دیرکاری :

پس از زود کاری در منطقه به دیرکاری یادیرپایی کار در گروههای سنی جمعیت اشاره میشود . با فرض اینکه ۶۵ سال ، بالاترین سن برای فعالیت فعالان اقتصادی در جامعه در نظر گرفته شده ، فعالیت افراد ۶۵ ساله به بالا را میتوان دیرکاری نامید . بررسی گروه سنی ۶۵ ساله بیالای منطقه الشتر نشان میدهد که ۸۹/۶ درصد از افراد این گروه فعالیت اصلیشان کشاورزی ، چوپانی ، کارگری ، دکانداری ، ملایسی و مستخدمی اداره میباشد (جدول شماره ۲-۲۶)

جدول شماره ۲۶-۲ توزیع مشاغل در میان گروه سنی ۶۵ ساله بیابالا (برحسب درصد)

نوع فعالیت	کشاورزی	چوپانی	دکانداری	کارگری	ملائی ده	مستخد می اداره	جمع
درصد توزیع فعالیت	۸۱/۲	۱/۹	۱/۹	۲/۸	۰/۹	۰/۹	۸۹/۶

گذشته از این، مسئله قابل تاملی که در مورد این گروه سنی وجود دارد، آن است که حدود ۱۴/۷ درصد از افراد این گروه به جز شغل اصلی خود دارای فعالیت ثانوی نیز بوده اند. حدود ۱۵ درصد از افراد مشاغل این گروه، به جز فعالیت اصلی خود، یک شغل فرعی نیز داشته اند. جدول شماره ۲۷-۲ نمایانگر درصد توزیع فعالیت‌های ثانوی برای گروه سنی ۶۵ ساله بیابالا مردان است:

جدول شماره ۲۷-۲ توزیع مشاغل فرعی در میان گروه ۶۵ ساله بیابالا مردان (برحسب درصد)

نوع فعالیت فرعی	کشاورزی	دامداری	جمع
درصد توزیع فعالیت	۰/۹	۱۲/۳	۱۳/۲

جدول مذکور اهمیت اساسی دامداری را بعنوان یک فعالیت ثانوی برای این گروه سنی باز می‌نماید. پراکندگی فعالیت‌های ثانوی افراد این گروه سنی را، برحسب درصد میتوان در جدول زیر ملاحظه کرد.

جدول شماره ۲۸-۲

نوع فعالیت فرعی	کشاورزی	دامداری	جمع
پراکندگی فعالیت بر حسب درصد	۷/۲	۹۲/۸	۱۰۰

باین ترتیب، رقم ۸۹/۶ درصد بیکاری برای مردان منطقه الشترنشانی از یک ضعف اساسی در اقتصاد این منطقه میباید. این ضعف با وجود ۱۴/۲ درصد مشغول فرعی برای این شاغلین، شدیدتر میگردد.

زیلا" قبل از پرداختن به وضعیت اشتغال و چگونگی توزیع مشاغل در میان جمعیت شاغل، به وضعیت افرادی که علاوه بر عامل سن، به لحاظ اشتغال به تحصیل از جریسان فعالیت تولیدی خارج میباشند، اشاره میگردد:

— اشتغال به تحصیل در زنان:

در میان زنان خانوارهای نمونه، تنها ۱/۴۷ درصد از آنها به تحصیل اشتغال دارند و این عده همه از افرادی تشکیل میشوند که سن آنها کمتر از ۲۰ سال میباید. بیش از نیمی از این عده (۰/۷۷ درصد کل زنان) متعلق به گروه سنی ۹-۱۴ ساله است، که خود این گروه فقط ۱۷/۷۸ درصد جمعیت زن منطقه الشتر را در بر میگیرد. جدول شماره ۲۹-۲، درصد تحصیل زن تمام گروههای سنی زنان این منطقه را که دارای افراد مشغول به تحصیل هستند، نشان میدهد:

جدول شماره ۲۹-۲
افراد مشغول به تحصیل در میان زنان

موضوع / گروه سنی	نسبت تحصیل زن هر گروه (بر حسب درصد)	نسبت تحصیل زن هر گروه بکل زنان ۲۰ ساله بالا (بر حسب درصد)	نسبت جمعیت هر گروه سنی بکل جمعیت ۲۰ ساله بالا (بر حسب درصد)	پراکندگی تحصیل زن در گروههای مختلف سنی (بر حسب درصد)
۷-۹	۴/۴۸	۰/۷۷	۱۷/۷۸	۵۲/۳۸
۱۰-۱۴	۲/۹۴	۰/۴۹	۱۶/۶۹	۳۳/۳۳
۱۵-۲۴	۰/۸۷	۰/۲۱	۲۳/۳۶	۱۴/۲۶
۲۵ ساله بالا	—	—	۴۲/۱۴	—
۲۰ ساله بالا	۱/۴۷	۱/۴۷	۱۰۰	۱۰۰

همچنان که از جدول بیالای برمیآید، تعداد افرادی که به تحصیل اشتغال دارند، بسیار کم است. برای نمونه در بین کلیه زنان بالای ترازه ۲ سال، با آنکه ۱/۴۲ درصد کل زنان ۷ سال بیالای را تشکیل میدهند، یک نفر محصل هم وجود ندارد.

— اشتغال به تحصیل مردان :

در میان مردان خانوارهای نمونه ۱۶/۹۵ درصد از افراد ۷ سال بیالای به تحصیل اشتغال دارند، که توزیع آنها در گروههای سنی ۷ سال بیالای و همچنین درصد محصلین در هر گروه همراه با نسبت جمعیت هر گروه بکل جمعیت ۷ سال بیالای بر حسب درصد در جدول شماره ۳-۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳-۲
وضع اشتغال به تحصیل مردان

موضوع / گروه سنی	نسبت محصلین مرد هر گروه سنی (بر حسب درصد)	نسبت محصلین هر گروه بکل جمعیت مردان ۷ سال بیالای (بر حسب درصد)	نسبت جمعیت هر گروه سنی به ککل جمعیت ۷ سال به بالا (بر حسب درصد)	توزیع محصلین بین گروههای مختلف سنی مردان (بر حسب درصد)
۷-۹	۳۱/۷۵	۳/۸۶	۱۲/۱۹	۲۲/۷۸
۱۰-۱۴	۴۰/۲۲	۸/۴۱	۲۰/۹۳	۴۹/۶۵
۱۵-۲۴	۱۹/۳۳	۴/۲۸	۲۲/۶۶	۲۵/۸۵
۲۵-۴۹	۰/۶۱	۰/۱۲	۲۷/۹۷	۱/۰۴
۵۰-۶۴	۱/۱۳	۰/۱۱	۱۰/۱۴	۰/۶۸
۶۵ سال به بالا	—	—	۶/۱۱	—
۷ سال بیالای	۱۶/۹۵	۱۶/۹۵	۱۰۰	۱۰۰

همانطور که در جدول بالا میتوان دید تقریباً همه محصلین مرد در گروه سنی ۷-۹ سال جای دارند و این کمابیش همان نتیجه ایست که جدول زنان بدست

میدهد. تفاوتهای اساسی این دو جدول، شاید نخست در بزرگی درصد حاصلین مرد در مقایسه با حاصلین زن، یعنی ۱۶/۹۵ درصد در مقابل ۱/۴۷ درصد باشد. دیگر آنکه بیش از نیمی از حاصلین زن در گروه سنی ۹-۷ ساله قرار دارند در حالیکه تعداد حاصلین مرد در این گروه به یک چهارم همه حاصلین مرد هم نمیرسد. در مقابل، گروه ۱۴-۱۰ ساله مردان حدود نیمی از حاصلین آنها را شامل میگردد و همین گروه در زنان فقط یک سوم حاصلین زن را در خود جای میدهد.

جدول شماره ۳۱-۲
توزیع حاصلین زن و مرد در گروههای مختلف سنی (بر حسب درصد)

موضوع / گروه سنی	درصد توزیع حاصلین زن / گروههای مختلف	درصد توزیع حاصلین مرد / گروههای مختلف
۷-۹	۵۲/۳۸	۲۲/۷۸
۱۰-۱۴	۳۳/۳۳	۴۹/۶۵
۱۵-۲۴	۱۴/۲۸	۲۵/۵۸
۲۵-۴۹	—	۱/۰۲
۵۰-۶۴	—	۰/۶۸

با ملاحظه جدول شماره (۲-۳۱) میتوان نتیجه گیری کرد که آموزش در مورد مردان دامنه خیلی گسترده تری دارد، بطوریکه محصل مرد بیشتر از ۲ سال نیز در منطقه وجود دارد، در حالیکه بر اساس داده های این بررسی، همه زنان محصل کمتر از ۲۵ سال دارند. آموزش مردان محتملاً "از عمق و دیرپائی بیشتری برخوردار است چراکه برعکس زنان که اکثر حاصلین آنها در سالهای نخست کودکی به تحصیل اشتغال دارند (۵۲/۳۸ درصد) بیشتر حاصلین مرد در گروه سنی بالا ترجای دارند و حتی

گروه سنی ۲۴-۵ ساله مردان درصد بیشتری از محصلین مرد را در بر میگیرد تا گروه سنی ۹-۷ ساله. در واقع این امر نشانه آن است که تمرکز آموزش مردان، بر خلاف زنان، در سنین نوجوانی است تا سنین طفولیت.

— جمعیت فعال :

علاوه بر فعالیت افراد کم سن و نیز پیران که قبلاً "بوضعیت آنها اشاره شد، جمعیت فعال منطقه رامیتوان مشتکل از کلیه مردان ۶۴-۱۰ ساله (غیر از محصلین) و کلیه زنانی که علاوه بر خانه داری بکار دیگر جز تحصیل اشتغال دارند، دانست. باین ترتیب ۴/۲۷ درصد جمعیت این منطقه، جمعیت فعال بحساب خواهند آمد. در صورتیکه تعداد محصلینی که علاوه بر تحصیل دارای شغل فرعی هستند (یعنی ۸/۲۳ درصد محصلین. ۱۰ سال بالای مردان) از نظر اقتصادی، فعال بحساب آیند، درصد جمعیت فعال منطقه به ۶/۲۸ درصد افزایش مییابد.

براین اساس میتوان ضریب تکفل منطقه را تعیین کرد. این ضریب که از نسبت غیر فعالان به فعالان واقعی بدست میآید، در منطقه برابر ۱۵۸/۲ است. اگر محصلینی را که دارای شغل فرعی هستند نیز شاغل بحساب آوریم نسبت مذکور به ۲۷۷/۲ افزایش مییابد. یعنی هر فرد شاغل در منطقه با زندگی خود ۵/۲ نفر دیگر را بردوش میکشد.

در میان جمعیت فعال، سهم ناچیزی به جمعیت زن منطقه تعلق دارد، بطوری که بررسی جمعیت فعال را به جمعیت مرد منطقه میتوان محدود ساخت.

تفکیک فعالیتهای اصلی و فرعی زنان بمنظور تعیین جمعیت فعال زن، بلاحفاظ موقعیت خاصی که دارند هستند، چندان بسادگی مقدور نیست و مستلزم بررسیهای

عمیق تری میباشند. فعالیت زنان بطور عمده محدود به خانه داری میگردد، لیکن در بعضی موارد زنان به فعالیت صنایع دستی، که اطلاعات مربوطه در قسمت صنایع دستی گزارش آمده است، نیز بزمیزانی ناچیز بکارگری و فروشندگی مشغولند.

— اشتغال و بیکاری در گروههای مختلف سنی :

جدول شماره ۳۲-۲ اهمیت هر گروه سنی را از نظر تکفل اقتصادی منطقه تعیین مینماید. نخست توزیع شاغلین اصلی در جمعیت مردان ۲ سال به بالای منطقه بدست داده میشود :

جدول شماره ۳۲-۲
پراکندگی مشاغل اصلی بین گروههای مختلف سنی (بر حسب درصد)

گروه سنی	توزیع مشاغل اصلی بین گروههای مختلف (بر حسب درصد)
۷-۹	۱/۹
۱۰-۱۴	۹/۳
۱۵-۲۴	۲۴/۸
۲۵-۴۹	۴۱
۵۰-۶۴	۱۴/۷
۶۵ سال ببالا	۸/۳
جمع	۱۰۰

با توجه به جدول مزبور گروه سنی ۲۵-۴۹ ساله مردان را میتوان "پرکارترین گروهها" سنی بحساب آورد. این ارقام بدون در نظر گرفتن محصولینی که شغل فرعی نیستند داشته اند، بدست آمده است. با احتساب این گروه از محصولینی که نسبت گروههای سنی آنها در جدول (۲-۳۳) آمده، اهمیت گروههای سنی از نظر تکفل اقتصادی که در بالا بان اشاره شد، تغییر میکند.

جدول شماره ۳۳-۲
درصد محصلین دارای شغل فرعی در گروه‌های مختلف سنی مردان

گروه سنی	درصد محصلین دارای شغل فرعی
۹-۷ ساله	۱۴/۹
" ۱۰-۱۴	۱۹/۷
" ۱۵-۲۴	۳۱/۶
" ۲۵-۴۹	۳۳/۳
" ۵۰-۶۴	—
۶۵ ساله بی‌الا	—
۱۰ سال بی‌الا	۲۳/۸
۷ سال بی‌الا	۲۱/۸

جدول بی‌الا نشان می‌دهد که ۲۱/۸ درصد همه کسانی که به تحصیل اشتغال دارند، دارای شغل فرعی هستند. نکته قابل توجه اینکه در میان محصلین پسر ۹-۷ ساله، ۱۴/۹ درصد افراد مشغول تحصیل، شغل فرعی دارند. با در نظر گرفتن محصلین شاغل، شاغلین گروه‌های مختلف سنی را به ترتیبی که در جدول شماره ۳۴-۲ آمده، می‌توان تعیین کرد.

جدول شماره ۳۴-۲
میزان شاغلین گروههای مختلف سنی مردان

موضوع	درصد شاغلین هر گروه با در نظر گرفتن محصلین شاغل	درصد شاغلین هر گروه بدون محاسبه محصلین شاغل
گروه سنی ۷-۹	۱۵/۲	۱۰/۴
۱۰-۱۴	۲۷/۵	۲۹/۵
۱۵-۲۴	۷۸/۹	۷۲/۸
۲۵-۴۹	۹۷/۳	۹۷/۱
۵۰-۶۴	۹۶	۹۶
۶۵ سال به بالا	۸۹/۶	۸۹/۶
۱۰-۶۴	۷۶/۷	۷۲/۹
۱۵-۶۴	۹۰/۲	۸۷/۹
۷۰ سال به بالا	۷۰	۶۶/۳

توجه به جدول بالا نیز نشان میدهد که بالاترین درجه اشتغال به گروه ۹-۴-۲۵ ساله های تعلق دارد. با استفاده از این جدول، همچنین میتوان میزان بیکاری را در گروه های مختلف سنی مردان این منطقه مشخص کرد. جدول فوق نشان میدهد که در گروه ۹-۴-۲۵ ساله بیش از هر گروه دیگری مردان بفعالیت اقتصادی کشیده میشوند و تنها ۷/۲ درصد از مردان این گروه از چنین فعالیتی مستثنی هستند. بعد از آن گروه سنی ۶۴-۵ ساله قرار میگیرد که ۴ درصد جمعیت این گروه را از این امر کنار میدارد. حال با حساب آوردن افرادی که در هر گروه بتحصیل اشتغال دارند، میزان بیکاری را برای گروههای سنی بین دوحد ۱ و ۱۶ سال و همینطور میزان بیکاری را برای کل جمعیت بر حسب درصد حساب میکنیم. جدول زیر این مهم را بر میآورد:

جدول شماره ۳۵-۲

میزان بیکاری در گروه های مختلف سنی مردان

گروه سنی	درصد بیکاری هر گروه
۱۰-۱۴	۳۰/۳
۱۵-۲۴	(۴/۸) ۷/۹
۲۵-۴۹	۲/۳
۵۰-۶۴	۲/۸
۱۰-۶۴	(۱۰/۲) ۱۱

در مورد گروه ۲۴-۵۱ ساله مردان باید متذکر شد که حدود ۳/۱ درصد افراد این گروه خدمت سربازی را انجام میداده اند، و اگر جمعیت سرباز را جزء جمعیت شاغل به حساب آوریم، نسبت بی کاری در این گروه از ۷/۹ درصد به ۴/۸ درصد تنزل خواهد یافت و نسبت بی کاری در گروه سنی ۶۴-۱۰ ساله از ۱۱ درصد به ۱۰/۲ درصد نزول خواهد کرد. یعنی ۸/۰ درصد جمعیت ۶۴-۱۰ ساله مردان را کسانی تشکیل میدهند که در خدمت سربازی هستند.

— چگونگی توزیع مشاغل در میان جمعیت شاغل :

جدول زیر پراکنده گی مشاغل را در تنه های در میان گروه های سنی ۱۰ تا ۶۴ ساله، بلکه در میان تمام گروه های سنی که دارای فرد فعال از نظر اقتصادی بودند (۹-۷ ساله و ۶ ساله بالا) نشان میدهد :

جدول شماره ۳۶-۲ درصد توزیع مشاغل در میان جمعیت شاغل و پراکندگی انواع فعالیتها در میان شاغلین اصلی

نوع فعالیت / گروه سنی	کشاورزی	دامداری	چوپانی	دکانداری	دوره‌گری	فعلگی	کارگری	اسیابانی، ملایانی، سلمانی	اداره مستخدم می
۷-۹	۳/۸	-	۶/۷	-	-	-	-	-	-
۱۰-۱۴	۱۶	-	۱۳	-	-	۰/۵	-	-	-
۱۵-۲۴	۵۷/۸	۱/۵	۴/۸	۱	-	۲/۶	-	-	-
۲۵-۴۹	۸۶	۲/۷	۱	۱	۱/۲	۴/۳	۰/۶	-	-
۵۰-۶۴	۸۸/۶	۱/۷	-	۲/۳	۱/۱	۲/۲	-	-	-
۶۵-بیابالا	۸۱/۱	-	۱/۹	۱/۹	-	۲/۸	۰/۹	۰/۹	-
۱۰-۶۴	۶۰/۵	۱/۵	۵	۰/۹	۰/۶	۴	۰/۳	۰/۰۷	-

جدول شماره ۳۷-۲ پراکندگی مشاغل در میان شاغلین گروه ۶۴- (ساله مردان) (بر حسب درصد)

نوع فعالیت	کشاورزی	دامداری	چوپانی	دکانداری	دوره‌گری	فعلگی	کارگری	اسیابانی، ملایانی، سلمانی	مستخدم می	سرزنی	تخصیص	شماره
درصد توزیع فعالان	۶۷/۶۲	۱/۵	۵/۶	۱	۰/۶	۴/۵	۰/۳	۰/۸	۰/۰۸	۰/۹	۱۷/۹	۱۰۰

همانگونه که این جدول نشان می‌دهد کشاورزی تنها فعالیت اساسی برای جمعیتهای اسکان یافته این منطقه میباشد. در حالیکه حدود ۶۸ درصد از فعالان اقتصادی شاغل این منطقه، به کشاورزی میپردازند، تنها حدود ۷ درصد آنها چوپانی و دام‌داری میکنند و میزان هیچیک از فعالیتهای دیگر، از ۶ درصد تجاوز نمیکند.

علاوه بر مشاغل اصلی، چنانچه قبلاً نیز اشاره شد، عده زیادی از افراد دارای شغل

فرعی نیز میباشند .

جدول شماره ۳۸-۲
نسبت مشاغل فرعی به مشاغل اصلی در گروههای مختلف سنی
(بر حسب درصد)

گروه سنی	نسبت شاغلین فرعی به شاغلین اصلی	درصد شاغلین هر گروه
۷-۹	۵۴/۶	۱۰/۴
۱۰-۱۴	۴۳/۹	۲۹/۵
۱۵-۲۴	۳۷/۴ (۳۵/۹)	۷۲/۸
۲۵-۳۴	۴۱/۶	۹۷/۱
۳۵-۴۴	۴۰/۸	۹۶
۴۵ به بالا	۱۴/۷	۸۹/۶
۶۴-۱۰۰ ساله	۴۰/۶	۷۲/۹

از آنجا که نسبت مذکور برای گروههای سنی ۷-۹ ساله ، ۱۰-۱۴ ساله و ۱۵-۲۴ ساله به بالا ، پیش از این بررسی شد ، در اینجا بیشتر به بررسی نسبت مذکور در دیگر گروههای سنی پرداخته خواهد شد .

نسبت مشاغل فرعی به مشاغل اصلی در گروههای سنی ۲۴-۱۵ ساله و ۴۹-۲۵ ساله و ۶۴-۵۰ ساله مردان نشان دهنده آن است که میزان مشاغل فرعی در این گروهها تقریباً معادل ۴ درصد مشاغل اصلی اند . با خارج کردن مشاغل فرعی افراد محصل هر گروه ، میزان فعالیت فرعی گروههای سنی مختلف بهتر بدست میآید . در گروههای ۲۴-۱۵ ساله ، ۴۹-۲۵ ساله و ۶۴-۵۰ ساله به ترتیب ۲۹ درصد ، ۴۱/۴ درصد و ۴۰/۸ درصد از کسانی که در این گروهها دارای شغل اصلی غیر از تحصیل میباشند ، یک فعالیت ثانوی نیز دارند . این خود از فشار اقتصادی که این گروههای فعال تحمل میکنند ، حکایت دارد . جدول شماره ۳۹-۲ نسبت

مذکور برای تمام کسانی که جزو جمعیت فعال بحساب می‌آیند و گروه سنی ۶۴-۱۰

ساله مردان بطور کلی، نشان می‌دهد :

جدول شماره ۲-۳۹ :
توزیع کسانی که هم شغل اصلی و هم شغل فرعی دارند (در هر گروه سنی دارند)

گروه‌های سنی	درصد کسانی که هم شغل اصلی غیر از تحصیل و هم شغل فرعی دارند (در هر گروه)
۱۰-۱۴ ساله	۱۶/۸
" ۱۵-۲۴	۲۹
" ۲۵-۴۹	۴۱/۴
" ۵۰-۶۴	۴۰/۸
" ۱۰-۶۴	۳۵/۳

پراکندگی مشاغل فرعی در بین گروه‌های مختلف سنی مردان این منطقه، که در جدول

شماره ۴-۲ می‌آید، گفته بالا را تأیید میکند .

جدول شماره ۴-۲ :
میزان مشاغل فرعی در گروه‌های مختلف سنی مردان
(بر حسب درصد)

گروه سنی	میزان مشاغل فرعی در هر گروه
۷-۹ ساله	۲/۷
" ۱۰-۱۴	۱۰/۶
" ۱۵-۲۴	۲۴
" ۲۵-۴۹	۴۴
" ۵۰-۶۴	۱۵/۵
۶۴ ساله بی‌الا	۳/۲
جمع	۱۰۰

در صورتیکه این جدول با جدول پراکندگی مشاغل اصلی بین گروه‌های مختلف سنی،

مقایسه گردد، کمابیش تطابقی میان این دو مشاهده میشود. بر اثر چنین تطابقی است که بازهم گروه ۹-۴-۲۵ ساله مردان رامیتوان "پرکارترین" گروه سنی دانست. جدول شماره ۱-۴-۲۰۲-۴-۲ توزیع وپراکنندگی مشاغل فرعی مختلف را در گروههای سنی ۶۴-۱۰ ساله مردان نشان میدهند.

جدول شماره ۱-۴-۲
توزیع انواع فعالیتهای فرعی در میان گروههای فعال سال
(برحسب درصد)

جمع	معلمی، آسیا بازی، معاظمه گری، فروشندگی	نگهبانی پل وما مورسریاز گیری	مدیرعاملی و عامل فروش شرکت تعاونی	کارگری فصلی	دوره‌گردی	دکانداری	چوداری	چوپانی	دامداری	کشاورزی	نوع فعالیت گروه سنی
۱۲	-	-	-	۲/۲	-	-	-	۳	۰/۶	۲/۱	۱۰-۱۴
۲۷/۲	۰/۵	-	-	۱۲/۲	-	-	-	۰/۵	۶/۹	۲/۱	۱۵-۲۴
۴۰/۴	۳/۴	۰/۲	۰/۴	۱۱/۱	۰/۶	۳/۰	۰/۲	۱/۲	۲۳/۲	۲/۲	۲۵-۴۹
۲۹/۲	-	۰/۶	-	۱/۵	۰/۶	۱/۱	۰/۶	-	۳/۸	۲/۸	۵۰-۶۴
۳۰/۶۵	۰/۲	۰/۱۵	۰/۱۵	۸/۲	۰/۳	۰/۳	۰/۱۵	۱	۵/۳۱	۱/۵	۶۵-۱۰۰

جدول شماره ۲-۴-۲
نسبت انواع فعالیتهای در میان شاغلین فرعی گروههای فعال اقتصادی
(برحسب درصد)

جمع	معلمی، آسیا بازی، معاظمه گری، فروشندگی	نگهبانی پل وما مورسریاز گیری	مدیرعاملی و عامل فروش شرکت تعاونی	کارگری فصلی	دوره‌گردی	دکانداری	چوداری	چوپانی	دامداری	کشاورزی	نوع شغل درصد پراکنندگی
۱۰۰	۰/۹	۰/۵	۰/۵	۲۸/۶	۰/۹	۰/۹	۰/۵	۳/۳	۴۷/۳	۱۶/۱	

۲/۵- درون کوچی و برون کوچی :

با آنکه مسئله مهاجرت، باید به عنوان جزئی از بحث حرکت و تحول جمعیت مورد بحث واقع شود، معیناً نظر بر این است که اطلاعات دقیق مربوط به تغییر و تحولات مربوط به ابعاد و ترکیب جنسی و سنی جمعیت منطقه بر اثر زاد و ولد و مرگ و میر، زناشویی و طلاق، بدست نیامد. ارائه چنین اطلاعاتی در این گزارش میسر نگردید. بررسی عوامل فوق مستلزم در اختیار داشتن اطلاعات دقیق و تاریخ وقوع هر یک از موارد در یک بعد معین زمانی میباشد و از آنجا که اطلاعات بدست آمده قابل اطمینان نبود و ضمناً "بخاطر محدودیت زمانی، دسترسی بد فائز ثبت احوال منطقه نیز میسر نگشت، بنابراین این قسمت از گزارش تنها به ارائه اطلاعات مربوط به آن قسمت از تحول جمعیت که بمهاجرت مربوط میشود، محدود میگردد.

کاهش یا افزایش جمعیت این منطقه مانند سایر جمعیت‌های انسانی، غیر از رشد طبیعی که بخاطر زاد و ولد اعضای خود دارد، از ورود و خروج افراد و گروه‌ها تاثیر می‌پذیرد. افزایش جمعیت منطقه که ناشی از ورود جمعیت‌های دیگر بوده، تحت عنوان درون کوچی و کاهش جمعیت مذکور که بخاطر خروج جمعیت منطقه از محل سکونت ~~میشود~~ پذیرفته تحت عنوان برون کوچی بررسی گردید است.

۲/۵/۱- درون کوچی :

ورود جمعیت‌های دیگری این منطقه یا بصورت دائم یا موقت و فصلی صورت می‌گیرد. تعداد کسانی که از یکسال قبل از بررسی وارد دهستانهای منطقه شده

ل
 و در آنجا ساکن شده اند، به عنوان درون کوچ دائمی بحساب آمده اند. جد و شماره ۳-۴-۲ تعداد درون کوچ ها و نیز محلی راکه از آنجا کوچ کرده اند، نشان میدهد.

چنانچه ملاحظه میشود کوچ دائم به این منطقه بطور عمده از دهات اطراف صورت میگیرد. از آنجا که در این قسمت، درون کوچی به مرکز بخش نیز بحساب آمده، میتوان گفت که بیش از ۷۰ درصد از کوچهای دائمی این منطقه نوعی جابجایی جمعیت از یک نقطه به نقطه دیگر منطقه بوده است. از میان علل مختلف درون کوچی، ازدواج را میتوان مهمترین علت و عامل دانست، زیرا ۸۸ درصد موارد کوچ دائم به سبب ازدواج صورت گرفته است.

درونی کوچی فصلی و موقت، جدول شماره ۴-۲ میزان این نوع درون کوچی در مورد هر یک از نقاط مختلف در فرستادن درون کوچ به منطقه، مالاخره فعالیت هر یک از درون کوچ ها را نشان میدهد. این جدول نشان میدهد که قسمتی از درون کوچی فصلی نیز مربوط به جابجایی افراد در داخل منطقه میباشد. این تعداد کوچ گران جمعا "یک سوم درون کوچی فصلی منطقه را تشکیل میدهند. بیش از ۵۰ درصد افراد کوچ کننده موقت از نقاط بیرون از منطقه، بجز خرم آباد، وارد این منطقه شده اند. با توجه باینکه از میان این افراد ۴۰/۱۱ درصد برای کار کشاورزی و بقیه برای درو و نخود چینی به منطقه وارد شده اند، میتوان نتیجه گرفت که عامل کارتنها عامل تعیین کننده در کوچ موقت این افراد بوده است.

۲/۵/۲- برون کوچی :

برون کوچی در منطقه مورد بحث پایشکل موقت میاد اعم صورت میگیرد.

جدول شماره ۳-۲

میزان درون کوچی دائمی به بخش سلسله و دهستان های آن بر حسب جنس و محل کوچ

درصد محل هایی که به آنجا کوچ کرده اند					تعداد وارد شدگان به منطقه			نام دهستان
جمع	نقاط دیگر	خرم آباد	الشتر (مرکز بخش)	دهات اطراف	کل	مرد	زن	
۱۰۰	—	۱۳/۵	۲۵	۶۲/۵	۲۹	۱۶	۱۳	بسطام
۱۰۰	۱۷	—	—	۸۳	۹۳	۴۵	۴۸	دواب
۱۰۰	۲۵	—	—	۷۵	۱۳	۹	۴	ده رحم
۱۰۰	۴۰	—	—	۶۰	۲۱	۶	۱۵	فیروز آباد
۱۰۰	۵۰	—	—	۵۰	۶	۳	۳	قلائی
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	۶	—	۶	قلعه مظفری
۱۰۰	۱۰۰	—	—	—	۱۰	۱۰	—	هنام
۱۰۰	۲۶/۴۷	۲/۹۵	۵/۸۹	۶۴/۷۱	۱۷۸	۸۹	۸۹	کل منطقه

میزان درون کوچی فصلی کل منطقه بود مستانهای آن به تشکیل چند سن و محل های کشاورزی آب آمدانه و کارهای سی را که انجام می دهند

نام دهستان	تعداد وارشدگان به منطقه			درصد محل های کشاورزی آب آمدانه اند						درصد کارهایی که در ده انجام می دهند	
	کل	مرد	زن	جمع	نقاط دیگر	خرم آب	اطراف دهات	جمع	کشاورزی	در و درخت چینی	
بسطام	۵	۵	—	۱۰۰	—	—	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	—	
دو آب	۱۳۰	۱۳۰	۱۰۷	۲۳۷	۸۰	۲۰	—	۱۰۰	۱۰۰	—	
ده رحم	۱۰	۱۰	—	۱۰۰	—	—	—	—	۱۰۰	—	
فیروزآباد	۵۰	۵۰	—	—	۸۰	۲۰	—	۱۰۰	۱۰۰	—	
فلاقی	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
قلمه مظفری	۵۰	۲۸	۲۲	۷۵	۲۵	—	—	۱۰۰	۳۳۳۳	۶۶۶۷	
هنظام	۳۶	۱۸	۱۸	۵۰	۵۰	—	—	۱۰۰	—	—	
کل منطقه	۲۸۸	۲۴۱	۱۴۷	۳۳۳۴	۵۵۵۶	۱۱۱۱۲	۲۳۳۴	۱۰۰	۲۱۹۴۳	۲۸۵۸	

جد اول شماره ۴۵-۲، شماره ۴۶-۲ و ۴۷-۲ مهاجرت دائم زنان و مردان ساکن این منطقه به نقاط دیگر و نیز نقاط مختلفی که کوچ بآنجا صورت گرفته و کارهای افراد برون کوچ را نشان میدهد. جدول ۴۶-۲ حاکی از آن است که نیمی از افراد برون کوچ دائم به خرم آباد کوچ کرده اند. $9/9$ درصد آنها به تهران و تنها $12/8$ درصد آنها بطور دائم از روستائی به روستائی دیگر در داخل منطقه کوچیده اند. همچنین جدول ۴۷-۲ نشان میدهد که در حدود 38 درصد برون کوچ در محلی که بآنجا کوچ کرده بودند عملگی و کارگری ساده میکردند. لازم به توجه است که رقم $37/5$ ، معبر نسبت برون کوچان فعله-کارگر به کل برون کوچان است و نه کسانی که به شهرها مهاجرت کرده اند.

جدول شماره ۴۵-۲
تعداد برون کوچهای دائم در دهستانها و کل منطقه سلسله برحسب جنس

تعداد برون کوچ هـ			نام دهستان
کل	مرد	زن	
۴۳۴	۱۸۵	۲۴۹	بسظام
۶۶	۳۲	۳۴	رواب
۱۸	۴	۱۴	ده رحم
۸۴	۳۴	۵۰	فیروز آباد
۴	—	۴	قلائی
۱۱۸	۴۵	۷۳	قلعه مظفری
۲۰۱	۹۳	۱۰۸	هنام
۹۲۵	۳۹۳	۵۳۲	کل منطقه

جدول شماره ۴۶-۲ میزان مهاجرپذیری نقاط مختلف برای برون کوچان دائم منطقه (برحسب درصد)

محل مهاجر پذیر	دهات اطراف	خرم آباد	تهران	نقاط دیگر	جمع
میزان مهاجر پذیر	۱۲/۸	۵۰	۹/۹	۲۲/۳	۱۰۰

جدول شماره ۴۷-۲ درصد کارهای برون کوچان در محل مهاجرت

عطیگی و کارگری	کشاورزی	خانه داری	دوره گردی	تحصیل	مشاغل دیگر	جمع
۳۲/۵	۹/۳۸	۱۵/۶۳	۳/۱۳	۱۲/۵	۲۱/۸۶	۱۰۰

— برون کوچی فصلی :

جدول شماره ۴۸-۲ خصایص مهاجرت فصلی را از نظر رابطه افراد کوچنده با رئیس خانوار و نیز جایگاه آنجا مهاجرت کرده اند، تعیین میکند. این جدول دلالت بر آن دارد که ۳۱ درصد از کسانی که از ابتدای تابستان ۱۳۵۲ تا هنگام مطالعه اخیر بصورت فصلی به نقاط مختلف کوچ کرده اند، رئیس خانوار بوده اند. برای آن که موقعیت سنی جمعیت مهاجر پهنگام مهاجرت روشن گردد در جدول شماره ۴۹-۲، نسبت مهاجرین فصلی در گروههای مختلف سنی بتفکیک جنس بدست داده شده است.

جدول شماره ۴۹-۲ درصد توزیع مهاجرین فصلی خانوارهای منطقه بر حسب سن آنها در هنگام مهاجرت

جمع	گروه سنی									جنس
	۵۰-۵۴	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	۳۵-۳۹	۳۰-۳۴	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	۱۰-۱۴	
۱۰۰	—	۱	—	—	—	—	۰/۴۰	۲/۸	۰/۷	زن
۱۰۰	۰/۷	—	۲/۸	۰/۷	۴/۲	۹/۵	۲۲	۳۶/۲	۱۴	مرد

جدول شماره ۴۸-۲

میزان بروز کوهی فصلی خانوارهای منطقه برحسب جنس و رابطه با رئیس خانوار و محل اهالی که به آنجا کوه کرده اند.

نام شهرستان	جنس		رابطه خانواری				درصد محل اهالی که به آنجا کوه کرده اند					
	زن	مرد	کل	رئیس خانوار	سایرانوار	کل	اطراف	گرم	خوابگاه	تبریز	نقاط دیگر	جمع
بستام	۷	۴۰	۴۷	۲۱	۲۶	۴۷	۲/۱۴	۶/۳۸	۲۵/۵۳	۳۴/۰۴	۳۱/۹۱	۱۰۰
نواب	۸	۴۲	۵۰	۱۸	۳۲	۵۰	۲/۵۸	۲/۵۶	۱۵/۲۸	۳۶/۶۴	۵۳/۸۱	۱۰۰
ده رحیم	۳	۲۹	۳۲	۱۴	۱۸	۳۲	۸/۱۶	۱۸/۳۶	۶/۱۱	۲۶/۷۵	۲۸/۶۷	۱۰۰
فیروزآباد	۳	۱۰۵	۱۰۹	۳۵	۷۴	۱۰۱	۶/۹۴	۸/۲۳	۸/۲۳	۶۱/۱۳	۱۵/۲۷	۱۰۰
ولایتی	۲	۳	۳۸	۱۴	۲۴	۳۸	۳/۱۴	۱۱/۱۱	۱۱/۱۲	۲۳/۴۴	۲۲/۲۴	۱۰۰
قلعه مظفری	۱۴	۶۶	۸۰	۴	۵۱	۶۰	۵/۶۶	۱۵/۰۹	۱۳/۲۰	۵۰/۹۹	۱۵/۰۹	۱۰۰
مهنام	۱	۴۰	۴۱	۱۸	۲۳	۴۱	۹/۰۹	۳۵/۳	۱۲/۶۳	۳۵/۳۵	۱۸/۷۵	۱۰۰
کل منطقه	۳۹	۳۳۸	۳۷۷	۱۲۱	۲۴۸	۳۷۷	۳/۸۴	۱۶/۹۶	۲۰/۴۰	۱۳/۴۰	۲۵/۷۷	۱۰۰

از جدول بالا این نتیجه عاید میگردد که بیشتر مهاجرین اعم از زن و مرد از گروه سنی ۱۹-۵۰ ساله بوده اند، زیرا رقم مهاجرت این گروه سنی زنان (۲/۸ درصد کل مهاجرین) بالاترین رقم در میان زنان میباشد. بالاترین رقم مهاجرت بطور کلی متعلق به گروه سنی ۱۹-۵۰ ساله مردان میباشد.

جدول شماره ۵-۲ نیز نوع کاری را که مهاجرین در محل مهاجرت پذیرانجام میدهند، نشان میدهد. این جدول نشان دهنده آن است که مهاجرت موقت بیش از همه به تهران انجام میپذیرد - ۴۵ درصد محل های مهاجر پذیر. پس از خرم آباد که ۳/۴ درصد مهاجران برای کار انجام میروند، اصفهان و اراک و برخی از شهرهای دیگر مانند اهواز و قم و کاشان که تحت عنوان "نقاط دیگر" در جدول شماره (۲-۴۸) مشخص گردیده اند، از نظر مهاجرت پذیر حایز اهمیت میباشند. در این مورد نیز ۵/۸ درصد از نقاطی که کوچ بانجام میشود، در داخل منطقه سلسله قرار داشته اند. یعنی در اینجا نیز قسمتی از کوچ ناشی از جابجائی جمعیت در داخل منطقه مورد مطالعه بوده است.

حدود ۱ درصد از محل های مهاجرت پذیر را "گرون" که کوه بیلاق نشین ایلات این منطقه میباشد، تشکیل میدهد. کار عمده مهاجران در محل های که برای کوچ موقت میروند، عطگی و کارگری ساده میباشد. پس از آن بترتیب چوپانی و تحصیل، دلایل اساسی مهاجرت فصلی را تشکیل میدهند. لازم بیاد آوری است که درصد افرادی که بخد مت سرپازی میروند در ایمن محاسبات بحساب آمده است.

جدول شماره ۲-۵۰
درصد انواع فعالیتهای مهاجرین فصلی منطقه در نقاط
مهاجر پذیر

نوع کار	کارگری سعطگی	چوپانی	سربازی	تحصیل	مشاغل دیگر	جمع
درصد انواع کار	۶۵/۳	۱۴	۳/۵	۹/۱	۸/۱	۱۰۰

وضع تولیدی و اقتصادی

۳- زراعت

بزرگترین منبع درآمد روستائیان بخش سلسله درآمد کشاورزی آنان است. در دشت مسطح و گسترده الشتر، به علت خاک حاصلخیز، زمین هموار، آب فراوان و همسوی مساعد محصولات آبی بخوبی عمل می‌آیند. در رتبه ماهورها و کوهپایه های اطراف نیز به علت بارندگی زراعت دیم در حد وسیعی انجام می‌گردد.

۱/۳- زمین :

سطح زمینهای زراعی دیم منطقه بیش از زمینهای آبی آن است و از ۶/۳۳۷۹ هکتار زمینهای زراعی خانوارهای نمونه بخش سلسله، ۴/۶۱ آن دیم و ۶/۳۸ آن آبی است. همچنین سطح زمینهای زیرکشت گندم، جو، نخود، گاو دانه و عدس دیم بیشتر از زمینهای زیرکشت آبی این محصولات است. توزیع زمینهای دیم (آیش و زیرکشت) در مورد محصولات مزبور به ترتیب زیر است: ۱۸/۸۵ درصد جو، ۰/۵۹ درصد گاو دانه، ۸۵/۷۵ درصد نخود، ۸۵/۷۰ درصد گندم و ۸۶/۶۷ درصد عدس میباشند (جدول ۴-۳).

البته توزیع زمینهای آبی و دیم در تمام دهستانهای این بخش یکسان نیست. در دهستانهایی که در مرکز دشت قرار گرفته اند زمین دیم کمتری دارند و همسر چقدر به حواشی دشت نزدیکتر میشویم بر سطح زمینهای دیم افزوده می‌گردد. چنانچه در دهستانهای بسطام، قلائی، و آب و فیروزآباد نسبت زمینهای دیم بیشتر از آبی است. درصد زمینهای زیرکشت و آیش دیم در دهستانهای مزبور به ترتیب زیر است: بسطام ۴۹/۸۶ درصد، قلائی ۹۵/۷۹ درصد، فیروزآباد ۰/۶۷۸ درصد، و آب ۴۲/۶۲ درصد و هنام ۶۸/۵۱ درصد.

ولی در دهستان قلعه مظفری و ده رحم سطح زمینهای آبی نسبت به دیم
بیشتر است و زمینهای زیرکشت و آیش دیم آنها به ترتیب $۱/۹$ و $۲۷/۳۳$ درصد
صد از کل زمینهای زراعیشان میباشد. (جدول ۳-۳)

در مورد زمینهای زیرکشت دیم، فیروزآباد با داشتن $۳/۴۴$ درصد از کل
زمینهای زیرکشت دیم منطقه، بالاترین میزان کشت دیم را داراست. بعد
از آن به ترتیب بسطام با $۹/۱۸$ درصد، و آب و $۹/۱۲$ درصد، ده رحم و
قلعه مظفری هر کدام $۱/۷$ درصد، هنام $۴/۵$ درصد و بالاخره قلائی $۳/۴$
درصد از کل زمینهای زیرکشت دیم تمام منطقه را دارا میباشند (جدول
۳-۱).

بیشترین مقدار زمینهای زیرکشت آبی منطقه در دهستانهای ده رحم و
قلعه مظفری قرار دارند و به ترتیب $۱/۲۸$ درصد و $۳/۲۷$ درصد از کل
زمینهای آبی بخش سلسله را در بر میگیرند. پس از آنها به ترتیب دهستانهای
فیروزآباد $۵/۱۸$ درصد، هنام $۳/۷$ درصد، بسطام $۸/۳$ درصد و بالاخره
قلائی $۷/۲$ درصد از کل زمینهای آبی منطقه را دارا میباشند (جدول ۳-۱).
از نظر توزیع زمینهای زیرکشت، فیروزآباد با دارا بودن زمینهای دیم بیشتر،
ده رحم و قلعه مظفری و آب با مقدار زمینهای آبی خود، در وضع بهتری
نسبت به هنام و بالاخص قلائی قرار دارند. در نتیجه روستائیان دهستان
قلائی از سایر دهستانها از نظر کشاورزی فقیرتر هستند.

درصد زمین های زیرکشت و آیش و دیم خانوارهای نمونه دهستانهای بخش سلسله

درصد سطح زمین های زراعی				نام دهستان
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۱۸/۷	۱۸/۹	۲۳/۷	۳/۸	بسطام
۱۲/۵	۱۲/۹	۹/۸	۱۲/۳	دوآب
۴/۹	۷/۱	۴/۹	۲۸/۱	ده رحم
۳۹/۷	۴۴/۳	۳۱/۷	۱۸/۵	فیروزآباد
۱۳/۴	۴/۳	۷/۳	۲/۷	قلای
۶	۷/۱	۶/۴	۲۷/۳	قلعه مظفری
۴/۸	۵/۴	۱۶/۲	۷/۳	هنام
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل منطقه

سطح زمین های زیرکشت و آیش وندیم در خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن

سطح زمین های زراعی				نام دهستان
ندیم		آیش		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۱۲۵	۲۲۶	۱۴/۶	۴۶/۵	بسطام
۸۴	۱۸۱	۶	۱۵۳/۵	دوآب
۳۲/۵	۱۰۰	۳	۳۴۹/۵	دو رستم
۲۶۶	۶۲۲	۱۹/۵	۲۳۰	فیروزآباد
۹۰	۵۹/۵	۴/۵	۳۳	قلای
۴۰	۱۰۱	۴	۳۳۹/۵	قلعه مظفری
۳۲	۷۶	۱۰	۹۱	هنام
۶۶۹/۵	۱۴۰۵/۵	۶۱/۶	۱۲۴۳	کل منطقه

درصد توزیع زمین های زراعی هر دهستان بر حسب آب آبی و دیم

جمع	درصد توزیع زمین ها				نام دهستان
	دیم		آبی		
	آیش	زیر کشت	آیش	زیر کشت	
۱۰۰	۲۷/۶۵	۵۸/۸۴	۳/۲۲	۱۰/۲۹	بسطام
۱۰۰	۱۹/۷۸	۴۲/۶۴	۱/۴۲	۳۶/۱۶	دو آب
۱۰۰	۶/۷	۲۰/۶۳	۰/۶۱	۷۲/۰۶	ده رحم
۱۰۰	۲۳/۳۸	۵۴/۶۸	۱/۷۲	۲۰/۲۲	فیروزآباد
۱۰۰	۴۸/۱۳	۳۱/۸۲	۲/۴۱	۱۷/۶۴	قلای
۱۰۰	۸/۲۵	۲۰/۸۵	۰/۸۳	۷۰/۰۷	قلعه مظفری
۱۰۰	۱۵/۳۲	۳۶/۳۶	۴/۷۸	۴۳/۵۴	هنام
۱۰۰	۱۹/۸۲	۴۱/۵۸	۱/۸۳	۳۶/۷۷	جمع

۳/۲ - محصول اول :

۳/۲/۱ : محصولات آبی :

غلات، کشت غالب آبی منطقه را تشکیل میدهد که ۳/۸۲ درصد از کل زمینهای زیرکشت آبی بآن اختصاص داده شده است. پس از آن به ترتیب گیاهان صنعتی با ۲۲/۶۸ درصد، حبوبات ۱۸/۸۶ درصد و علوفه ۴/۲۶ درصد از کل زمینهای زیرکشت آبی منطقه را تشکیل میدهند. صیفی کاری در منطقه بسیار کم است و فقط ۰/۳۲ درصد از تمام زمینهای آبی زیرکشت به این کشت اختصاص داده شده است. نسبت توزیع محصولات آبی در هستانهای مختلف تا حدودی متفاوت است، چنانچه در فیروزآباد سطح زیرکشت حبوبات از گیاهان صنعتی بیشتر و در قلائی سطح زیرکشت گیاهان صنعتی از سطح زیر کشت علوفه کمتر میباشد (جدول ۶-۳) و

در زیر با تشریح بیشتر به وضعیت محصولات آبی منطقه اشاره میگردد :

غلات آبی :

توزیع سطح زیرکشت آبی در مورد غلات که بیشترین سطح کشت آبی در هستان منطقه را شامل میگردد بدین قرار است: قلعه مظفری ۲۷/۳ درصد، ده رحم ۲۵/۸۵، فیروزآباد ۱۷/۸۷، دواب ۱۱/۳۶، هنام ۸/۶۶، بسطام ۵/۵۳ و بالاخره قلائی ۳/۴۳ درصد. (جدول ۷-۳)

در میان غلات آبی، سطح زیرکشت گندم از همه بیشتر و پس از آن جو و ذرت قرار دارند. کشت گندم که ۹ درصد از کل زمینهای آبی منطقه را در بر میگیرد، بیشتر محصول منطقه میباشد. این نسبت در مورد جو ۳/۸ درصد و برای ذرت ۰/۸

درصد است . (جدول ۶-۳) . ضمناً در تمام دهستانها گندم با تفاوت بسیاری در درجه اول قرار دارند (جدول ۱۴-۳ تا ۲۰-۳) .
گیاهان صنعتی :

درصد توزیع سطح زیرکشت گیاهان صنعتی منطقه بدین قرار است .
بیشترین سطح، در دهستانهای ده رحیمیا ۰۳ / ۳۱ درصد و قلعه مظفری با ۰۵۴ / ۲۵ درصد قرار دارند . دهستانهای د و آب ۱۸ / ۶۲ درصد ، فیروزآباد ۱۵ / ۲۴ درصد ، هنام ۲ / ۴۵ درصد ، بسطام ۱ / ۷۷ درصد در مراحل بعد قرار میگیرند و کمترین سطح در قلائی ست که ۰ / ۳۵ درصد میباشد (جدول ۲-۳) .

حبوبات :

بیشترین سطح زیرکشت حبوبات آبی منطقه متعلق به دهستان ده رحیم است و کمترین آن متعلق به دهستان قلائی . درصد توزیع سطح زیرکشت (آبی) حبوبات منطقه از این قرار است :

ده رحیم ۳۵ / ۳ درصد ، قلعه مظفری ۲۴ / ۷۴ درصد ، فیروزآباد ۲۴ / ۱ درصد ، صد ویس از آنها با اختلاف بسیار ، د و آب ۸ / ۱ درصد ، هنام ۳ / ۴۱ درصد ، قلائی ۲ / ۹۸ درصد و بالاخره بسطام ۱ / ۲۸ . (امسال در این دهستان سطح آیش زمینهای آبی حبوبات نسبت به سطح زیرکشت آن ، بسیار زیاد بوده است) (جدول ۲-۳) .

در منطقه سطح زمینهای زیرکشت آبی لوبیا سفید از سایر حبوبات بیشتر میباشد و بعد بترتیب نخود ، ماش ، عدس و ماشک قرار دارند (جدول شماره ۶-۳) که

البته این ترتیب در سطح دهستانها متفاوتهایی دارد. (جدول ۱-۳) .
 علوفه:—:

بیشترین مقدار زمینهای علوفه ای آبی منطقه در دهستان قلعه مظفری است
 (۶۶/۲۳ درصد از کل زمینهای زیرکشت علوفه ای آبی منطقه) ، و پس از آن
 دهستانهای فیروزآباد ، دوآب ، ده رحم ، هنام ، قلائی و بالاخره در بسطام ،
 که سطح زیرکشت علوفه آبی از تمام دهستانها کمتر است (جدول ۲-۳) .
 از لحاظ میزان زمینی (زیرکشت آبی) که هر دهستان باین محصولات اختصاص
 داده است ، ابتدا قلعه مظفری است (۲۱/۷ درصد) و پس از آن قلائی—
 باد (۶/۰۶ درصد) و سایر دهستانها به ترتیب اهمیت عبارتند از: هنام ، فیروزآ
 باد ، دوآب ، بسطام و بالاخره ده رحم (جدول ۳-۸) . در میان علوفه های آبی ،
 شبدر بیشتر از همه کاشته میشود ، پس از آن گاو دانه و بونجه قرار دارند که بترتیب
 ۱/۳ درصد ، ۱ درصد ، و ۱/۰ درصد از زمینهای آبی منطقه ، زیرکشت آنها
 میباشد (جدول ۶-۳) . این ترتیب در تمام دهستانها نیز بر همین منوال است
 (جدول ۱۲-۳) .

صیفی جـات:

همانگونه که قبلاً بیان شد کشت این محصولات بسیار محدود است و بصورت
 آبی کشت میشوند . سیب زمینی بیشتر از پیاز است . سایر صیفی جات نیز بمقدار
 بسیار کمی در منطقه کاشته میشود ، و رقم قابل ملاحظه ای را تشکیل نمیدهند .
 مقدار زمینهای راکه خانوارهای نمونه در هر دهستان به کشت این محصولات
 اختصاص داده اند ، در جدول (۳-۱۳) آمده است .

۳/۲/۲ : محصولات دیم :

غلات دیم :

سطح زمینهای زیرکشت غلات دیم بزرگترین رقم را در زمینهای دیمی تشکیل میدهند . ۸۹/۱۴ درصد از زمینهای زیرکشت دیم منطقه ، به کشت غلات اختصاص داده شده است (جدول ۸-۳) . در قیاس با غلات آبی ، سطح زیرکشت غلات دیم بیشتر است ، بنحویکه ۷۰/۸۵ درصد از جمع زمینهای زیرکشت و آیش گندم آبی و دیم متعلق به گندم است و ۸۵/۱۸ درصد از زمینهای زیرکشت و آیش جو متعلق به جو دیمی است . (جدول ۴-۳) .

برتری سطح زیرکشت غلات دیم نسبت به سایر محصولات دیم ، در تمام دهستانهای نیز صادق است . ضمناً گندم دیم به نسبت جو دیم به مراتب بیشتر کشت میشود و در مورد گندم و جو آبی نیز چنین بود .

۴۴/۲۹ درصد از کل زمینهای زیرکشت غلات دیم منطقه در فیروزآباد است ، و بعد از آن دهستانهای بسطام (۱۸/۱۲ درصد) ، و آب (۱۳/۴ درصد) قرار دارند ، دهستانهای قلعه مظفری و ده رحیم و هنام در مرحله بعد . قلائی کهترین مقدار زمینهای دیم منطقه را داراست . (جدول ۷-۳) .

با توجه به نابرابری سطح زمینهای دیم هر دهستان و مراجعه به جدول (۳-۳) ، معلوم میشود که نسبت زمینهای دیم هر دهستان به کل زمینهای زراعی همان دهستان ، تفاوتی دارد :

در دهستان قلعه مظفری ۹۹ درصد از زمین زیرکشت دیم به غلات اختصاص داده شده است و بعد از آن دهستانهای هنام (۹۴/۷۴ درصد) ، و آب (۹۲/۸۲ درصد) ، فیروزآباد (۸۹/۲۳ درصد) ، بسطام (۸۵/۳۳ درصد)

ده رحم (۸۸ درصد) و قلائی (۲۷/۷۲ درصد) قرار گرفته اند. (جدول

۸-۳)

بطور کلی در بیشتر زمینهای دیم هر دهستان، گندم و جو کشت میشود، البته مقداری گندم به مراتب زیاد تر از جو میباشد.

حبوبات دیم:

با تفاوت بسیار پس از غلات دیم، روستائیان منطقه به کشت حبوبات دیم میپردازند. در دهستان فیروزآباد بیش از سایر دهستانها، حبوبات دیم کشت میشود. ۲۲٪ در صد از زمینهای زیر کشت حبوبات دیم منطقه در این دهستان قرار دارد. پس از آن دهستانهای بسطام و قلائی میباشد که به ترتیب ۵۹/۲۲ درصد، ۱۱/۲۹ درصد از این زمینها را این دهستانها است و بالاخره در دهستانهای دوآب، ده رحم، هنام و قلعه مظفری به ترتیب حبوبات دیم کاشته میشوند (جدول شماره ۲-۳).

کشت حبوبات در زمینهای دیم قلائی، بیشتر از سایر دهستانهاست (۶۹/۲۲ درصد زمینهای دیمی دهستان فوق).

روستائیان دهستانهای بسطام و فیروزآباد به ترتیب با اختصاص دادن ۱۰/۸۵ درصد، و ۹/۶۴ درصد از زمینهای زیر کشت دیم خود به کشت این محصولات در درجه دوم و سوم قرار دارند و همانگونه که در جدول ۸-۳ نشان داده شده است پس از آنها از این نظر روستائیان دهستانهای ده رحم، دوآب، هنام و قلعه مظفری قرار میگیرند.

در میان حبوبات دیم، سطح زیر کشت نخود از همه بیشتر است. ضمناً در

د هستانهای فیروزآباد و بسطام بیشترین مقدار در هستانهای قلعه مظفری و هنام کمترین مقدار از خود دیم کشت شده است (جدول ۱-۳) .
علوفه دیم :

علوفه دیم بمقدار کمی در هستانهای مختلف کشت میشود که بیشترین مقدار آن در هستانهای بسطام و فیروزآباد و کمترین مقدار در هستان هنام (جدول ۸-۳) میباشد و رقم اصلی کشت علوفه های دیم به گاوانه تعلق دارد (جدول ۶-۳) .

روستائیان د هستان قلائی در مقایسه با سایر د هستانها به نسبت بیشتری در زمینهای دیم خود این محصولات را کاشته اند و پس از آنها د هستانهای بسطام و ده رحم قرار دارند .

۳/۳- مبارزه با آفات :

با آنکه منطقه از نظر کشاورزی بارور است و روستائیان کم و بیش با شیوه های جدید مبارزه با آفات تا حدودی آشنا هستند ، هنوز اقدام خاص و همه جاگیری در این مورد انجام نشده است . روستائیان خود مستقیماً از داروهای که در محل یادشهر فروخته میشود خریداری کرده و با وسائلی ناقص ، سمپاشی را بشکلی محدود انجام میدهند .

بطور کلی استفاده از شیوه های جدید مبارزه با آفات چندان رواجی در منطقه ندارد . علت را شاید بتوان در این امر جستجو کرد که اقدام اساسی از طرف دولت در این زمینه با انجام نرسیده و روستائیان آموزشهای لازم را ندیده اند . از سوی دیگر دست آوردن داروها ، سموم و وسائیل دفع آفات نیز بالاخص در

د هستانهای د وردست بامشکلات متعددی مواجهه است . جدول (۲۱-۳) میزان استفاده از شیوه های جدید دفع آفات را که کلا " بطورخصوصی ونسبه د ولتی انجام میپذیرد ، نشان میدهد .

۳/۴ - هزینه های زراعی :

هزینه های عمده زراعی منطقه عبارتند از: بذر، کود، مزد کارگر، آب، هزینه شخم و سموم که نیلا" به آنها اشاره میشود :

بذر: برای گندم، بذر " امید " و قلاوی بکار میرود که به ترتیب هر تخم د دانه و هشت دانه بازده دارد، و بذر روسی که سال قبل در اختیار آنها قرار گرفته در اثر عدم آگاهی روستائیان و نداشتن آموزش لازم نتیجه مطلوب را نداد است. مقدار بذر اصلاح شده ای که در اختیار روستائیان قرار میگیرد، خیلی کمتر از نیاز آنان است و بدست آوردن بذر کافی و خوب یکی از مشکلات زراعی روستائیان این منطقه میباشد .

پس از این مقدمه باید گفته شود که بیشترین هزینه زراعی روستائیان منطقه خرید بذر است . در این میان روستائیان د هستان فیروزآباد باپرداختن ۳۲/۴۹ درصد از هزینه بذر کل منطقه، بیشترین مبلغ را میپردازند . و کمترین مبلغ را روستائیان د هستان قلاعی (۶/۹۶ درصد هزینه بذر کل منطقه) پرداخت مینمایند . روستائیان د هستانهای قلعه مظفری باپرداختن ۱۶/۸ درصد، د آب ۱۳/۸۱ درصد، د د رحم ۲۲/۰۹ درصد، بسطام ۹/۸۳ درصد، هنام ۸/۰۲ درصد از هزینه بذر کل منطقه بین این د واحد قرار دارند (جدول ۲۲-۳)

در سطح دهستانها و بین سایر هزینه های زراعی روستائیان این ارقام
تفسیراتی میکنند .

۷۵ / ۵۸ درصد از کل هزینه های زراعی روستائیان دهستان قلائی را خرید
بذر تشکیل میدهد و در ده رحم خرید بذر ۳۱ / ۵۹ درصد هزینه های زراعی
اهالی است . سایر دهستانها بین این دو حد قرار دارند (جدول ۲۳-۳) .
بطور کلی ۵ / ۵۰ درصد از هزینه های زراعی منطقه ، صرف خرید بذر شده
است .

— هزینه شخم : پس از بذر بیشترین هزینه زراعی روستائیان این بخش صرف
شخم میشود که برای استفاده از تراکتور ، کمباین و حیوانات اهلی پرداخت
شده است .

توجه به ستون هزینه های شخم (جدول ۲۲-۳) نشان میدهد که روستائیان
دهستان قلائی تنها ۲ / ۴۰ درصد هزینه تراکتور و کمباین تمام منطقه را پرداخت
نموده اند . رقم فوق نمایانگر این مطلب است که در این دهستان هنوز
کشاورزی سنتی انجام میشود و از ماشین آلات کشاورزی و کود و سموم حدوداً
استفاده ای بعمل نمیآید . این امر شاید بیشتر بواسطه وراغدادگی ایمن
دهستان از جاده و نیز فقر مردم باشد . در نتیجه ، نداشتن امکانات و عدم
آگاهی ، سبب شده است که روستائیان در این دهستان ، با وسایل و تسهیلات
جدید کشاورزی بیگانه بمانند . در دهستانهای فیروزآباد و قلعه مظفری ، دو
و ده رحم که وضع ارتباطی بهتراست ، روستائیان پول بیشتری برای تراکتور
نسبت بسایر دهستانها پرداخته اند و در میان آنها روستائیان فیروزآباد

با ۳۸/۴ درصد از کل هزینه تراکتور و کمباین منطقه —————، بیشترین مبلغ را در میان روستائیان سایر دهستانها برای شخم و استفاده تراکتور و کمباین داده اند.

بانگاهی به ستون هزینه های شخم (جدول ۲۳-۳) در مورد حیوانات اهلی، و مقایسه آن با هزینه تراکتور و کمباین، متوجه میشویم که ۱۵/۲۸ درصد از کل هزینه های گوناگون زراعی منطقه برای تراکتور، ۱/۳۵ درصد برای حیوانات اهلی پرداخت شده است. اختلاف بین این دو هزینه نمیتواند نشانه این باشد که روستائیان زمینهایشان را بیشتر بوسیله تراکتور شخم میزنند، بلکه نمایانگر کمی هزینه های شخم بطریق سنتی است.

بطور کلی روستائیان دهستان ده رحم ۷۵/۷۶ درصد هزینه شخم بطریق سنتی را در تمام منطقه میپردازند و کمترین مقدار در قلائی (۷۴/۰ درصد) پرداخت میشود. این رقم در مورد دهستان قلعه مظفری که در مرکز بخش واقع است جالب توجه میباشد. (۱۱/۵۷ درصد از کل هزینه شخم سنتی در تمام منطقه). در جدول (۲۲-۳ و ۳-۲) سایر اطلاعات را میتوان بطور خلاصه مشاهده کرد.

— کود: پس از بندرو شخم بیشترین هزینه زراعی را، یعنی ۱۳/۹۱ درصد از کل هزینه های زراعی تمام بخش، خرید کود شیمیایی و حیوانی تشکیل میدهد. کود حیوانی بدلیل وفور، تنها ۰/۳ درصد هزینه های زراعی منطقه را تشکیل میدهد.

کود شیمیایی بتنها ۱۳/۸۸ درصد از هزینه های زراعی منطقه را شامل

میشود . ۰ / ۹۶ / ۳۰ درصد از کل هزینه کود شیمیائی منطقه راروستائیان در حرم
 پرداخته اند که بیشترین رقم پرداختی در مقایسه با سایر دهستانهاست .
 کمترین میزان راروستائیان در دهستان قلائی پرداخته اند (۰ / ۸ / ۰ درصد
 کل هزینه کود شیمیائی منطقه) . سایر دهستانها بترتیب زیر ، بین این دو حد
 قرار دارند :

قلعه مظفری ۰ / ۴۶ / ۲۵ درصد ، فیروزآباد ۰ / ۱۷ / ۲۴ درصد ، دوآب ۰ / ۱۱ / ۱۱ ر
 صد ، هنام ۰ / ۸ / ۶ درصد و بالاخره بسطام ۰ / ۸ / ۱ درصد (جدول ۲۲-۳) .
 در سطح دهستانها ، روستائیان در حرم ۰ / ۶۴ / ۲۴ درصد از کل هزینه های
 زراعی شان را خرید کود تشکیل داده است ، که رقم قابل توجه و چشمگیری
 است . کمترین مقدار در دهستان قلائی پرداخت شده است (۰ / ۲۶ / ۰ درصد
 از کل هزینه های زراعی این دهستان) . این هزینه در دهستانها ی
 قلعه مظفری و دوآب نیز بخش مهمی را بین سایر هزینه های زراعی روستائیان
 این دو دهستان در است .

آب : مخارج آبیاری کشاورزی منطقه ، پس از بندروشخم و کود ، بیشترین
 مبلغ هزینه های زراعی را تشکیل میدهد ، یعنی . ۱ درصد از کل هزینه های
 گوناگون زراعی تمام منطقه) . روستائیان در دهستان فیروزآباد ۰ / ۸۳ / ۵۲ در
 صد ، یعنی بیشترین مبلغ را نسبت به سایر دهستانها در این مورد میپردازند .
 و کمترین مبلغ را کشاورزان در دهستان بسطام (۰ / ۴۵ / ۱ درصد کل هزینه آبیاری
 منطقه) . و سایر دهستانها بین این دو حد قرار دارند ، که میان آنها
 روستائیان در حرم ۰ / ۲۴ / ۱۳ درصد هزینه آبیاری بخش را پرداخته اند .

جدول ۲۲-۳)

در دهستان قلاعی ۱۸/۷۳ درصد از هزینه های زراعی روستائیان را آب تشکیل میدهد، این رقم پس از بندرد را این دهستان بالاترین هزینه زراعی اهالی محسوب میشود.

در فیروزآباد ۱۵/۶۶ درصد از هزینه های زراعی کشاورزان شامل آب میگردد. سایر دهستانها پس از این دو قرار میگیرند که کمترین مبلغ را (نسبت به سایر هزینه های زراعی) همانگونه که اشاره کردیم، روستائیان بسطام میپردازند. (جدول ۲۳-۳).

— مزد کارگر: (شخم، وجین و برداشت) ۷/۵۷ درصد از هزینه های مختلف زراعی روستائیان منطقه صرف مزد کارگر میگردد، که روستائیان دهستان فیروزآباد بیشترین مبلغ یعنی ۳۹/۹۵ درصد آن را میپردازند و اهالی دو آب کمترین مبلغ یعنی ۲/۷۱ درصد از کل هزینه کارگر منطقه را پرداخت میکنند. خانوارهای نمونه قلاعی مزدی برای کارگر نپرداخته بودند. (جدول ۲۲-۳).

در سطح دهستانها، ۱۱/۷۱ درصد از هزینه های متفاوت زراعی روستائیان دهستان ده رحم را مزد کارگر شامل میشود، پس از آن دهستان بسطام با اختلاف کم ۱۱/۶۱ درصد قرار میگیرد. روستائیان دو آب ۱/۷۳ درصد از کل هزینه های زراعی شان به کارگر پرداخت میکنند. اطلاعات در مورد سایر دهستانها در جدول اول (۲۲-۳ و ۲۳-۳) منعکس است.

سس: کمترین هزینه زراعی منطقه خریداری و استفاده از سم است
 (۰.۷ / درصد کل هزینه های زراعی منطقه) این ستون مطالبی را که در قسمت
 دفع آفات بیان شده تاکید میکند و نشان میدهد که روستائیان با آگاهی ناقص
 و امکانات محدودی که دارند برای دفع آفات اقداماتی انجام میدهند .
 ۲۵ درصد از کل هزینه سم منطقه را روستائیان در استان ده رحم میپردازند
 که نسبت به سایر دهستانها بیشترین مبلغ را پرداخته اند و کمترین مبلغ
 را روستائیان قلائی پرداخته اند (۶۵ / ۲ درصد کل هزینه سم) .
 سایر دهستانها بین این دو حد قرار دارند (جدول ۲۲-۳) .
 در سطح دهستانها بیشترین مقدار سم را نسبت به سایر هزینه زراعی ،
 روستائیان ده رحم خریداری میکنند ، که مبلغ فوق ۲۸ / ۷ درصد از کل هزینه های
 زراعی آنها را شامل میگردد . پس از آن سایر دهستانها قرار میگیرند که ارقام
 مربوط بآنها در ستون هزینه سم جدول ۲۳-۳ منعکس است .
 علاوه بر هزینه های فوق ، خانوارهای نمونه ، هزینه های متفرقه دیگری را در
 زمینه زراعت ، در مواردی از قبیل حمل و نقل و غیره متقبل شده اند که در جدول
 مربوطه تحت عنوان سایر هزینه ها آمده است .

۳/۵- وضع مالکیت زمین :

با آنکه مالکیت زمین ، بلحاظ اهمیت خاصی که دارد ، میتواندست عنوان
 مبحث جداگانه ای باشد ، معیند این ارتباط مستقیم آن با زراعت ،
 در این قسمت از گزارش بآن اشاره میگردد .

(جدول شماره ۴-۳)
درصد توزیع زمین های زراعی هر دهستان برحسب سطح زیرکشت و آیش زمین های
آبی و دیم آن

۹۷

جمع	درصد سطح زمین های زراعی				انواع محصول
	دیم		آبی		
	آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۱۰۰	۲۴/۶۵	۴۶/۲	۲	۲۷/۱۵	گندم
۱۰۰	۲۲/۶۲	۶۲/۵۶	۰/۷۳	۱۴/۰۹	جو
۱۰۰	—	—	۰/۴	۹۹/۶	لوبیا روفنی
۱۰۰	—	۰/۵۳	۰/۵۳	۹۸/۹۴	لوبیا سفید
۱۰۰	۱۳/۴۹	۶۲/۳۶	۴/۷۷	۱۶/۳۸	نخود
۱۰۰	۱۸/۰۹	۶۰/۹۶	۰/۹۵	۲۰	گاو دانه
۱۰۰	—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
۱۰۰	۲/۳	۲/۳	۱/۱۵	۹۴/۲۵	شیدر
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	ماش
۱۰۰	۱۴/۲۹	۵۳/۵۷	۱۴/۲۹	۱۷/۸۵	عدس
۱۰۰	—	—	۴/۷۶	۹۵/۲۴	ذرت
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	چغندر
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	یونجه
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	ماشک
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	سیب زمینی
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	پیاز
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	صیفی کاری
۱۰۰	—	—	—	۱۰۰	کشت های مختلط
۱۰۰	۱۹/۸۱	۴۱/۵۶	۱/۸۲	۳۶/۷۸	جمع

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۵۵۵	۱۰۴۰	۴۵	۶۱۱	گندم
۲۷	۲۱۳	۲/۵	۴۸	جو
—	—	۱/۱	۲۷۸	لوبیا روغنی
—	۱	۱	۱۸۸	لوبیا سفید
۲۴	۱۱۱	۸/۵	۳۴/۵	نخود
۹/۵	۳۲	۰/۵	۱۰/۵	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
۱	۱	۰/۵	۴۱	شبندر
—	—	—	۷/۵	ماش
۲	۷/۵	۲	۲/۵	عدس
—	—	۰/۵	۱۰	ذرت
۱	—	—	۴	چغندر
—	—	—	۱/۵	یونجه
—	—	—	۲	ماشک
—	—	—	۲/۵	سیب زمینی
—	—	—	۰/۵	پیاز
—	—	—	۱	صیفی کاری
—	—	—	۰/۵	کشت های مختلط
۶۶۹/۵	۱۴۰۵/۵	۶۱/۶	۱۲۴۳	جمع

درصد توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه بخش سلسله برحسب انواع محصول واحد: هکتار (جدول شماره ۶-۳)

۹۹

درصد سطح زمین‌های زراعی برحسب محصول				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۸۳	۷۴	۷۳	۴۹	گندم
۱۱/۵	۱۵/۲	۴/۱	۳/۸	جو
—	—	۱/۸	۲۲/۳	لوبیا روغنی
—	۰/۰۷	۱/۶	۱۵	لوبیا سفید
۳/۶	۷/۸	۱۳/۸	۲/۷	نخود
۱/۴	۲/۳	۰/۸	۱	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سبز و چیتی
۰/۱	۰/۰۷	۰/۸	۳/۱	شیردر
—	—	—	۰/۶	ماش
۰/۳	۰/۵	۳/۳	۰/۲	عدس
—	—	۰/۸	۰/۸	زرت
۰/۱	—	—	۰/۳	چمندر
—	—	—	۰/۱	یونجه
—	—	—	۰/۲	ماشک
—	—	—	۰/۲	سیب زمینی
—	—	—	۰/۰۴	پياز
—	—	—	۰/۰۸	صیفی کاری
—	—	—	۰/۰۴	کشت های مختلط
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

(جدول شماره ۸-۳)
 درصد توزیع زمین های زیر کشت آبی و نیم هرد هستان بر حسب گروه های مختلف محصولات

نوع محصول	درصد توزیع زمین های آبی				درصد توزیع زمین های نیم				جمع
	علوفه	گیاهان صنمندی	حیوانات	غلات	علوفه	حیوانات	غلات	غلات	
بسطام	۳/۲۳	۱۰/۷۶	۶/۴۵	۷۹/۵۶	۴/۵۲	۱۰/۱۵	۸۵/۳۳		۱۰۰
دواب	۳/۹	۳۴/۲	۱۲/۳۸	۴۶/۵۲	۲/۷۶	۴/۴۲	۹۲/۸۲		۱۰۰
ده رحم	۱/۷۲	۲۵/۰۳	۲۳/۷۵	۴۹/۵	۴	۸	۸۸		۱۰۰
فیروزآباد	۳/۹۱	۱۸/۶۹	۲۴/۳۴	۵۱/۷۳	۱۱/۱	۹/۶۴	۸۱/۲۳		۱۰۰
قلائی	۶/۰۶	۳/۰۳	۲۱/۲۲	۶۹/۶۹	۵/۰۴	۲۲/۶۶	۷۲/۲۷		۱۰۰
قلعه مظفری	۷/۲۱	۲۱/۲۰	۱۷/۰۸	۵۳/۶۰	۰	۱	۹۹		۱۰۰
هنام	۴/۴	۲۳/۰۷	۸/۷۶	۶۳/۷۴	۲/۶۳	۲/۶۳	۱۴/۷۴		۱۰۰
کل منطقه	۴/۲۶	۲۲/۶۸	۱۸/۸۷	۵۳/۸۲	۲/۳۶	۸/۵	۸۹/۱۴		۱۰۰

واحد: هکتار (جدول شماره ۱۰-۳) سطح زمین‌های زیربرکت و آیش گیاهان عنقبتی خانوارهای نمونه بخش سلسله ورد هستانهای آن

شماره		همه گیاهان صنعتی				گیاهان صنعتی				جمعاً				نام دهستان
		آیش		آیش		آیش		آیش		دیسم		آیش		
شماره	دیسم	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش	شماره زیربرکت آیش
-	-	۵/۱	۰/۱	۵	-	۵/۱	۰/۱	۵	-	-	-	-	-	بسطام
-	-	۵۲/۵	-	۵۲/۵	-	۵۲	-	۵۲	-	-	-	۰/۵	-	دوآب
-	-	۸۷/۵	-	۸۷/۵	-	۸۷	-	۸۷	-	-	-	۰/۵	-	ده رحم
-	-	۴۴	۱	۴۳	-	۴۴	۱	۴۳	-	-	-	-	-	فیروزآباد
۱	-	۱	-	۱	-	-	-	-	۱	۱	-	۱	-	قلاسی
-	-	۷۲	-	۷۲	-	۷۰	-	۷۰	-	-	-	۲	-	قدمه مشغری
-	-	۲۱	-	۲۱	-	۲۱	-	۲۱	-	-	-	-	-	هنام
۱	-	۲۸۳/۱	۱/۱	۲۸۲	-	۲۸۶/۱	۱/۱	۲۸۵	۱	۱	-	۴	-	کل منطقه

(جدول شماره ۱۲-۳)

سطح زمینهای زیرکنت آئین علوفه آبی در ۳ بخش سلسله و هستانههای آن

واحد: هکتار

نام دهستان	ط																		
	جمع ط						شبه						گاوانه						
	دیسیم		آئین		دیسیم		آئین		دیسیم		آئین		دیسیم		آئین				
بسطام	۱۴	۲	۱۲	۱/۵	۱/۵	-	-	-	-	-	-	۱	-	۱۴	۲	۱۲	۰/۵	-	۰/۵
دوب	۷	۲	۵	۶	-	-	-	-	-	-	-	۵	-	۷	۲	۵	۱	-	۱
دهرحم	۴/۵	۰/۵	۴	۶	-	-	-	-	-	-	-	۵	-	۴/۵	۰/۵	۴	۱	-	۱
فیروزآباد	۸	۱	۷	۹/۵	۰/۵	۹	۱	-	-	-	-	۵	۰/۵	۶	-	۶	۳	-	۳
فلایس	۸	۵	۳	۲/۵	۰/۵	۲	-	-	-	-	-	۱	-	۸	۵	۳	۱/۵	۰/۵	۱
فحمه ملفوری	-	-	-	۲۴/۵	-	۲۴/۵	-	-	-	-	-	۲۱	-	-	-	-	۳	-	۳
حمام	۲	-	۲	۴	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	۲	-	۲	۱	-	۱
کل منطقه	۴۳/۵	۱۰/۵	۳۳	۵۴	۱	۵۳	-	-	-	-	-	۴۱	۰/۵	۴۱/۵	۹/۵	۳۲	۱۱	۰/۵	۱۰/۵

توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه دهستان بسطام برحسب انواع محصول

واحد: هکتار

(جدول شماره ۴-۳)

۱۰۷

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۹۷	۱۶۹	۶	۲۸	گندم
۱۹	۵۸	—	۷	جو
—	—	۰/۱	۵	لوبیا روغن
—	—	—	—	لوبیا سفید
۶	۲۵	۸	۲	نخود
۲	۱۲	—	۰/۵	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
—	—	—	۱	شیردر
—	—	—	۱	ماش
۱	۲	—	—	عدس
—	—	۰/۵	۲	زرت
—	—	—	—	چغندر
—	—	—	—	پیونجه
—	—	—	—	ماشك
—	—	—	—	سیب زمینی
—	—	—	—	پیاز
—	—	—	—	صیفی کاری
—	—	—	—	کشت های مختلط
۱۲۵	۲۶۶	۱۴/۶	۴۶/۵	جمع

توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه در استان د و آب بر حسب انواع محصول:

(جدول شماره ۱۵ - ۳)

واحد: هکتار

۱۰۸

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۶۸	۱۴۰	۵	۶۹	گندم
۱۱	۲۸	۱	۴	جو
—	—	—	۵۲	لوبیا روفنی
—	—	—	۱۴	لوبیا سفید
۲	۷	—	۴	نخود
۲	۵	—	۱	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
—	—	—	۵	شیدر
—	—	—	—	ماش
۱	۱	—	—	عدس
—	—	—	۳	ذرت
—	—	—	۰/۵	چغندر
—	—	—	—	یونجه
—	—	—	۱	ماشک
—	—	—	—	سیب زمینی
—	—	—	—	پیاز
—	—	—	—	صیفی کاری
—	—	—	—	کشت های مختلط
۸۴	۱۸۱	۶	۱۵۳/۵	جمع

توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه در هر حوض بر حسب انواع محصول
واحد: هکتار

جدول شماره ۱۶-۳

۱۰۹

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
آبی		آبپاش		
زیرکشت	آبپاش	زیرکشت	آبپاش	
۱۶۴	۳	۷۹	۳۱	گندم
۹	—	۹	۱	جو
۸۷	—	—	—	لوبیا روغنی
۷۹	—	۱	—	لوبیا سفید
۴	—	۷	—	نخود
۱	—	۴	۰/۵	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
۵	—	—	—	شیر
—	—	—	—	ماش
—	—	—	—	عدس
—	—	—	—	ذرت
۰/۵	—	—	—	چغندر
—	—	—	—	یونجه
—	—	—	—	ماشک
—	—	—	—	سیب زمینی
—	—	—	—	پیاز
—	—	—	—	صیفی کاری
—	—	—	—	کشت های مختلط
۳۴۹/۵	۲	۱۰۰	۳۲/۵	جمع

۱۱۰

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۲۲۸	۴۸۶	۱۶	۱۱۰	گندم
۲۶	۶۹	۰/۵	۸	جو
—	—	۱	۴۳	لوبیا روغنی
—	—	۱	۴۱	لوبیا سفید
۱۱	۵۷	۰/۵	۱۳	نخود
—	۶	—	۳	گاو دانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
۱	۱	۰/۵	۵	شبدر
—	—	—	۱/۵	ماش
—	۳	—	۱	عدس
—	—	—	۱	ذرت
—	—	—	—	چغندر
—	—	—	۱	یونجه
—	—	—	—	ماشک
—	—	—	۲	سیب زمینی
—	—	—	—	پیاز
—	—	—	—	صیفی کاری
—	—	—	۰/۵	کشت های مختلط
۲۶۶	۶۲۲	۱۹/۵	۲۳۰	جمع

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۶۵	۱۶	۱	۲۱	گندم
۱۴	۲۷	۱	۲	جو
—	—	—	—	لوبیا روغنی
—	—	—	۴	لوبیا سفید
۵	۱۳	—	۰/۵	نخود
۵	۳	۰/۵	۱	گاودانه
—	—	—	—	لوبیا سرخ و چیتی
—	—	—	۱	شیدر
—	—	—	۲	ماش
—	۰/۵	۲	۰/۵	عدس
—	—	—	—	ذرت
۱	—	—	۱	چغندر
—	—	—	—	یونجه
—	—	—	—	دامک
—	—	—	—	سیب زمینی
—	—	—	—	پیاز
—	—	—	—	صیفی کاری
—	—	—	—	کشت های مختلط
۹۰	۵۹/۵	۴/۵	۳۳	جمع

توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه در استان قلعه مظفری بر حسب انواع محصول
واحد: هکتار

جدول شماره ۹ (۳-)

۱۱۲

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۳۶	۹۰	۴	۱۷۰	گندم
۴	۱۰	-	۹	جو
-	-	-	۷۰	لوبیا روغنی
-	-	-	۴۶	لوبیا سفید
-	۱	-	۹	نخود
-	-	-	۳	گاودانه
-	-	-	-	لوبیا سرخ و چیتی
-	-	-	۲۱	شبدر
-	-	-	۲	ماش
-	-	-	-	عدس
-	-	-	۴	ذرت
-	-	-	۲	چغندر
-	-	-	۰/۵	یونجه
-	-	-	۱	ماشک
-	-	-	۰/۵	سیب زمینی
-	-	-	۰/۵	پیاز
-	-	-	۱	صیفی کاری
-	-	-	-	کشت های مختلط
۴۰	۱۰۱	۴	۲۳۹/۵	جمع

توزیع اراضی زراعی خانوارهای نمونه در استان همدان بر حسب انواع محصول
واحد: هکتار

(جدول شماره ۲۰-۳)

۱۱۳

سطح زمین های زراعی				انواع محصول
دیم		آبی		
آیش	زیرکشت	آیش	زیرکشت	
۳۰	۶۰	۱۰	۴۹	گندم
۲	۱۲	-	۹	جو
-	-	-	۲۱	لوبیا روغنی
-	-	-	۴	لوبیا سفید
-	۱	-	۲	نخود
-	۲	-	۱	گاو دانه
-	-	-	-	لوبیا سبز و چیتی
-	-	-	۳	شبه در
-	-	-	۱	ماش
-	۱	-	۱	عدس
-	-	-	-	ذرت
-	-	-	-	چغندر
-	-	-	-	یونجه
-	-	-	-	ماشک
-	-	-	-	سیب زمینی
-	-	-	-	پیاز
-	-	-	-	صیفی کاری
-	-	-	-	کشت های مختلط
۳۲	۷۶	۱۰	۹۱	جمع

(جدول شماره ۲۱-۳)

درصد انواع شیوه‌های مبارزه با آفات نباتی بخش سلسله

مبارزه با آفات به شیوه سنتی	شیوه‌های جدید مبارزه با آفات (درصد)		نوع محصول
	خصوصی	دولتی	
—	۶۰/۵۰	—	گندم
۰/۶۲	۲۹/۶۳	—	لوبیا روغنی
—	۴/۹۴	—	لوبیا سفید
۰/۶۲	۱۶/۶۲	—	نخود
—	۱/۸۶	—	شیراز
—	۲/۴۷	—	زرت
—	۱۴/۲۰	—	جو

درصد هزینه‌های زراعی خانوارهای نمونه بخش سلسله به تفکیک انواع هزینه‌ها

انواع هزینه‌ها	بذر	سم	کود		مزد کارگر شخم، وجین برداشت	آب	هزینه شخم		سایر هزینه‌ها	جمع
			شیمیائی	حیوانی			حیوان	تراکتور کمیاب		
بسطام	۶۲/۳۱	۵/۶۸	—	۳/۵۸	۱۶/۱۱	۲/۰۲	۸۳/۳۱	۶۷/۰	۰/۹۸	۱۰۰
دواب	۶۶/۵۲	۲۰/۶	—	۳۳/۳۱	۳۸/۱	۳۳/۵	۸۳/۸۱	۸۲/۰	۷۸/۲	۱۰۰
ده‌رحم	۶۵/۱۳	۷۲/۷	۰/۰۵	۲۱/۳۶	۱۸/۱۱	۱۶/۸	۳۶/۰۱	۰/۶۵	۲۵/۰	۱۰۰
فیروزآباد	۴۳/۸۱	۳۵/۳	۲۰/۰	۹/۳۶	۸/۶	۶۶/۵۱	۷۳/۸۱	۷۱/۰	۱۳/۱	۱۰۰
قلاشی	۷۵/۵۸	۱۲/۳	—	۰/۶	—	۳۸/۸۱	۶۵/۱	۳۲/۰	۴۳/۰	۱۰۰
قلمه مظفری	۳۹/۷۱	۵/۶۶	۰/۰۸	۱۸/۳۵	۷/۴۶	۷۱/۸	۴۳/۶۱	۲۷/۰	۱/۲۶	۱۰۰
هنام	۵۷/۲۸	۴/۰۷	—	۱۳/۶۱	۵/۱۰	۶/۶	۷۸/۱۱	۷۱/۰	۳۶/۱	۱۰۰
کل منطقه	۴۵/۵	۵/۰۷	۰/۰۳	۱۳/۷۸	۷/۵۷	۱۰	۷۲/۵۱	۵۳/۱	۳۲/۱	۱۰۰

واحد: ریال (جدول شماره ۲-۳) هزینه زراعت خانوارهای نمونه بخش سلسله‌ورد هستانها و آن بتفکیک انواع هزینه‌ها

جمع	سایر هزینه‌ها	هزینه شخص-م		آب	مزد کارگر، شخم، وجین، برداشت	کود		سم	بذر	انواع هزینه‌ها
		حیوان	تراکتور کمپاین			شیمیائی	حیوانی			
۳۰۶۹۶۴	۳۰۱۰	۲۸۵۰	۴۶۴۹۰	۷۹۹	۴۱۴۵۰	۱۲۷۸۰	-	۲۰۲۷۵	۲۲۲۴۱۰	بسطام
۵۸۶۷۰	۱۶۶۷۰	۱۶۰۰	۱۰۳۰۹۰	۳۲۱۲۰	۱۰۲۰۰	۷۸۶۲۰	-	۳۵۴۷۰	۳۱۲۴۱۰	دوب
۳۱۵۷۰	۴۵۰۰	۵۱۱۰	۹۲۱۳۲	۶۵۷۵۶	۱۰۴۱۰	۲۳۶۲۰	۵۰۰	۶۳۰۵۰	۲۷۳۵۶۰	ده‌رحم
۱۶۱۸۸۶۱	۲۳۵۰۰	۳۰۰۰	۲۱۶۵۰	۴۸۷۲۱۶	۱۵۵۳۰۰	۷۱۶۶۱۱	۴۰۰	۵۹۳۳۰	۷۳۴۹۶۵	فیروزآباد
۲۰۸۲۴۴	۸۸۰	۵۰۰	۳۲۵۰	۳۸۹۶۴	-	۵۴۰	-	۶۱۸۰	۱۵۷۴۰۰	قلاغسی
۹۵۶۶۵۶	۱۲۰۴۰	۷۸۰	۱۸۵۷۸۱	۰۳۶۷۶	۷۷۷۰۰	۱۷۵۶۷۰	۸۰۰	۵۴۴۳۰	۳۷۹۶۳۸	قلعه مظفری
۳۱۶۶۶۱	۴۴۰۸	۶۰۰	۳۷۱۷۵	۲۱۳۷۱۲	۶۶۳۰۰	۴۶۱۴	-	۱۲۹۳۰	۱۸۱۲۶۰	هنگام
۴۹۷۱۹۰۸	۶۵۲۸۸	۶۷۴۵۰	۷۵۹۶۷۷	۴۹۷۴۲۱	۳۷۶۳۵۰	۶۸۹۸۵۸	۱۷۰۰	۲۵۲۲۲۱	۲۲۱۱۹۴۳	کل منطقه

۱/۵/۳- توزیع مالکیت زمین :

قسمت اعظم خانوارهای نمونه یعنی ۸۸/۵ درصد از آنها مالک زمین هستند و ۱۱/۵ درصد آنها از داشتن بی بهره هستند ، جدول شماره ۲-۳ توزیع مالکیت زمین را بر حسب هر دو هستان و نیز کل منطقه نشان میدهد . در صورتیکه خوش نشینی بر حسب نداشته شدن زمین ، تعیین کرد ، میتوان گفت که ۱۱/۵ درصد از خانوارهای نمونه منطقه خوش نشین ^x هستند .

با مطالعه میزان زمینهای زراعی خانوارهای صاحب زمین در هستانهای مختلف ، که اطلاعات آن در جدول شماره ۲-۳ آمده است ، میتوان مشاهده کرد که ۹/۵ درصد از کل زمینهای این قبیل خانوارها کمتر از یک هکتار و ۲۷ درصد از زمینهای این تاسه هکتار میباشند . توزیع زمینهای کمتر از یک هکتار خانوارهای نمونه در هستانهای مختلف ، متفاوت است . در هنام ۲۳ درصد از زمینهای خانوارهای خرده مالک ، کمتر از یک هکتار میباشد و پس از آن ده رحم و قلعه مظفری قرار دارند . در این میان در فیروزآباد تنها ۲ درصد از زمینهای زراعی روستائیان مربوطه کمتر از یک هکتار میباشد . بطور کلی قسمت اعظم زمینهای زراعی خانوارهای صاحب زمین ، بین ۳ تا ۶ هکتار میباشد و رقم مربوطه ۳۴ درصد کل زمینهای منطقه را تشکیل میدهد . در مورد زمینهای زراعی وسیعتری یعنی زمینهای بین ۱۰ تا ۲۰ هکتار و ۲ هکتار به بالا فیروزآباد در موقعیت متفاوتی به نسبت سایر هستانها قرار دارد ، زیرا ۲۵ درصد از زمینهای زارعین آن بین ۱۰ تا ۲۰ هکتار و ۴ درصد از آنها

(جدول شماره ۲۵-۳)

درصد توزیع خانوارهای نمونه هر دهستان برحسب مالکیت زمین

دهستان	بدون زمین	مالک زمین
بسطام	۱۳	۸۷
دوآب	۶	۹۴
ده رحیم	۱۵	۸۵
فیروزآباد	۱۲	۸۸
قلائی	۱۶	۸۴
قلعه مظفری	۸۵	۹۱۵
هنام	۱۱	۸۹
کل منطقه	۱۱۵	۸۸۵

(جدول شماره ۲۶-۳)

درصد توزیع حدود مالکیت خانوارهای نمونه در هر دهستان برحسب گروههای

مختلف مقدار زمین

دهستان	حدود مالکیت				
	کمتر از ۱ هکتار	۱-۳ هکتار	۳-۶ هکتار	۶-۱۰ هکتار	بیشتر از ۱۰ هکتار
بسطام	۱۰	۲۶	۴۱	۱۶	۶
دواب	۷	۲۲	۲۶	۳۰	۱۲
ده رحم	۱۴	۳۵	۳۲	۱۰	۷
فیروزآباد	۲	۱۱	۲۷	۲۳	۲۵
قلای	۲۵	۲۲	۳۶	۱۶	۱۷
قلعه مظفری	۱۲	۳۸	۳۷	۸	۵
هنام	۲۳	۱۱	۳۷	۸	۱۰
کل منطقه	۶۵	۲۷	۳۴	۱۶	۱۲

از ۲ هکتار بیالامیباشد . جمعا* ۱/۵ درصد از زمینهای منطقه از ۲ هکتار بیالامیباشد .

باتوجه به حدود مالکیت زمین خانوارهای مالک ، میتوان به ویژگی ساخت مالکیت منطقه پی برد . برای این منظور توزیع خانوارهای مالک بر حسب میزان کمتر از ۶ هکتار و بیشتر از آن بررسی میگردد . جدول شماره ۲۷-۳ این وضعیت را نشان میدهد .

جدول شماره ۲۷-۳

توزیع خانوارهای مالک بر حسب میزان مالکیت کمتر از ۶ هکتار و بالای ۶ هکتار

نام دهستان	کمتر از ۶ هکتار	بیشتر از ۶ هکتار
بسط	۷۷	۲۳
دوآب	۵۸	۴۲
ده رحیم	۸۱	۱۹
فیروزآباد	۴۸	۵۲
قلائسی	۶۳/۵	۳۶/۵
قلعه مظفری	۸۷	۱۳
هنس	۷۹/۵	۲۰/۵
کل منطقه	۷۰/۵	۲۹/۵

چنانچه از جدول فوق برمیآید ، بیش از ۷۰ درصد خانوارهای مالک ، کمتر از ۶ هکتار زمین دارند و ۲۹/۵ درصد از آنها بیش از ۶ هکتار ، در صورتیکه

توزیع مالکیت برحسب کمتر از ۱ هکتار و بیشتر از آن محاسبه شود، مشخص
 میشود که ۸۶/۵ درصد از خانوارها، زمین کمتر از ۱ هکتار و تنها ۱۳/۵ درصد
 صد آنها بیشتر از ۱ هکتار زمین دارند.

نکته عمده ای که در بررسی وضعیت مالکیت باید بدان توجه داشت ویدون آن
 نمیتوان به درستی به معنی مالکیت زمین در منطقه پی برد، نوع زمین از
 نظر آبی و یا دیدیم بودن آن است زیرا که بازدهی این دو نوع زمین یکسان نبوده
 و در وضعیت اقتصادی مالکین آن موثر میباشد. جدول شماره ۲۸-۳ توزیع
 انواع زمینهای آبی و دیدیم را در کل منطقه و نیز هر یک از دهستانهای آن نشان
 میدهد. این وضعیت با آنکه برحسب آبیتر زیر کشت قبلا در جدول شماره
 ۳-۳ آمده، معیند ابخاطر روشن شدن مطلب در اینجا تنها برحسب
 نوع آبی و دیدیم بدان اشاره میشود.

جدول شماره ۲۸-۳

درصد توزیع زمین آبی و دیدیم در دهستانها و کل منطقه

نام دهستان	آبی	دیدیم
بسطام	۱۳/۵	۸۶/۵
دوآب	۳۲/۶	۶۲/۴
ده رحیم	۷۲/۷	۲۷/۳
فیروزآباد	۲۱/۹	۷۸/۱
قلائسی	۲۰	۸۰
قلعه مظفری	۷۰/۹	۲۹/۱
هنسار	۴۸/۳	۵۱/۷
کل منطقه	۳۸/۶	۶۱/۴

با آنکه میزان متوسط زمینهای خانوارهای مالک برخی دهستانها، نسبتاً " ارقام بزرگی را نشان میدهد، معیند اباتوجه باین نکته که $61/4$ درصد کل زمینهای یم میباشد، میتوان چنین نتیجه گرفت که به سبب بازدهی پائین زمینهای یم، وجود زمینهای نسبتاً " بزرگ"، لزوماً " بمعنی داشتن عایدی کافی برای صاحبان آنها نیست.

برای روشن شدن این مطلب، میتوان چگونگی توزیع متوسط زمینهای آبی و یم خانوارهای نمونه صاحب زمین دهستانهای مختلف را که در جدول شماره ۲-۳ آمده مورد بررسی قرار داد.

جدول شماره ۲-۳
متوسط زمینهای آبی و یم خانوارهای صاحب زمین منطقه

نام دهستان	متوسط زمین آبی (هکتار)	متوسط زمین یم (هکتار)
بسطام	۰/۶	۴/۱
دوآب	۱/۹	۳/۲
ده رحیم	۳/۲	۱/۲
فیروزآباد	۱/۸	۶/۴
قلایسی	۰/۹	۳/۶
قلعه مظفری	۲/۹۱	۱/۲
هنگام	۲/۱	۲/۳
کل منطقه	۲	۳/۳

۲/۵/۳- شکل تملك زمين :

چگونگی شکل تملك زمين در منطقه، با مسئله منشاء مالکیت این زمینها مربوط میگردد. عوامل چندی در تعیین شکل مالکیت زمين در این منطقه تاثیر داشته اند. مهمترین آنها ارث بوده است، بطوریکه زمینهای زراعی ۹۶ درصد از خانوارهای نمونه صاحب زمين، ارثی بوده است. سپس از آن بترتیب اهمیت، اجرای قوانین اصلاحات ارضی و خرید، منشاء مالکیت ارضی در این منطقه میباشند. اگر خانوارهایی را که منشاء مالکیت زمين آنها ارث، یا خرید و یا هر دو اینهاست در یک مقوله قرار دهیم معلوم میشود که ۶۹ درصد از خانوارهای بخش سلسله، بجز مرکز بخش، مالکیتشان ارثی، ناشی از خرید و تاوما" ارثی و خریدی بوده است (جدول شماره ۳۰-۳). با توجه باینکه تنها ۹۱ درصد خانوارهای صاحب زمين منطقه الشتر، زمين خود را در جریان اجرای قوانین اصلاحات ارضی بدست آوردند، و ۱۰ درصد از خانوارها نیز زمینهایشان هم ارثی و هم ناشی از اصلاحات ارضی و تاوما" ناشی از خرید و اصلاحات ارضی بوده است، میتوان نتیجه گرفت که قبل از اصلاحات ارضی، خرد و مالکی در این منطقه رایج بوده است. جدول مزبور توزیع خانوارهای صاحب زمين بخش سلسله را بر حسب سه مقوله مالکیت نامبرده در بالا در سطح دهستانها و کل منطقه نشان میدهد.

جدول ۳۰-۳
توزیع خانوارهای منطقه برحسب سه مقوله مالکیت در سطح
دهستانها و کل منطقه (برحسب درصد)

نام دهستان	ارشی، خرید، خرید و ارشی	ناشناسی از اصلاحات ارشی	ارشی و ناشی از اصلاحات ارشی - ناشی از خرید و اصلاحات ارشی	جمع
بسطام	۵۸	۳۳	۹	۱۰۰
دوآب	۶۱/۵	۲۳	۱۳/۵	۹۸
ده رحم	۲۳	۱۸/۵	۸/۵	۱۰۰
فیروزآباد	۷۷	۶	۱۱	۹۴
قلائسی	۷۹	۱۵	۶	۱۰۰
قلعه مظفری	۶۸	۲۴	۷/۵	۹۹/۵
هنسار	۷۶	۱۶	۸	۱۰۰
کل منطقه	۶۹	۱۹	۱۰	۹۸

جدول شماره (۳۰-۳) کمابیش تصویری از حدود عمل و نتایج اجرای قوانین
اصلاحات ارشی را در منطقه بدست میدهد . این جدول نشان میدهد که اجرای
قوانین اصلاحات ارشی از نظر نسبت خانوارهایی که صاحب زمین شده اند ، بیشترین
تاثیر را در دهستان بسطام برجای گذاشته است . پس از آن به ترتیب قلعه مظفری
دوآب و ده رحم قرار دارند . فیروزآباد کمتر از همه دهستانها از اجرای قوانین فوق
تاثیر برداشته است .

توزیع خانوارهای صاحب زمین در دهستانها و تمامی منطقه برحسب انواع مختلف
مالکیت در جدول شماره ۳۱-۳ منعکس گردیده است .

۴- دامداری و طیور

دامداری بعد از کشاورزی مهمترین منبع عایدی روستائیان بخش سلسله است و به چند دلیل از اهمیت بسیار برخوردار میباشد. اولاً " بسیاری از ساکنین این منطقه عشایری هستند که در طی برنامه های اسکان، سکونت اختیار کرده اند و هنوز کم و بیش رابطه خود را با زندگی عشایری حفظ کرده اند. بویژه که برخی از اهالی هنوز نیمه اسکان یافته هستند و هر بهار دامهای خود را به کوهستانهای گرون و سفید کوه در منطقه شینه (میبرند و اواخر تابستان به همراه عشایر برمیگردند و به گرمسیرنمی روند و دامهای خود را در طول راه نگاه میدارند. در برخی از خانوارها یکی از برادران یا پسران وظیفه چرای دام را بر عهده میگیرد و دیگران کشاورزی میکنند و درآمد یا مایملک زراعی و دامی آنان مشترک است. در مواردی بعضی از خانوارها هر سال دامهایشان را به عشایری که عازم بیلاق هستند، میسپارند و در مراجعت آنها را دوباره پس میگیرند و زمستانها دامهایشان را در روستا نگاه میدارند. برای این مدت طبق قرارداد، مقداری روغن و کشک میگیرند و یا مزد میپردازند، و تمام عایدی دامهایشان را میگیرند. بعلاوه چون بخش سلسله معبر عشایر، که همان بستگان روستانشینان کنونی هستند، میباشد، لذا تمایل به دامداری در منطقه زنده نگاه داشته شده است. بطور خلاصه زندگی دامداری و زراعی در این بخش آنچنان بهم پیوسته است که نمیتوان هیچیک را جدا از دیگری در نظر گرفت. اگر به متوسط دام هر خانوار که ۱۹ رأس میباشد، توجه کنیم تا حدودی صحت این ادعا معلوم میشود.

۱/ ۴- دام:

بیشترین تعداد دام در دهستان در رحم است که حدود ۲۴ درصد دامهای منطقه را تشکیل میدهد. پس از آن بترتیب دهستانهای بسطام و فیروز آباد

و قلعه مظفری (با ۱۹/۸۳، ۱۲/۹۲ و ۱۲/۷۰ درصد دامهای منطقه)
 قرار دارند ، و بالاخره دهستانهای دواب، قلائی و هنام که کمترین مقدار
 دام را دارند (جدول ۱-۴) .

با در نظر گرفتن توزیع نامتساوی تعداد خانوارها در دهستانهای متفاوت، معلوم
 میگردد که دام خانوارهای قلائی نسبت به خانوارهای سایر دهستانها در رجه
 سوم اهمیت قرار دارند و خانوارهای هنام و بسطام بیش از سایر دهستانها به دام
 داری میپردازند . روستائیان دواب کمتر از سایر دهستانها، دامداری میکنند
 (جدول ۳-۴) .

از نقطه نظر انواع دام، گاو ماده در دهستانهای فیروزآباد و قلعه مظفری از سایر
 دهستانها بیشتر و در هنام از همه کمتر است، گاو نر در ده رحم و فیروزآباد از همه
 بیشتر و در هنام نسبت به سایر دهستانها از همه کمتر میباشد . تعداد میش
 در دهستان ده رحم از تمام دهستانها بیشتر و پس از آن بترتیب دهستانهای
 بسطام و قلعه مظفری و فیروزآباد قرار دارند . در دهستان دواب، تعداد میش،
 نسبت به سایر دهستانها، کمتر است .

بز ماده در دهستان بسطام از همه بیشتر است، ۳۰ درصد بزهای ماده منطقه
 در این دهستان میباشد و با تفاوت بسیار به ترتیب پس از آن ده رحم و قلائی
 با ۱۸/۸ و ۱۴/۹ درصد، ۴۲/۲ درصد بزهای نر در منطقه فیروزآباد هست
 که بیشترین تعداد هستند . در بسطام این تعداد از سایر دهستانها کمتر
 است و فقط ۴/۴ درصد از بزهای نر در آنجا میباشد . (جدول شماره ۲-۴)

میش در بخش سلسله ۶۸/۰۵ درصد از دامهای منطقه را تشکیل میدهد و در تمام
 دهستانها تعداد این دام بیشتر از سایر دامها است . پس از آن با تفاوت

(جدول شماره ۱-۴)
تعداد هر یک از انواع دام و حیوانات اهلی در خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستان آن

نوع دام / دهستان	گاوماده	میش	بز ماده	گاوسر	گوسفند	بزنر	الاغ	قاطر	اسب	جمع
بسطام	۷۵	۷۶۸۱	۶۳۱	۱۰۱	۲۰	۹	۳۳	۵۱	۵	۲۶۷۳
دواب	۱۰۱	۴۷۳	۲۵۴	۹۶	۳	۳۳	۲۳	۱	۲	۱۰۰۳
ده رحم	۷۳۱	۲۳۶۴	۳۹۵	۲۱۱	۱۵	۲۳	۳۳	۲۷	۱۱	۳۲۲۳
فیروز آباد	۱۵۸	۱۷۳۹	۱۶۲	۱۳۰	۱۳	۸۵	۷۱	۲۸	۷۱	۲۴۲۴
قلای	۵۲	۳۵۳	۳۱۴	۵۳	۲۰	۲۰	۲۱	۱۰	۵	۶۳۶
قلمه مظفری	۱۵۷	۱۷۵۹	۲۶۳	۷۲	۶۴	۱۱	۴۳	۱۲	۷	۲۳۸۷
هنام	۳۰	۶۰۳	۸۲	۴۳	۲۱	۲۰	۳۱	۳	۳	۸۲۰
جمع کل منطقه	۷۲۵	۹۱۷۵	۲۱۰۱	۷۲۳	۱۵۱	۲۰۴	۷۳۸	۶۶	۵۷	۳۴۳۱

جدول شماره ۳-۴

متوسط تعداد دام هر خانوار نمونه در هر دهستان

وتمام منطقه

دهستان	تعداد دام	تعداد خانوار	متوسط دام هر خانوار
بسطام	۲۶۷۳	۱۱۰	۲۴
دواب	۱۰۰۳	۸۸	۱۱
ده رحم	۳۲۲۶	۱۲۸	۲۵
فیروزآباد	۲۴۲۴	۱۵۷	۱۵٫۵
قلائی	۹۴۹	۴۹	۲۳
قلعه مظفری	۲۳۸۷	۱۲۹	۱۸٫۵
هنام	۸۲۰	۵۴	۱۵
کل منطقه	۱۳۴۸۲	۷۱۵	۱۹

درصد تعداد هر يك از انواع دامها در هر دهستان

نوع دام / دهستان	گاوماده	میش	بزماده	گاونر	گوسفند	بزنر	الاغ	قاطر	اسب	جمع
بسطام	۳/۸۱	۶۶/۱۴	۲۳/۶۱	۳/۹۶	۰/۷۴	۰/۳۴	۱/۶۵	۰/۵۷	۷۱/۰	۱۰۰
دوآب	۱۰/۵۸	۴۷/۶۶	۲۵/۳۳	۹/۸۸	۰/۳۰	۳/۳۰	۲/۲	۲۰/۰	۸/۰	۱۰۰
ده رحم	۴/۵۶	۷۳/۲۸	۱۲/۲۵	۶/۵۴	۰/۶۳	۱/۸۰	۳/۰/۱	۳/۷/۰	۳۳/۰	۱۰۰
فیروزآباد	۶/۵۲	۷۲/۱۵	۶/۶۶	۵/۸۸	۰/۵۳	۳/۵۰	۲/۳۶	۶/۱/۱	۳۷/۰	۱۰۰
قلای	۵/۴۸	۴۷/۸۴	۳۳/۰۶	۵/۵۵	۲/۱۱	۲/۱۱	۲/۱۲	۵/۰/۱	۵۵/۰	۱۰۰
قلعه مظفری	۶/۵۸	۷۳/۶۶	۱۱/۰۲	۳/۰۲	۲/۷۶	۰/۴۶	۱/۷۸	۰/۵	۰/۲۶	۱۰۰
هنام	۳/۶۶	۷۳/۵۴	۱۰	۵/۲۴	۲/۵۶	۲/۴۴	۱/۷۸	۰/۳۸	۰/۶۳	۱۰۰
کل منطقه	۵/۳۷	۶۸/۰۵	۱۵/۵۸	۵/۳۶	۱/۱۵	۱/۴۳	۳/۷۸	۰/۷۸	۰/۴۳	۱۰۰

بسیار بز ماده نگاهداری میکنند، و بطور کلی میش و بز دام اصلی منطقه میباشند و دامداری بیشتر متکی بر آنهاست و گله های میش و گوسفند و بز برای چرا به بیلاق یا تپه های اطراف روستاها فرستاده میشود. پس میش و بز ماده، گا و ماده و گاو نر به ترتیب ۵/۳۶ و ۵/۳۷ درصد نسبت به کل تعداد دامهای منطقه قرار دارند که گا و ماده به جهت شیر دهی بیشتر در خانه ها نگاهداری میشود، و گا و نر نیز جهت شخم لازم است و کثرت آن نشان دهنده رایج بودن شیوه سنتی کشاورزی در منطقه میباشد. (جدول ۲-۴ و ۴-۴).

از میان حیواناتی که برای سواری و باربری نگاهداری میشوند الاغ بیشتر از همه مورد استفاده است و تعداد آن بمراتب از قاطر و اسب بیشتر میباشد.

اسب بمقدار کمی نگاهداری میشود که بیشتر برای سواری مفید می افتد، و جز چند روستائی که در کنار جاده قرار دارند بقیه روستائیان مجبورند برای رفتن بدهات خود عموماً "از الاغ، قاطر، و یا اسب استفاده کنند، که البته الاغ بخاطر ارزانی و کم خرج تر بودن و فایده در باربری، بیشتر از سایر حیوانات بارکش مورد استفاده قرار میگیرد. اطلاعات کلی در مورد حیوانات اهلی در جدول ۱ - ۴ آمده است.

۴/۲- فرآورده های دامی :

دهستانهای قلعه مظفری و ده رحم، از نظر تولید فرآورده های لبنی در میان سایر دهستانهای بخش سلسله، در ردیف اول قرار دارند. پس از آنها به ترتیب دهستانهای فیروزآباد و بسطام قرار دارند، و روستائیان دهستان هنام کمترین مقدار فرآورده های دامی را بدست میآورند (جدول ۵-۴).

روغن در دهستانهای فیروزآباد و ده رحم از سایر دهستانها بیشتر است و به ترتیب ۲۳/۴ و ۲۲/۱ درصد از روغن حیوانی بخش سلسله در آنجا تهیه میشود و دهستانهای قلعه مظفری و بسطام پس از اینها قرار دارند و بعد به ترتیب در دهستانهای دواب، قلائی و هنام مقدار روغن حیوانی، از سایر دهستانهای این بخش، کمتر تولید میشود. (جدول ۶-۴).

روستائیان دهستان قلعه مظفری بیش از سایر دهستانها به تهیه كَشك مبادرت میورزند. پس از آن روستائیان فیروزآباد و ده رحم بیشترین مقدار كَشك را تهیه میکنند، و از همه کمتر در هنام كَشك تهیه میشود که مقدار آن آنقدر ناچیز بود و بحساب نیامده است.

در دهستانهای ده رحم و فیروزآباد بیش از هر دهستان دیگر پشم و كرك و موی تهیه میشود و این بواسطه فراوانی تعداد میش و بز آنها میباشد، ولی دهستان بسطام که از نظر تعداد دامهای تولیدکننده این موارد در درجه دوم اهمیت قرار دارد، از نظر پشم و كرك و موی در درجه سوم قرار میگیرد. پس از آن قلعه مظفری ۱۷/۲ درصد از پشم و كرك و موی منطقه را در اختیار دارد، و بالاخره بترتیب در دواب و قلائی که تعداد میش در آنجا از سایر دهستانها کمتر است مقدار پشم و كرك و موی کمتری تولید میشود. (جدول ۶-۴). در مورد سایر فرآوردههای دامی جدول (۵-۴) نشان میدهد که روستائیان دهستان فیروزآباد و ده رحم به ترتیب بیشتر از روستائیان سایر دهستانها از شیر، روغن تهیه میکنند.

روستائیان قلائی و دواب کمتر از سایر دهستانها به این امر میپردازند و شیر دامهای خود را بیشتر بهمان صورت و بدون تبدیل به سایر فرآوردههای

جدول شماره ۵-۴

مقدار هریک از فرآورده های دامی در خانوارهای نمونه بخش سلسله و هریک از دهستانهای آن

مقدار فرآورده های دامی				تعداد دامهای دارای فرآورده	دهستان
پشم - کرک مو (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
۱۷۷۴/۵	۸۰	۱۰۹۴/۱	۹۲۲۲۰	۲۵۰۳	بسطام
۶۰۶/۵	۱۵۸	۵۳۲	۵۴۸۰۵	۹۲۸	دوآب
۲۴۱۵	۲۳۲	۱۶۱۷	۱۱۸۸۷۵	۲۹۴۴	ده رحم
۲۰۲۶/۵	۲۴۷	۱۷۰۴	۱۱۳۹۲۰	۲۱۶۷	فیروز آباد
۵۶۲	۸۹	۴۷۸	۴۶۸۶۰	۸۶۰	قلائی
۱۷۱۱/۵	۳۳۸	۱۴۶۷/۲	۱۱۹۲۴۱	۲۲۵۴	قلعه مظفری
۸۴۵	—	۴۰۴	۲۹۹۴۷	۷۵۶	هنام
۹۹۴۱	۱۱۴۴	۷۲۹۶/۳	۵۷۵۸۶۸	۱۲۴۱۲	جمع

جدول شماره ۶-۴

درصد مقدار هر یک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه بخش سلسله‌ود هستانهای آن

درصد فرآورده‌های دامی				درصد دامهای دارای فرآورده	دهستان
پشم - کرک (کیلو) - مو	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
۱۷/۸	۷	۱۵	۱۶/۱	۲۰/۲	بسطام
۶/۱	۱۳/۸	۷/۲	۹/۵	۷/۵	دواب
۲۴/۳	۲۰/۳	۲۲/۱	۲۰/۶	۲۳/۷	ده رحم
۲۰/۴	۲۱/۶	۲۳/۴	۱۹/۸	۱۷/۵	فیروز آباد
۵/۷	۷/۸	۶/۶	۸/۱	۶/۹	قلائسی
۱۷/۲	۲۹/۵	۲۰/۲	۲۰/۷	۱۸/۱	قلعه مظفری
۸/۵	-	۵/۵	۵/۲	۶/۱	هنام
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

جدول شماره ۷-۴

مقدار فرآورده های دامی هر خانواده نمونه‌ی بخش سلسله به تفکیک انواع دام

تعداد فرآورده های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک مو (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
—	۲۵۲	۲۳۷۲/۵	۱۸۰۱۰۵	۷۲۵	گاو ماده
۹۱۶۵/۵	۷۸۱	۴۲۵۵/۱	۳۲۸۰۹۷	۹۱۷۵	میش
۶۸۸	۱۱۱	۶۶۸/۷	۶۷۶۶۶	۲۱۰۱	بز ماده
۵۷/۵	—	—	—	۱۵۶	گوسفند
۳۰	—	—	—	۲۰۱	بزنر
۹۹۴۱	۱۱۴۴	۷۲۹۶/۳	۵۷۵۸۶۸	۱۲۳۵۸	کل منطقه

جدول شماره ۸-۴

مقدار هریک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در دهستان بسطام
به تفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
	۵	۱۰۴۳/۵	۱۰۷۴۵	۷۵	گاو ماده
۱۵۹۲	۵۱	۶۶۳/۶	۶۲۰۷۰	۱۷۶۸	میش
۱۷۰/۵	۲۴	۲۸۷	۱۹۴۰۵	۶۳۱	بز ماده
۱۰	—	—	—	۲۰	گوسفند
۲	—	—	—	۹	بزنر
۱۷۷۴/۵	۸۰	۱۰۹۴/۱	۹۲۲۲۰	۲۵۰۳	جمع

جدول شماره ۹-۴

مقدار هریک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در استان آذربایجان
بتفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
—	۴۳	۲۷۸	۲۴۹۳۰	۱۰۶	گاو ماده
۵۰۹	۷۲	۱۳۷/۵	۱۸۹۳۰	۴۷۸	مبین
۸۸/۵	۴۳	۱۱۶/۵	۱۰۹۴۵	۲۵۴	بز ماده
۶	—	—	—	۳	گوسفند
۳	—	—	—	۳۳	بز نر
۶۰۶/۵	۱۵۸	۵۳۲	۵۴۸۰۵	۸۷۴	جمع

جدول شماره ۱۰-۴

مقدار هریک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در استان ده‌رحم
بیتفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
	۸۶	۵۴۴/۵	۴۰۱۶۵	۱۴۷	گاو ماده
۲۲۷۶	۱۴۱	۹۹۵	۷۰۳۰۰	۲۳۶۴	میش
۱۲۲	۵	۷۷/۵	۸۴۱۰	۳۹۵	بز ماده
۱۰	-	-	-	۱۵	گوسفند
۷	-	-	-	۲۳	بز نر
۲۴۱۵	۲۳۲	۱۶۱۷	۱۱۸۸۷۵	۲۹۴۴	جمع

جدول شماره ۱۱-۴

مقدار هریک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در استان فیروزآباد
بنفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک متر (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
-	۶۲	۵۱۰	۳۷۳۹۳	۱۵۸	گاو ماده
۱۹۳۴	۱۸۰	۱۱۵۹	۷۴۱۷۵	۱۷۴۹	میش
۶۴/۵	۵	۳۵	۲۳۵۲	۱۶۲	بز ماده
۱۰	-	-	-	۱۳	گوسفند
۱۸	-	-	-	۸۵	بز نر
۲۰۲۶/۵	۲۴۷	۱۷۰۴	۱۱۳۹۲۰	۲۱۶۷	جمع

جدول شماره ۱۲-۴

مقدار هریک از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در استان قزوین
بتفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کربک مو (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
-	۳۲	۱۷۲	۱۲۹۳۰	۵۲	گاو ماده
۴۱۳	۲۷	۱۸۷	۱۷۶۷۰	۴۵۴	میش
۱۲۹	۳۰	۱۱۹	۱۶۲۶۰	۳۱۴	بز ماده
۲۰	-	-	-	۲۰	گوسفند
-	-	-	-	۲۰	بزنر
۵۶۲	۸۹	۴۷۸	۴۶۸۶۰	۸۶۰	جمع

جدول شماره ۱۳-۴

مقدار هریک از فرآورده های دامی در خانوارهای نمونه در استان قلعه مظفری
بتفکیک انواع دامها

مقدار فرآورده های دامی				تعداد	نوع دام
پشم - کرک (کیلو)	کشک (کیلو)	روغن (کیلو)	شیر (کیلو)		
—	۲۴	۶۳۵/۵	۴۶۷۶۰	۱۵۷	گاو ماده
۶۴۸/۵	۳۱۰	۷۹۸	۶۳۸۱۱	۱۷۵۹	بیش
۶۱/۵	۴	۳۳/۷	۸۶۷۰	۲۶۳	بز ماده
۱/۵	—	—	—	۶۴	گوسفند
—	—	—	—	۱۱	بز نر
۱۷۱۱/۵	۳۳۸	۱۴۶۷/۲	۱۳۱۶۱۱	۲۲۵۴	جمع

جدول شماره ۱۴-۴

مقدار هر يك از فرآورده‌های دامی در خانوارهای نمونه در هستان هنام بستفكيك
انواع دامها

مقدار فرآورده‌های دامی				تعداد	نوع دام
پشم سكرك (كيلو)	كشك (كيلو)	روغن (كيلو)	شیر (كيلو)		
—	—	۸۹	۷۱۸۲	۳۰	گاو ماده
۷۹۳	—	۳۱۵	۲۱۱۴۱	۶۰۳	میش
۵۲	—	—	۱۶۲۴	۸۲	بز ماده
—	—	—	—	۲۱	گوسفند
—	—	—	—	۲۰	بزنر
۸۴۵	—	۴۰۴	۲۹۹۴۷	۷۵۶	جمع

دامی مصرف میکنند. دامداری و تامین غذا و معیشت از دام، نسبت به کشاورزی در این دو دهستان بالاخص در قلائی بیشتر از سایر دهستانها اهمیت دارد.

۴/۳- امراض دامی و شیوه های مبارزه با آنها:

اکثر دامهای منطقه را امراض دامی داعط " تهدید میکند. در ۷۴/۷ درصد از دامهای خانوارهای نمونه منطقه امراض گاوی و در ۷۲/۸ درصد از آنها امراض گوسفندی وجود دارد. این نسبت در مورد سایر دامها کمتر است. (جدول ۱۸-۴).

اقدامات دولتی در این مورد نیز، چون مبارزه با آفات نباتی، بسیار کم است مثلاً بالاترین حد مبارزه با امراض گوسفندی در دهستانهای هنام، دو آب و قلعه مظفری است که به ترتیب در ۲۵ و ۱۲/۵ و ۱۱/۱۲ درصد از روستاهای این دهستانها از طرف دولت با امراض دامی مبارزه شده، و به واکسیناسیون دامها پرداخته اند. با توجه به این مطلب که تعداد دام هنام کم است اهمیت مسئله بیشتر معلوم میگردد. در قلائی که از مرکز بخش و راست اقدامات دولتی در این مورد تقریباً " نقشی نداشته است ولی روستائیان بسته به امکانات خود تلاش کرده اند که از شیوه های جدید و از معدود داروهائی که میشناسند، استفاده کنند. البته نه آموزش آنها کافی، و نه دسترسی به داروها و وسایل برایشان راحت است. در دهستانهای فیروزآباد و ده رحم و در بیشتر روستاها، از شیوه های جدید کم و بیش استفاده شده است. ولی در قلائی هنوز هم شیوه های سنتی و ابتدائی مبارزه با بیماریهای دامی از همه جا بیشتر بچشم میخورد.

(جدول ۱۶-۴)

جدول شماره ۱۵-۴

درصد هریک از انواع شیوه‌های مبارزه با امراض گاوی
در بخش سلسله‌ود هسته‌های آن

مبارزه به طریق سنتی	طریق جدید مبارزه با امراض گاوی (درصد)		نام دهستان
	خصوصی	دولتی	
—	۵۸/۳۴	۵/۵۶	بسطام
۸	۴۴	۲۰	دواب
۸/۳۴	۸۷/۵	۴/۱۷	ده رحم
۴/۵۵	۶۳/۶۴	۱۸/۱۹	فیروزآباد
—	۱۸/۱۹	۹/۰۹	قلائسی
۱۱/۱۲	۳۳/۳۴	۱۹/۵۴	قلعه مظفری
—	۱۲/۵	۵۰	هنام
۹	۸۲	۲۴	کل منطقه

جدول شماره ۱۶-۴

درصد هریک از انواع عشیوه‌های مبارزه با امراض گوسفندی
در بخش سلسله و دهستانهای آن

مبارزه به طریق سنتی	طریق جدید مبارزه با امراض گوسفندی (درصد)		نام دهستان
	خصوصی	دولتی	
—	۳۶/۱۲	۵/۵۶	بسطام
۴	۳۶	۱۲/۵	دوآب
—	۵۰	۸/۳۴	ده رحم
—	۵۴/۵۵	۹/۰۹	فیروزآباد
۹/۰۹	۱۸/۱۹	—	قلائی
۲/۷۸	۳۸/۸۹	۱۱/۱۲	قلعه مظفری
—	۲۵	۲۵	هنام
۳	۶۴	۱۵	کل منطقه

جدول شماره ۱۷-۴

درصد هریک از انواع شیوه‌های مبارزه با امراض سایر
دامها در بخش سلسله‌ود همستانهای آن

نام دهستان	طرق جدید مبارزه با امراض سایر دامها (درصد)		مبارزه به طریق سنتی
	دولتی	خصوصی	
بسطام	۲/۷۸	۱۳/۸۹	-
دواب	-	۱۲	-
ده رحم	-	۸/۳۴	-
فیروزآباد	-	-	-
قلائسی	۹/۰۹	۱۸/۱۹	-
قلعه مظفری	-	۵/۵۶	۲/۷۸
هنام	-	۱۲/۵	-
کل منطقه	۲	۱۵	۱

جدول شماره ۱۸-۴
در مورد روستاهای هر دهستان که در آنها امراض خاص وجود دارد
بر حسب انواع دام

نام دهستان	گاو	گوسفند	سایر دام ها
بسطام	۸۰/۵۶	۹۱/۶۷	۳۳/۳۴
دوآب	۷۲	۶۰	۸
ده رحیم	۸۷/۵	۸۳/۳۴	۱۲/۵
فیروزآباد	۹۰/۹۱	۷۲/۷۳	۹/۰۹
قلائی	۸۱/۸۲	۷۲/۷۳	۵۴/۵۵
قلعه مظفری	۵۲/۷۸	۵۵/۵۶	۵/۵۶
هنام	۶۲/۵	۷۵	۱۲/۵
کل منطقه	۷۴/۷۰	۳۸/۸۴	۱۷/۲۹

مقایسه جدول (۱۵-۴) با تعداد دامهای هر دهستان، نشان میدهد در قلعه مظفری که مرکز بخش است و از نظر تعداد گاو و گوسفند در درجه سوم قرار دارد کمتر امراض وجود دارد.

در زمینه مبارزه با امراض دامی توسط دولت، در مورد مبارزه با امراض گاو بییش از همه تلاش شده است و در ۲ درصد از روستاهای منطقه پیشگیریها و مبارزاتی بعمل آمده، ولی مقایسه همین رقم با رقم ۸۲ درصد که نشان دهنده اقدامات شخصی روستائیان به شیوه جدید علیه امراض دامی است، ضعف فعالیتها را در دولت را در این زمینه میسراند.

همین مسئله در مورد امراض گوسفندی نیز صادق است که اقدامات دولتی به ۱۵ درصد از دهات منطقه محدود میگردد ولی روستائیان به استفاده از شیوه های جدید، در ۶۴ درصد از روستاها، رو کرده اند (جدول ۱۶-۴).

از مقایسه سه جدول (۱۵-۴، ۱۶-۴ و ۱۷-۴) معلوم میگردد، شیوه های جدید مبارزه با امراض دامی از طرف روستائیان به مقدار زیادی پذیرفته شده و جایگزین طرق سنتی آن گردیده است.

۴/۴- هزینه های دامداری:

بیشترین رقمی که برای هزینه های دامی در تمام منطقه پرداخت میشود، جهت خرید جو میباشد که حدود ۳ درصد از کل هزینه های دامی را تشکیل میدهد. پس از آن به ترتیب گاو و گاو دانه، بزرگترین رقم خرج را تشکیل میدهند. هزینه چوپان نیز رقم قابل ملاحظه ای بین هزینه های دامداری است. در دهستان ده رحم، که بیشترین مقدار دام وجود دارد، بخاطر کم بودن میزان

کشت جو، هزینه بیشتری را بابت خرید جو از سایر دهستانها متقبل میشوند. در د آب و قلائی نسبت به سایر دهستانها جو بیشتری برای دامپاشان کشت میکنند.

پس از جو همانگونه که ذکر شد گاه و گاو دانه با اختلاف کمی بزرگترین رقم هزینه دامداری را در منطقه تشکیل میدهد. در مورد گاو دانه بیشترین رقم را روستائیان فیروزآباد میپردازند (در حدود ۷۹ درصد از کل هزینه خرید گاو دانه در تمام منطقه) و خرید گاو دانه بزرگترین هزینه آنان را نیز تشکیل میدهد. با توجه بانکه کشت این محصول در فیروزآباد بیش از بسطام میباشد، و تعداد آن کمتر از بسطام، میتوان استنباط کرد که روستائیان این دهستان بدام خود، به نسبت سایر دهستانها گاو دانه بیشتری میدهند (مقایسه جدا اول ۱۹-۱۴، ۱۳-۱۰-۴).
کمترین هزینه را در مورد گاو دانه، روستائیان دهستان د آب متحمل میشوند زیرا نسبت کشت گاو دانه آنان برای دامپاشان کافی است.

در مورد گاه، در عموم دهستانهای منطقه بین تعداد دام آنها، و پولی که بابت گاه میپردازند تعادل برقرار است، جز در فیروزآباد که بیشترین رقم خرید گاه در منطقه، توسط روستائیان این دهستان پرداخته میشود، و پس از گاو دانه نیز بزرگترین رقم هزینه خود آنان خرید گاه است. ولی برعکس در ده رجم که بیشترین تعداد دام موجود میباشد، در مورد هزینه گاه در درجه چهارم قرار دارند.

در مورد سایر علوفه ها، بانکه در دهستان قلعه مظفری بیشتر از تمام دهستانها کشت میشوند ولی روستائیان آنجا در این مورد نسبت به سایر دهستانها بیشترین رقم را پرداخت میکنند و تقریباً "۷۶ درصد از کل علوفه توسط آنان خریداری میشود.

پس از آن دهستانهای دیگر با تفاوت بسیار قرار دارند که هنگام در درجه اول قرار دارد و بالعکس در قلائی عملاً "پولی از این بابت پرداخته نمیشود (جدا اول

۱۶-۴، ۱۲-۳) .

در مورد پرداخت مزد چوپان تقریباً در تمام دهستانها مقدار آن با تعداد دامشان بستگی دارد، به عبارتی هرچه دام آنها بیشتر باشد مزد بیشتری به چوپان میپردازند جز در دهستانهای د آب و هنگام که در اولی روستائیان نسبت به مقدار دام مزد کمتری به چوپان میپردازند و در دومی روستائیان آن با آنکه کمتر از همه دهستانها دام دارند ولی پولی بیشتر از سایر دهستانها میپردازند، اگر به متوسط دام خانوار هر دهستان توجه شود، معلوم میگردد که روستائیان دهستان قلائی بیشتر از سایر روستائیان، خود دام خویش را میچرانند، و کمتر بدست چوپان میسپارند و با آنکه از نظر متوسط تعداد دام خانوار در درجه سوم قرار دارند بعد از روستائیان دهستان د آب کمترین مقدار دستمزد را میپردازند. با توجه به فقر کشاورزی در دهستان قلائی، باین نتیجه میرسیم که روستائیان این دهستان خود بیشتر دام خویش را میچرانند، بویژه که زمینهای ایشان کمتر از سایر دهستانهاست و در نتیجه مراتع بیشتری برای گوسفندان در اطراف ده وجود دارد و این مسئله با توجه به مقدار مصرف شیر آنان نیز تاکید میگردد. در دهستان فیروزآباد که متوسط مقدار زمین خانوار آن بیشتر از سایر دهستانهاست، و بطور کلی درآمد کشاورزی روستائیان آن نسبت به سایر دهستانها خوب میباشد، در مقایسه با روستائیان سایر دهستانها خانوارهای بیشتری دام خود را بدست چوپان میسپارند.

بالاخره اگر به جمع هزینه های دامداری هردهستان توجه کنیم میبینیم که بین دام موجود هردهستان و هزینه دامداری روستائیان آن تناسب برقرار است، جز در مورد دهستانهای فیروزآباد، ده رحم، که در اولی با آنکه تعداد دام آن کمتر از ده رحم است ولی هزینه دامداری روستائیان بیشتر از روستائیان دهستان ده رحم میباشد. در ده رحم با آنکه نسبت به سایر دهستانها تعداد بیشتری دام وجود دارد، و حتی متوسط تعداد دام خانوار آن بیشتر از خانوارها سایر دهستانهاست ولی روستائیان آن به نسبت، پول کمتری برای مخارج دام خود میپردازند. اگر به ستونهای اقلام هزینه هانیز توجه گردد معلوم میشود که روستائیان این دهستان، بیشتر دام خود را بدست چوپانان میسپارند که بیهیلاق و خارج از ده برای چرا بپرند، و کمتر دامشان را در خانه خود نگاه میدارند.

۴/۵ - طیور:

مرغ بزرگترین رقم طیور را تشکیل میدهد. و پس از آن بوقلمون قرار دارد. ولی بطور کلی طیور جهت مصرف خود خانوار نگهداری میشوند، و از تخم و گوشت آنها استفاده میگردد، لذا از اهمیت کمتری نسبت به سایر منابع درآمد برخوردار اند. در هر خانه فقط یک یا چند مرغ یا سایر اقسام طیور نگهداری میشود. بیشترین تعداد مرغ همانگونه که در جدول (۲-۴) پیدا است در فیروزآباد میباشد ولی از نظر تعدد انواع، دهستانهای ده رحم، دو آب و قلعه مظفری بر دیگر دهستانها برتری دارند. بطور کلی در قلعه مظفری بیشتر از سایر دهستانها طیور نگهداری میشوند، بویژه بوقلمون که قسمت اعظم آن در قلعه مظفری میباشد. در قلائی کمتر از تمام دهستانها طیور نگهداری میشوند،

جدول شماره ۲۰-۴

تعداد هریک از انواع طیور در خانوارهای نمونه بخش
سلسله و دهستانهای آن

نوع طیور دهستان	مرغ	خروس	بوقلمون	مرغابی	اردک
بسطام	۲۳۵	۶۱	—	—	—
دواب	۱۹۴	۲۳	۳۵	۲	۱۷
ده رحم	۲۵۳	۴۸	۷۰	۲۰	۴۴
فیروزآباد	۵۹۴	۶۴	—	۳۸	—
قلاسی	۱۰۸	۳۴	—	—	—
قلعه مظفری	۲۱۵	۵۸	۵۵۸	۱۸	۱
هنام	۱۱۰	۴۰	۸	—	۴
کل منطقه	۱۷۰۹	۳۲۸	۶۷۱	۷۸	۶۶

که آنها بیشتر محدود است به مرغ و خروس. در مورد طرز صحیح نگهداشتن و پرورش آنها، بطور کلی اقدامی اساسی بچشم نمیخورد و نگهداری آنها با ابتدائی ترین روش بانجام میرسد.

۵- باغداری و قلمستان

بطور کلی باغداری در منطقه بسیار کم است، حال آنکه در شرایطی مشابه، در سایر بخشها و شهرهای لرستان، باغداری تا حدی گسترش یافته است. علت این امر را بیشتر میتوان در خصلت ایلاتی منطقه جستجو کرد. همانگونه که ذکر شد با آنکه در بخش الشترزراعت ازد پرباز انجام شده، اما تا چندی قبل زندگی عشیره ای حاکم بود، و هنوز هم قسمت بزرگی از عشایر حسنونند، کولیوند، یوسفوند که ساکنین اصلی این منطقه اند بشکل کوچ روی زندگی میکنند و همین دلیل به باغداری که نیاز به صبر بسیار دارد علاقه ای نشان نمیدهند. از همین رو است که در سالهای اخیر تنها عده معدودی به ایجاد باغ و قلمستان روی آورده اند.

این تمایل نیز بیشتر در جهت ایجاد قلمستان است، که مراقبت چندانی نمیکشود. در یکی دو مورد که با باغداری تماس گرفته شده زراعت را با صرفه ترمیدانستند و هنوز به فواید باغداری آشنا نشده بودند، ضمن آنکه در این مورد تجربه کافی را نداشتند.

همانگونه که از (جدول ۵-۱) پیداست بیشترین درخت منطقه سمپیدار و پیداست، که اولی در حدود ۸۰/۵ درصد، و دومی ۱۷/۵ درصد، از جمع درختهای کاشته شده منطقه میباشند. درختان میوه هنوز مقدارشان بسیار کم است و تمامی انواع آنها، تنها حدود یک درصد از درختهای منطقه را شامل میشوند. یعنی آنچه که رواج یافته قلمستان است نه باغ. بویژه در بسطام و هنام و ده رحم که تقریباً باغی وجود ندارد. در فیروزآباد و آب و ده رحم و قلعه مظفری کم کم قلمستان پدید میآید و میروند که جای خود را در کشاورزی منطقه بازکنند. روی هم رفته در قلعه مظفری و قلاچی

(جدول شماره ۱-۵۰)
تعداد انواع درخت های خانوارهای نمونه بخش سلسله بود همناهای آن

جمع	مو	آلو	گردو	زالزالک	گلای	آلبالو	بادام	سنجد	سیب	هلو	زردآلو	شویزی	کنجشک	بلوط	بید	سپیدار	درخت میوه
۸۷۴۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۲۱۵	۷۵۲۰	بستام
۱۱۴۸۲۷	۱۸۰۰	-	-	-	۳۰	۷۰	-	-	۶۰	-	-	-	-	-	۸۱۳۳۱	۹۸۵۹۰	درآب
۱۰۶۳۱۰۱	-	-	۱۱	-	-	-	-	-	۲۱	-	۵	-	-	-	۶۲۳۲۷	۹۰۴۰۴	ده رخم
۶۰۰۳۶	-	-	-	-	-	-	۳۰	۲۰	۲۰	۱۷	۱۰۳	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۵۰۰	۱۸۶۳۱	۷۴۳۳۰	غیورآباد
۱۷۲۶	۱۰	۷۰	-	-	۱۵	-	-	-	۳۵۴	۳۰۰	۴۰۲	-	-	-	۱۰۰	۵۰۳۰	غلابی
۵۱۸۳۱۱	-	-	-	۱	۱۰۶	۸۰	-	-	۲۸۶	۵۰	۸۲۲	-	-	-	۲۹۳۲۶	۸۴۰۴۴	طسه منقوی
۲۳۳۸۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۰	-	-	-	۲۲۸۹۳	۱۰۱۳۰	هنام
۴۶۴۴۲۶	۱۸۱۰	۷۰	۱۱	۱	۱۵۱	۱۵۰	۳۰	۲۰	۷۵۴	۳۱۷	۱۳۶۲	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۵۰۰	۸۱۲۲۶	۳۲۳۱۸۰	جمع

(جدول شماره ۲-۵)

هزینه باغداری و قلمستان خانواده‌های نمونه
بخش سلسله‌ود دهستانهای آن

۱۵۹

دهستان	هزینه قلمستان و باغداری
بسطام	۴۰۰۰
دوآب	۱۳۷۷۰۰
ده رجم	۲۲۷۰۰۰
فیروزآباد	۲۸۹۰۰۰
قلاعی	۴۴۰۰
قلعه مظفری	۴۱۵۰۰۰
هنسار	۴۱۵۰۰
جمع	۱۱۱۸۶۰۰

بیشتر از سایر دهستانهای رختهای میوه وجود دارد .

بطور کلی روستائیان این منطقه با باغداری آشنا نیستند و هنوز به فواید آن پی نبرده^{ند} اند و برای ایجاد و گسترش آن باید آموزشی اساسی به آنان داده شود و نهالهای لازم را در اختیارشان گذارد .

هزینه های باغداری :

بیشترین رقم هزینه باغداری و قلمستان را روستائیان دهستان قلعه مظفری میپردازند (در حدود ۳۷ درصد از کل هزینه باغداری و قلمستان منطقه) پس از آن به ترتیب فیروزآباد و ده رحم و آب قرار دارند ، یعنی دهستانهایی که بیشتر در کنار جاده قرار دارند و ارتباط با شهرها هستند و با وسایل جدید تاحدی آشنا^{ند} میباشند . در دهستانهای قلابی و هنام و وسطام که باغداری و قلمستان از دهستانهای دیگر کمتر است ، و نسبت به مرکز بخش و جاده ، از سایر دهستانها دورتر و ارتباط آنان با شهرها کمتر است ، رقم این هزینه نیز کمتر میباشد . البته که بود آب و سطح زمینهای آبی را در این دهستانها نیز نباید از نظر دور داشت .

بطور کلی در دهستانهای قلعه مظفری ، ده رحم ، و آب و فیروزآباد امکان گسترش باغداری و قلمستان از سایر دهستانها بجز مراتب بیشتر است .

۶- صنایع دستی

صنایع دستی در منطقه توسعه چندانی ندارد و تنها بعضی از خانوارهای بخش الشتر، همراه تولید قسمت اعظمی از مواد خوراکی مورد نیاز خویش، به تولید پاره ای از وسایل ساده زندگی خود نیز اقدام میکنند. این تولیدات به شیوه ای سنتی و به یاری ابزارهای ابتدائی صورت میگیرند، و صنایع دستی روستائی منطقه را تشکیل میدهند. صنایع دستی روستائی در این بخش متکی به فعالیت زنان خانه دار است. مهمترین صنایع دستی این منطقه عبارتند از سیاه چادر، چیت^۱، قالی، لی^۲، گلیم، طناب بافی و نخریسی، ماشته^۳، هور^۴.

بر اساس اطلاعات جمع آوری شده میتوان گفت که ۲۶ درصد از خانوارهای بخش الشتر به تولید حداقل یکی از انواع محصولات فوق مبادرت کرده اند. از این لحاظ در استان بستام بالاترین نسبت را داراست، بطوریکه ۴۹/۴۰ درصد خانوارهای آن دارای صنایع دستی بوده اند، این نسبت در فیروزآباد فقط ۲۹/۱۵ درصد میباشد. بقیه دهستان ها همانطور که جدول (۱-۶) نشان میدهد، بین این دو واحد قرار دارند.

جدول شماره (۱-۶)
درصد خانوارهای دارای صنایع دستی هر دهستان

نام دهستان	بستام	دوآب	د، رحم	فیروزآباد	قلایی	قلعه مظفری	هنام	کل منطقه
درصد خانوارهای دارای صنایع دستی	۴۰/۴۹	۳۱/۸۲	۱۸/۷۵	۵/۲۹	۱۸/۳۷	۳۵/۳۶	۲۸/۸۸	۲۶

۱- نوعی حصیر که بعنوان دیواره سیاه چادر بکار میرود.

۲- نوعی گلیم

۳- نوعی ریختخواب پنبه

۴- نوعی کیسه پشمی برای نگهداری غلات

مواد اصلی که در این محصولات بکار می‌رود پشم و مو هستند . از آنجاکه دامداری در این منطقه رایج است ، تقریباً همه خانوارهای روستایی این مواد را خود تهیه میکنند . چیت که نوعی حصیر است با ترکه وریسمان پشمی بافته میشود . روستائیان ترکه را برای چیت خریداری میکنند . بقیه محصولات منحصر "از پشم یا موساخته میشوند .

همانطور که در آغاز اشاره شد ، نوع محصولات نیز این را نشان میدهد ، صنایع دستی بخش الشتر مستقیماً در خدمت رفع نیازمندی های خانوار روستایی این بخش است . از کل خانوارهایی که صنایع دستی داشتند ، فقط $3/8$ درصد آنها محصولات خود را میفروختند ، که $2/2$ درصد آن مربوط به فروش قالی بوده است .

یافتن سیاه چادر رایجترین صنعت دستی ، در این منطقه است . مطالعه اخیر نشان میدهد که این نوع صنعت ، تنها صنعت دستی است که در تمام دهستانهای هفت گانه بخش الشتر وجود دارد . بیش از 8 درصد از خانوارهایی که دارای صنایع دستی بودند ، همراه سایر صنایع یا منحصر " به تولید سیاه چادر میپردازند . در حالیکه این نسبت برای چیت که پس از سیاه چادر قرار دارد به $27/5$ درصد میرسد . جدول (۲-۶) سهم نسبی هر یک از صنایع دستی را در همه خانوارهایی که دارای چنین صنایع بوده اند ، نشان میدهد .

(جدول شماره ۲-۶)

درصد خانوارهای فعال در صنایع دستی ، بر حسب نوع محصولی که تولید میکنند

نوع محصول	سیاه چادر	چیت	قالی	لی	جل	گلیم	طناب بافی و نخریسی	ماشته	همه
درصد خانوارهای دارای هر محصول	۴۸/۱	۲۷/۵	۱۶/۷	۱۵/۱	۱۴	۱۰/۱	۹/۷	۸/۶	۲/۷

در مورد قالی بافی که در سطح بسیار محدودی تولید میشود، غیر از دهستانهای
 ده رحم و قلاچی که بر طبق بررسی خانوارهای نمونه آنها، باین صنعت نپرداخته‌اند،
 در صد توزیع این صنعت در سایر دهستانها به ترتیب زیر است:

دهستانهای قلعه مظفری، د و آب، و فیروزآباد به ترتیب $۶/۴$ ، $۶/۴$ ، $۳/۲$ درصد
 قالی منطقه را تولید میکنند در حالیکه بسطام $۱/۷$ و هنام $۳۲/۳$ درصد از میزان تولید
 قالی را بخود اختصاص داده‌اند. (جدول شماره ۳-۶).

درصد پراکندگی صنایع دستی در دهستانها

نوع محصول دهستان	سیاه چادر	چیت	قالی	لی	جل	گلیم	طناب بافی - نخ ریسسی	ماشته	هدر
بسطام	۲۷	۱۳/۷	۵۱/۷	۲۵	-	۱۵/۸	-	-	۴۰
دواب	۱۵/۷	۲۱/۶	۶/۴	۱۴/۳	۲۳/۱	-	۳۳/۳	۱۲/۵	۴۰
ده رحم	۳/۲۱	۱۲/۴	۱۱/۸	-	۳/۶	۳۱/۶	-	۲۵	-
فیروزآباد	۶/۷	۳/۹	۶/۴	۳۵/۶	۲۳/۱	۱۰/۵	۱۶/۷	-	۲۰
قلایسی	۷/۸	-	-	۱۴/۳	-	-	-	-	-
قلعه مظفری	۶/۶۱	۳/۶۲	۳/۲	۷/۲	۱۹/۲	۲۶/۳	۴۴/۴	۵۶/۳	-
هنام	۵/۱۲	۱۶/۶	۳۲/۳	-	۳/۸	۸/۵	۵/۶	۶/۲	-

۷- وام و اعتبارات

بعد از اقدامات مربوط به اصلاحات ارضی، بارفتن مالک، امکانات مالی زارعین برای پرداختن بکارهای کشاورزی محدود گشت، این کمبود خطر کاهش میزان تولیدات کشاورزی و دامی را دربرداشت. از این رو ایجاد و توسعه شرکت های تعاونی روستایی و پرداخت وام و اعتبارات کوتاه مدت، نخستین قدم برای جبران این کمبود مالی بود.

اما از آنجا که سرعت افزایش و گسترده گی اینگونه شرکت ها در مراحل نخستین زیاد نبود و ضمناً اعتباراتی که در اختیار زارعین قرار میگرفت کافی بنظر نمیرسید، بناچار روستائیان برای تامین وام به منابعی غیر از شرکت های تعاونی روی آوردند. تا نیازهای زراعی و دامی خود را بر طرف سازند و در این حالت، دکانداران محلی در مرتبه نخست قرار گرفتند و این قشر در روستا نفوذ زیادی بدست آورد و یکی از مراکز مهم تامین اعتبارات روستائیان گردید.

۱ / ۷- منابع اعتبار

منابع کلی اعتبار منطقه را می توان به سه دسته، منابع خصوصی، محلی، شهری، و منابع دولتی و سایر منابع تقسیم نمود.

۱ / ۱ / ۷- منابع خصوصی محلی و شهری

در بررسی مساله وام و اعتبار منطقه الشتر نیز با چنین موضوعی مواجه میشویم و وقتی نگاهی بکل بدهی ها و وام های دریافتی خانوارهای نمونه، در زمان مطالعه، انداخته میشود این امر کاملاً روشن میگردد زیرا با بررسی آن معلوم میشود که بیش از نیمی از بدهکاری روستائیان، بدکانداران محلی بوده است.

جدول (۷-۱) درصد وامهای دریافتی نسبت بکل وامها از منابع مختلف

منابع وام	دکاندار	شرکت تعاونی	بانک کشاورزی	سایر بانکها	سایر منابع نزدیکان و خویشان	جمع
میزان درصد	۵۲٫۷۸	۲۳٫۵۸	۱۲٫۶۶	۱٫۲۲	۹٫۷۶	۱۰۰

در این مطالعه مشاهده میشود که بیشترین میزان وام بصورت جنسی از دکانداران محلی دریافت شده است. مقایسه بهره دریافتی بوسیله دکاندار، در رابطه با مقدار وام پرداختی قابل بررسی است.

میزان بهره دریافتی بوسیله دکانداران هیچگونه ضابطه خاصی ندارد، بلکه بسته به درجه وابستگی زارعین بانهاست. چون هر قدر زارع فقیرتر باشد در مقابل درخواست دکاندار محلی بیشتر تسلیم میگردد. کشاورز در رابطه با دکاندار و بهره گرد، نیازمندیهای خانواده خویش را رفته رفته تا مین میکند بدین امید که هنگام برداشت محصول قادر به پرداخت قروض خویش گردد، و چون این مساله در طول سال ادامه دارد، لذا کشاورز همواره مدیون دکاندار است از طرف دیگر قیمت کالائی که بزراع فروخته میشود بوسیله دکاندار تمیین میگردد و کشاورز بخاطر خرید نسیه ناچار بقبول آنست و در چنین شرایطی است که توجه بمیزان بهره دریافتی بوسیله دکاندار حائز کمال اهمیت است. این بهره گاهی تا ۲۰ درصد افزایش میابد و چنانچه در مناطق مختلف مطالعه شده میزان متوسط این بهره، بین ۲۶-۳۶ درصد نوسان دارد.

جدول (۲-۷) مقادیر مختلف بهره در دهستان های منطقه سلسله

مقدار بهره نام دهستان	حداقل	حد متوسط	حداکثر
بسطام	۱۲	۲۶/۲	۵۰
دواب	۱۲	۳۳/۷	۱۰۰
ده رحم	۱۲	۲۹/۷۲	۱۰۰
فیروزآباد	—	۳۳	۱۰۰
قلائی	۲۰	۳۵/۵	۱۰۰
قلعه مظفری	۷/۵	۳۰/۶	۲۰۰
هنام	۱۴	۳۲	۱۰۰

میزان بهره از طرفی و مقدار وامهای دریافتی از جانب دیگر، نفوذ دکانداران محلی را نشان میدهد. از لحاظ موارد دریافت وام از منابع مختلف جدول زیر آورده میشود.

جدول ۳-۷ درصد تعداد موارد وام دریافتی از منابع مختلف

منابع دریافت وام	درصد موارد دریافت وام
دکاندار	۴۳/۲۴
شرکت تعاونی	۲۸/۰۱
بانک کشاورزی	۱۵/۹۸
سایر منابع	۱۲/۷۷
جمع	۱۰۰

همچنانکه از این جدول برمیآید، از نظر موارد دریافت وام نیز، باز هم دکاندار درجه اول قرار گرفته و حتی نزدیک به نیمی از وامهای دریافتی (۴۳/۲۴ درصد) از دکاندار است. نکته دیگری که در اینجا اشاره بآن لازم میباشد، خرید محصولات زارع بوسیله دکاندار است. در بیشتر دهستانهای منطقه محصولات زارعین را دکاندار بجای طلب خویش بر میدارد، طبیعی است، در چنین شرایطی تعیین قیمت محصول بعهدہ اوست، لذا زارع هم کالای مصرفی مورد نیاز را بقیمتی گران دریافت کرده و هم تولیدات خویش را بقیمتی ارزان از کف داده است.

مهمترین نکته، نبودن راه، دوری دهستانها از مراکز فروش محصول در شهر، نبودن برنامه خرید محصولات زراعی بوسیله شرکت های تعاونی از زارعین، از جمله عواملی هستند که سبب افزایش نفوذ دکانداران و خریداران محلی میشود تا هرچه بیشتر کشاورز را بخود وابسته سازند.

۲/۱/۲- منابع دولتی پرداخت اعتبار

- شرکت های تعاونی

بعد از دکانداران محلی که مهمترین منبع پرداخت اعتبار هستند، شرکت های تعاونی را باید نام ببریم. در این منطقه چنانکه در بحث شرکت های تعاونی روستایی بآن اشاره خواهد شد، هفت شرکت مادر وجود دارد که پرداخت وام بروستائیان را عهده دار هستند.

این شرکت ها حدود (۲۳/۵۸ درصد) از کل وام پرداختی را عهده دار بوده اند که این مقدار از نصف بدهی روستائیان به دکانداران محلی (۵۲/۷۸ درصد) نیز کمتر است حتی از جهت تعداد موارد وام هم در درجه دوم بعد از دکانداران قرار دارند.

با توجه باینکه وامهای پرداختی توسط شرکتهای تعاونی اغلب کوتاه مدت و میزان آن نیز محدود میباشد، بیشتر جنبه مصرفی بخود میگیرد و زارع بمحض دریافت وام آنرا بکندار میدهد و یا خرج سفر می کند. میزان اعتباراتی که شرکت های تعاونی منطقه، برحسب دوری و نزدیکی و خراب بودن راههای روستایی و یابراکنده بودن روستاها در اطراف شرکت های مادر، در اختیار زارعین قرار می دهند، فرق می کند.

جدول ۴-۷ درصد تعداد کل وام های پرداختی به هر دهستان بوسیله شرکت های تعاونی

نام دهستان	درصد
بسطام	۱۹/۵۰
دواب	۱۲/۰۸
ده رحم	۱۲/۵۴
فیروزآباد	۲۰/۷۴
قلائی	۲/۷۵
قلعه مظفری	۲۰/۷۹
هنام	۱۱/۶۰
جمع	۱۰۰

اعتبارات توزیع شده شرکت های تعاونی در سطح منطقه چنانکه از جدول (۴-۷) پرمیاید بنسبت وضعیت مناطق اختلاف زیادی دارد. در بخش قلائی پائین ترین مقدار وام که نسبت بکل وام ها (حدود ۲/۷۵ درصد) است، مشاهده شده و با توجه به فقر نسبی

این دهستان، این رقم بسیار کم است. در حالیکه دهستان های قلعه مظفری و فیروزآباد که موقعیت بهتری از جهت راههای ارتباطی و دسترسی با مکانات کشاورزی دارند، درصد بالاتری از این اعتبارات را دریافت کرده اند.

بانک کشاورزی

یکی دیگر از منابع پرداخت وام، بانک کشاورزی است، وامهایی که این بانک پرداخت میکند بد صورت است. یکی وامهای کوتاه مدت یکساله و دیگری وامهای بلند مدت که حداکثر تا ۳ سال مدت آنست. این بانک حدود ۱۲/۴ درصد، از کل وام منطقه را پرداخت کرده که از نظر اهمیت در رده سوم قرار دارد.

در سطح منطقه، اگر درصد کل اعتبارات توزیع شده در خانوارهای نمونه را در رابطه با وامهای دهستان های مختلف در نظر بگیریم، بالاترین درصد در قلعه مظفری و پائین ترین آن در هنام دیده میشود.

جدول زیر درصد میزان این اعتبارات را در دهستان های مختلف نشان می دهد.

جدول ۵-۷ درصد میزان وامهای پرداختی نسبت به کل وامها به خانوارهای نمونه بوسیله بانک کشاورزی

دهستان	درصد نسبت وام دریافتی از منابع مختلف
بسطام	۲/۹۲
دواب	۲۲/۲۴
ده رحم	۱۸/۶۸
قلعه مظفری	۲۸/۹۷
فیروزآباد	۸/۳۹
قلایی	۱۵/۸۷
هنام	۲/۶۳

علاوه بر مقدار وام از نظر تعداد مواردی که وام دریافت شده نیز مابین بانک در مرتبه سوم است و این تعداد موارد حدود ۱۵/۹۸ درصد از کل میزان وامهای پرداختی منطقه سلسله میباشد.

۷/۱/۳ - سایر منابع وام:

آخرین منابعی که برای دریافت وام از آنها نام برده میشود، دوستان و آشنایان کشاورزان، یاسایر بانکها هستند. این وامها گاهی از میزان اعتبارات پرداختی بوسیله بانک کشاورزی و یا از شرکت تعاونی نیز بیشتر بوده. جدول زیر نشان دهنده درصد این وامها در دهستانهای منطقه سلسله میباشد.

جدول ۶-۷ درصد وامهای دریافتی از منابع مختلف

نام دهستان	دکانداری	شرکت تعاونی	بانک کشاورزی	سایر منابع	جمع درصد
بسطام	۴۶	۳۳/۷۵	۲/۶۱	۱۷/۳۴	۱۰۰
دواب	۴۶/۲۶	۲۸/۵۴	۲۰/۲۴	۴/۹۶	۱۰۰
ده رحم	۶۳/۱۴	۱۳/۳۱	۱۴/۵۸	۸/۹۷	۱۰۰
قلعه مظفری	۴۹/۴۱	۲۵/۳۵	۲۰/۹۷	۴/۲۷	۱۰۰
قلاسی	۵۴/۱۵	۱۴/۸۸	۱۵/۸۸	۱۵/۰۹	۱۰۰
فیروزآباد	۵۵/۶۴	۱۸/۹۹	۸/۳۹	۱۶/۹۸	۱۰۰
هنام	۳۴/۴۹	۵۷/۲۱	۲/۶۲	۵/۶۸	۱۰۰

چنانچه در جدول دیده میشود، در قلائی رقم سایر منابع درصد بیشتری از وامهای شرکت تعاونی های تعاونی را بخود اختصاص داده و یاد ریسطام و فیروزآباد و هنام، این رقم، از اعتبار دریافتی از بانک کشاورزی بیشتر است.

این مطلب میتواند روشنگر وجود افرادی باشد که در روستاها، بدون داشتن دکان اقدام به دادن اعتبار و گرفتن بهره از روستائیان میکنند و یا اینکه منابع وام دهنده در شهر بخاطر خریدن محصولات روستائیان از این قبیل وامها با و میدهند.

در قلائی مشاهده میشود که نیمی از بدهکاری روستائیان به دکانداران محلی است که حدود ۱۴/۵۴ درصد از کل وام هاست. در حالیکه میزان سایر منابع چنانچه دیده شده درصدی بالاتر از وام شرکت های تعاونی است. این درصد بالا یا بخاطر توزیع اعتبارات کمتری بوسیله شرکت تعاونی روستائی در این منطقه است و یا بخاطر فقر روستائیان آن دهستان می باشد.

سایر بانک ها

در میان منابع وام دهنده باید از بانک های دیگری نام برده شود که حدود ۱/۲۲ درصد از کل وام های خانوارهای نمونه را پرداخته اند. این بانک ها بترتیب عبارتند از: بانک ملی حدود ۶۲/۰ درصد، صادرات حدود ۳۸/۰ درصد و بانک اعتبارات که حدود ۲۲/۰ درصد، از کل وام های منطقه را پرداخت کرده اند.

این وامها حدود یک درصد در دهستان قلعه مظفری و ۲۲/۰ درصد در دهستان دو آب، دریافت شده که در مقام مقایسه با سایر دهستان ها قابل توجه است. قلعه مظفری با دریافت ۷/۲۰ درصد از کل اعتبارات شرکت های تعاونی توانسته از وام بانک های دیگر نیز استفاده کند و این امر میتواند دلیلی بر موقعیت بهتر این دهستان و یا وجود عوامل ذی نفوذ در این منطقه باشد.

۲/۷- مصارف وام

در میان بدهکاری های روستائیان ، بالا ترین رقم مربوط به خرید کالا های مورد نیاز می باشد که از کانداران محلی دریافت شده است .

جدول زیر نشان دهنده درصد مصارف وام های دریافتی است که تامین معاش با ۶۳/۳۶ درصد بالا ترین میزان مصرف وام را نشان می دهد .

جدول ۲-۷ : درصد مصرف وام های دریافتی از منابع مختلف در خانوارهای نمونه

موارد مصرف وام	تامین معاش	هزینه های کشاورزی	دامداری	مسکن	آبیاری	زیارت و تفریح	جمع
درصد نسبت به کل وام دریافتی	۶۳/۳۶	۲۱/۶۹	۹/۲۲	۱/۸۵	۱/۱۵	۲/۳	۱۰۰

با توجه به پدیده خود مصرفی که در اکثر روستاهای منطقه بچشم میخورد ، بالا بودن در صد تامین معاش نشان میدهد که چگونه روستائیان ، بیشتر وام ها و اعتبارات دریافتی را صرف نیاز مندی های خانوار خود می سازند . اینگونه احتیاجات سبب میگردد که از تخصیص این وامها به امور زراعی و دامی کاسته شود .

چنانچه مشاهده میشود درصد تامین معاش سه برابر هزینه های کشاورزی است .

نکته دیگری که از جدول برمی آید اینست که ، روستائیان حدود ۲/۸ درصد از اعتبارات خود را ، صرف زیارت و تفریح کرده اند و این رقم بیشتر از میزانی است که اختصاص به آبیاری یا مسکن داده شده است .

در مورد مسکن ، مساله قابل توجه است بدین معنی که این افراد یا تمایل چندانی بساختن خانه یا تعمیر آن ندارند و یا اینکه هزینه بالای زندگی روز مره ، پولی برای پرداختن بایسن قبیل امور ، باقی نمیگذارد .

جدول ۸-۷ درصد مصرف وام های دریافتی از منابع مختلف در دهستان های بخش سلسله

نام دهستان	مصرف وام	تامین معاش	دامداری	هزینه کشاورزی	زیارت و تفریح	مسکن	آبیاری	جمع
بسطام	۷۰/۲۱	۹/۲۲	۱۷/۰۲	۰/۷۱	۲/۱۳	۰/۷۱	۱۰۰	
دواب	۵۹/۱۷	۸/۳۳	۲۷/۵۰	۰/۸۴	۲/۵۰	۱/۶۶	۱۰۰	
ده رجم	۵۱	۱۱	۲۹	۶	۱	۲	۱۰۰	
فیروزآباد	۷۷/۵۹	۵/۷۵	۱۳/۷۹	۱/۱۵	۰/۵۷	۱/۱۵	۱۰۰	
قلای	۸۰	۵/۴۵	۱۴/۵۵	—	—	—	۱۰۰	
قلعه مظفر ^ی	۵۲/۶۰	۱۱/۸۵	۲۷/۹۷	۴/۱۷	۲/۸۴	۰/۵۷	۱۰۰	
هنام	۷۱/۲۲	۴/۵۵	۱۶/۶۶	۱/۵۱	۳/۰۳	۳/۰۳	۱۰۰	

در ده رحم و قلعه مظفری که فاصله نزدیکی با مرکز بخش داشته و واحد و دی براه های ارتباطی دسترسی دارند، درصد کمتری از اعتبارات به مصرف خانوار اختصاص داده شده. (قلعه مظفری ۶/۵۲ درصد و ده رحم ۱ درصد) این نسبت در مقایسه با سایر دهستان ها کمترین درصد را نشان می دهد.

از جانب دیگر، تخصیص مقداری از وام ها برای کارهای زراعی و دامی در این دهستان بالاترین مقدار را داراست (ده رحم ۲۹ درصد کشاورزی، ۱۱ درصد دامداری و قلعه مظفری ۹۷/۲۷ درصد کشاورزی، ۸۵/۱۱ درصد دامداری).

مقایسه این نسبت ها با قلائی که بالاترین مصرف وام را در مورد معاش داراست تا حد زیادی موقعیت ممتاز این دهستان ها را نشان می دهد.

در میان نمونه ها، اعتبارات کشاورزی ۶۹/۲۱ درصد از کل اعتبارات می باشد. در مقایسه با اعتبارات مربوط به دامداری که ۸/۶۵ درصد می باشد رقم کاملاً بیشتری را نشان می دهد. این نکته از جدول مقایسه وام و اعتبار دهستان های مختلف بخوبی پیداست.

در مقایسه دهستان های منطقه، ده رحم و قلعه مظفری همانگونه که اشاره شد، موقعیت بهتری را دارا هستند. نزدیکی به محل فروش محصولات (الشتر)، متعلق بودن بیشتر دکانداران باین دهستان، نزدیکی با مراکز اعتباری و دسترسی به مراکز ارتباطی سبب شده، مردم هم درآمد بهتری داشته باشند و هم در تخصیص درآمد ها به کارهای تولیدی توجه بیشتری بکنند.

در خصوص کفایت و عدم کفایت اعتبارات توزیع شده و وام های دریافتی، دهستان های مختلف در وضعیت متفاوتی قرار دارند و نظریات خانوارهای نمونه در این مورد با هم متفاوت است.

جدول ۹-۷ درصد کفایت یا عدم کفایت وام های دریافتی در میان
خانوارهای نمونه

موضوع	کافی است	کافی نیست	جمع درصد
نام دهستان			
بسطام	۱۳/۴۰	۸۶/۶۰	۱۰۰
دواب	۱۸/۶۱	۸۱/۳۹	۱۰۰
ده رحم	۲۵	۷۵	۱۰۰
فیروزآباد	۹/۵۶	۹۰/۴۴	۱۰۰
قلای	۱۰/۸۷	۸۹/۱۳	۱۰۰
قلعه مظفری	۲۰/۹۴	۷۹/۰۶	۱۰۰
هنام	۲۹/۶۳	۷۰/۳۷	۱۰۰
کل منطقه	۱۷/۷	۸۲/۳۰	۱۰۰

در کل منطقه حدود ۸۰ درصد خانوارهای نمونه از اعتبارات دریافت شده از منابع مختلف ناراضی اند و آنرا جوابگوی نیازهای خود نمیدانند و تقاضای وام بیشتری را، بخصوص از منابع دولتی دارند.

بدنبال همین مطلب، خانوارها، تقاضای اعتبارات بیشتری حدود ۴۸/۷۳ درصد نسبت به وام های قبلی داشتند. درهنام، ده رحم و قلعه مظفری تعداد بیشتری از خانوارهای نمونه از امکانات دریافتی راضی اند و این نکته، موید همان مطلبی است که فوقاً در مورد دودهستان ده رحم و قلعه مظفری بیان اشاره شده که موقعیت ممتاز آنها را نشان می داد.

در فیروزآباد و قلائی حدود ۹ درصد از خانوارهای نمونه، اعتبارات را کافی نمیدانند. اما نکته دیگر اینکه، چرا روستائیان و امهات اعتبارات دریافتی را کافی نمیدانند؟ و چرا تقاضای دریافت اعتبارات بیشتر را دارا هستند؟ و مقدار این اضافی تا چه میزان است؟ روستائیان، همچنانکه فوقاً اشاره شده است، حدود $۷۳/۸$ درصد اعتبار و وام اضافی میخواستند تا برای کارهای گوناگونی که در جدول شماره ۱۰-۷ آورده شده به مصرف برسانند. جدول مزبور نشان می دهد که روستائیان بیشتر اعتبارات اضافی را (حدود $۱۵/۵۰$ درصد) برای تامین معاش خویش میخواهند.

باز پرداخت وام هانیز، برای زارعین مساله قابل تذکری است، چون دیده شده است که حدود $۱۳/۹۸$ درصد از آنها، مقداری از این اعتبارات را برای پرداخت بدهی خود احتیاج دارند.

جدول ۱۰ - ۷ درصد مصرف و اموال اضافی و تقاضا شده خانوارهای نمونه منطقه سلسله نسبت به اعتبارات قبلی

جمع	وسایل زندگی	تحصیل فرزندان	معامله‌گری	مسکن	بازپرداخت وام	دامداری	کشاورزی	تأمین معاش	مصارف دام نام‌هستان
۱۰۰	—	—	۴/۰۴	۲/۰۲	۱۱/۱۲	۳۰/۳۰	۴/۰۴	۴۸/۴۸	بسطام
۱۰۰	—	—	۱/۰۹	—	۲۴/۱۸	۵/۵۹	۶۹/۷۸	۴۹/۴۶	دواب
۱۰۰	—	۳/۴۵	۸/۳۲	۱/۵۳	۱۰/۸۵	۱۷/۰۵	۱۷/۵۲	۶۱/۲۸	ده رحم
۱۰۰	—	۳/۶۶	۸/۶۴	۲/۹۰	۱۰/۲۴	۱۹/۵۶	۱۵/۹۴	۳۹/۱۳	قلعه مظفری
۱۰۰	—	—	۳/۰۸	—	۱۵/۳۸	۲۶/۱۵	۳/۰۹	۵۲/۳۰	قلاعتی
۱۰۰	۰/۹۸	۲/۴۵	۳/۴۱	۲/۱۴	۱۶/۷۶	۱۷/۶۳	۷/۸۳	۴۸/۰۲	فیروزآباد
۱۰۰	—	۲/۱۷	—	—	۶/۵۴	۱۹/۵۴	۸/۶۹	۶۳/۰۶	هنام
۱۰۰	۰/۲۵	۱/۴۳	۳/۷۵	۱/۵۵	۱۳/۹۸	۱۸/۹۲	۹/۹۷	۵۰/۱۵	کل منطقه

۸- موسسات اجتماعی، اقتصادی و خدماتی

در این قسمت از گزارش، باختصار به موسسات توزیعی، تولیدی، اعتباری، آموزشی، تند رستی، و مذهبی موجود در منطقه اشاره میشود.

۸/۱- موسسات توزیعی:

گستردهترین موسسه اجتماعی این منطقه دکان است. صرف نظر از شهر — الشتر (مرکز بخش سلسله) که متجاوز از ۲۰ دکان در آن وجود دارد، توزیع دکان ها در دهستانهای منطقه مطابق جدول (۱-۸) میباشد.

(جدول شماره ۱-۸)
توزیع دکان ها در سطح منطقه

نام دهستان	بسطام	دواب	دهرحم	فیروزآباد	قلائی	قلعه مظفری	هنام	جمع
تعداد دکان	۴	۱	۴	۲۸	—	×	۶	۴۶

چنانکه ملاحظه میشود، در دهستان قلائی هیچ دکان یا موسسه توزیعی وجود ندارد؛ نیازهای اهالی از جمله پوشاک، قند و شکر، چای، سموم نباتی و حیوانی و غیره که رقم بزرگی را در هزینهء خانسوار تشکیل می دهند از طرق دیگری تامین میگردد. چون سهم دوره گردان و پیلهوران در صورت دادن این مبادله چندان نیست میتوان پذیرفت که عمدهء دکانداران نقش طرف مقابل مبادله را در برابر روستائیان برعهده دارند. در واقع می توان چنین تصور کرد که قسمت اعظم مبادلات اهالی دهستان قلائی با دکانداران فیروزآباد، که مرکز دهستان فیروزآباد است، صورت می گیرد. این ده با دکانهای متعدد خود یکی از کانون های مبادله این منطقه بشمار می رود.

تعداد اندک دکان های دهستان های مختلف، باستثنای مرکز بخش، همه حاکی از عقب ماندگی موسسات توزیعی این منطقه میباشد. در حالی که، جمعیت روستاهای دهستان قلعه مظفری کمتر از دهستان های ده رحم و تقریباً برابر با جمعیت دهستان بسطام و از جمعیت دواب هم چندان بیشتر نیست، تعداد دکان هایی که در مرکز بخش وجود دارد نشان دهنده مرکزیت تجارت و مبادله در شهر الشتر میباشد. وجود این قطب بزرگ توزیعی میتواند مسائلی را در راه اقدامات توسعه منطقه سبب گردد. ارتباط این قطب توزیعی با سایر مناطق، طبیعتاً متضمن نابرابری هایی است که به تفضیل باید به آن پرداخت.

بدیهی است که کانون های مبادله، فقط در منطقه قرار ندارند، بلکه شهرهای اطراف و بطور عمده خرم آباد از جمله این کانون ها می باشند.

۸/۲ - موسسات تولیدی:

تنها موسسه تولیدی منطقه، که مورد بررسی قرار گرفته، آسیاب است. جدول شماره (۲-۸) توزیع این موسسه تولیدی را در میان نقاط مختلف این منطقه نشان می دهد. توضیح اینکه این آسیاب ها تماماً "آسیابهای موتوری (غیر برقی) میباشند.

(جدول شماره ۲-۸)

توزیع آسیابهای کل منطقه الشتر در دهستانهای مختلف آن

نام دهستان	بسطام	دواب	دهرحم	فیروزآباد	قلاعی	قلعه مظفری	هنام	کل منطقه
تعداد آسیاب	۷	۲	۴	۶	۲	۲	۱	۲۳

موسسات اجتماعی و اقتصادی
برخی نکات فرهنگی و اجتماعی

۳ / ۸ - موسسات اعتباری :

بانك ها :

در منطقه يك شعبه بانك كشاورزی كه در مركز بخش واقع شده وجود دارد .
 و بانك ملی و صادرات نیز در مركز بخش دارای شعباتی هستند كه یکی از آنها تا
 در سال پیش در فیروزآباد نیز دارای شعبه ای بوده ، لیكن شعبه مذکور اکنون
 تعطیل شده است .

شرکت های تعاونی :

شرکت های تعاونی منطقه ، با لحاظ اهمیتي كه میتوانند در منطقه داشته
 باشند ، بطور جد آگانه و با تفصیل بیشتری به نسبت سایر موسسات اقتصادی
 بررسی شده و اطلاعات مربوطه ذیلا " منعكس میگردد :

تعداد این شرکت ها كه بمنظور پر کردن جای خالی مالك در ده ، پس از
 اصلاحات ارضی ، بوجود آمدند ، تا سال ۱۳۵۱ ، ۳۱ شرکت بوده . در اواخر
 سال ۱۳۴۲ بدنبال سیاست محدود کردن تعداد شرکتهای تعاونی ، از
 افزایش كهی این شرکتهای جلوگیری بعمل آمد و در سال ۱۳۵۲ این ۳۱ شرکت
 به ۷ شرکت مادر تبدیل شد .

جدول شماره ۳-۸ تعداد سایر مشخصات کلی شرکتهای تعاونی منطقه را
 نشان میدهد .

ادغام شرکت های تعاونی ، مسائلی را در راه بررسی وضعیت آنها بوجود
 آورده است . در زمان انجام این بررسی اغلب شرکتهای مادر وضعیت
 مشخصی نداشتند ، در پارهای موارد ، حتی پس از گذشت یکسال ، هنوز مدیر
 عامل تعیین نشده بود . مسائلی از این قبیل سبب گردید كه دسترسی به

(جدول شماره ۳-۸)

مشخصات کلی شرکت های تعاونی منطقه

سرمایه شرکت	تعداد اعضا	سال ادغام	تعداد شرکت های تشکیل دهنده	نام شرکت مادر
۲۶۶۶۱۹۵۰	۹۴۰	۱۳۵۲	۴	امیر
۲۵۵۳۲۹۵۰	۸۴۵	۱۳۵۲	۷	چهارتخته
۲۵۰۱۵۳۵	۷۱۲	۱۳۵۲	۵	کاکا رضا
۲۱۵۱۵۵۰	۶۵۹	۱۳۵۲	۳	طرهانی سفلی
۱۵۱۷۹۹۱	۹۶۳	۱۳۵۲	۵	آب باریک
۱۸۰۵۵۵۰	۷۴۸ *	۱۳۵۲	۴	سیاهپوش
۴۷۵۰۵۰۰	۲۷۰۰	۱۳۵۲	۳	فیروزآباد
			۳۱	کل منطقه

(*) - علت کمی اعضاء آنست که از دهمی که این شرکت مادر تشکیل داده اند ، تنها یک ده (ده مسیاهپوش ، مرکز شرکت) ، در شرکت مادر وارد شده اند و بقیه به حالت اعتراض ، شرکت مادر ترک کرده اند .

کلیه اطلاعات لازم در مورد شرکتها، با مشکل مواجه گردد. معین اطلاعاتی که از طریق مصاحبه و بررسی دفاتر شرکتها بدست آمده زیلاً مشخص میگردد:

نحوه اداره امور شرکتها:

وضعیت ارکان اجرایی شرکت که بر طبق قانون عبارتند از: اعضاء اصلی، هیئت مدیره و اعضاء علی البدل، بازرسان و مدیرعامل، در جریان انجام شرکتها دچار مشکل شده است و درباره ای موارد تمامی ارکان شرکت قدیمی جزء ارکان شرکت مادر جدید گردیده اند. در بعضی موارد مدیرعامل شرکت ازدهی که مرکز شرکت است انتخاب شده و در محل دیگری زندگی میکند و دسترسی به وی رابه هنگام ضرورت مشکل میسازد. جدول شماره ۴-۸ تعداد ارکان شرکت های تعاونی منطقه رانشان می دهد. چنانکه از جدول فوق برمیآید تعداد ارکان جدید برخی شرکتها، هیچ گونه تناسبی با تعداد اعضاء شرکت ندارند. خصوصیات ارکان این شرکتها، از جهات مختلف از جمله سواد، وضع اقتصادی و مالی، نحوه انتخاب و روابط خویشاوندی، قابل تامل است. جدول شماره ۵-۸ میزان سوابق ارکان شرکت های منطقه رانشان می دهد. جدول مزبور نشان میدهد که در اغلب موارد، سطح سواد بسیار کم است و یا ارکان بی سواد هستند و این امر نمیتواند در چگونگی اداره امور این شرکتها و سرنوشت اعضاء آنها اثر باشد. علاوه بر سواد، عامل عمده دیگری که میتواند در موفقیت شرکتها و اعضاء آنها موثر باشد، چگونگی انتخاب ارکان است. با مراجعه به جدول شماره

(جدول شماره ۴-۸)

تعداد ارکان شرکت های تعاونی مادر منطقه

تعداد اعضا هر شرکت	کل ارکان	اعضای علی البدل	اعضای هیئت مدیره	بازرس	مدیر عامل	نام شرکت
۹۴۰	۳۲	۲۴	۶	۱	۱	امیر
۸۴۵	۷	۲	۲	۲	۱	چهارتخته
۷۱۲	۲۶	۱۹	۳	۳	۱	کاکارضا
۶۵۹	—	۳	۲	۲	۱	طرهانی سفلی
۹۶۳	—	۲	۶	۲	۱	آب باریک
۱۴۸	۱۱	۲	۶	۲	۱	سیاهپوش
۲۷۰۰	۸	۲	۳	۲	۱	فیروزآباد

(جدول شماره ۵-۸)

وضعیت سواد ارکان شرکت های تعاونی مادر منطقه

سایرین		بازرس	مدیر عامل	ارکان
حد اکثر سواد	حد اقل سواد			نام شرکت
۵ نفر ۶ کلاس بقیه خواندن و نوشتن	۷ نفر بیسواد	تحصیل متوسطه	سوم متوسطه	امیر
بقیه خواندن و نوشتن	۱ نفر بیسواد	خواندن و نوشتن	خواندن و نوشتن	چهارتخته
خواندن و نوشتن	—	۶ ابتدائی ، خواندن و نوشتن	ششم ابتدائی	کاکارضا
بقیه ۶-۴ ابتدائی	۴ نفر بیسواد	۵ ابتدائی	ششم ابتدائی	طرهانی سفلی
—	بیسواد	خواندن و نوشتن	ششم ابتدائی	آب باریک
خواندن و نوشتن	—	؟	خواندن و نوشتن	سیاهپوش
خواندن و نوشتن	۲ بیسواد	۵ ابتدائی	ششم ابتدائی	فیروز آباد

۶-۸ میتوان ادعا کرد که وضعیت مالی و اقتصادی ارکان فعلی در انتخاب ایشان بی تاثیر نبوده است. سالهای ابقاء مدیران عامل و بازرسان در پست خود نیز قابل توجه است.

در بررسی که از وضعیت مشاغل ارکان شرکت ها بعمل آمده ۹ درصد ایشان خرده مالک و زارع و دامدار میباشند و تنها در یک شرکت (فیروز-آباد) ، دکان دار و پیلهور دار اداره امور شرکت سهامی بودند. بدیهی است که وجود پیلهور و دکان دار بعنوان ارکان شرکت ها با فلسفه وجودی شرکت تعاونی تعارض آشکار دارد.

وضع شرکت ها :

در جدول (۷-۸) سرمایه شرکت های تعاونی در منطقه اشتر، ذکر گردیده است. افزایش سرمایه این شرکتها به دو طریق صورت می گیرد ، یکی از طریق فروش سهام جدید ، به اعضا سابق شرکت و دیگری قبول اعضا جدید . در منطقه مورد بررسی ، تمامی شرکتها ، هنگام پرداخت وام به اعضا مقداری از آن را برای افزایش سرمایه خود کسر میکنند ، (میزان این کسری ، بطور متوسط حدود ۶٪ از وام پرداختی است) . مهمترین فعالیت شرکتها ، اعطای وام به کشاورزان میباشد . برای تامین اعتبار وام های پرداختی ، شرکت های تعاونی از بانک کشاورزی اعتباراتی دریافت میکنند . البته میزان وام های پرداختی شرکتها دقیقاً با اعتبارات دریافتی آنان برابر نیست . در برخی سالها ، مقداری از اعتبارات دریافتی بدون استفاده باقی میماند و در پاره ای از سالها ، میزان وام پرداختی ، از اعتبارات دریافتی ، فزونی میگیرد . در سالهاییکه مجموع وام پرداختی بیشتر

(جدول شماره ۶-۸)

وضعیت اقتصادی و مالی ارکان شرکت های تعاونی ماز منطقه

روابط خویشاوندی	مقدار زمین ارکان (هکتار)		میزان سهام ارکان		سال های تصدی		تعداد ارکان شرکت که جزء اهالی ده مکرز شرکت هستند	نام شرکت
	سابقین حد اقل - حد اکثر	بازرس	مدیرعامل	بازرس	مدیرعامل	بازرس		
ندارند	۱۰-۳	۳ } ۴ }	۴	۱۷۵	۱۴۵	۱	۷	امیر
-	۱۰-۵	۱۰	۵۰	۳۶۰	۴۰۰	۱	۷	چهارنخسته
-	-	۱۰	-	۳۰۰	۴۰۰	-	-	کاکارضا
بازرس هموزاد مدیرعامل است	۱۰-۲	۶	۶	۱۶۲ } ۱۳۰ }	۱۶۲	۱	۸	طرها نی سفلی
ندارند	۲۰-۱۰	۱۰ } ۱۰ }	۸	۱۲۰ } ۱۱۰ }	۱۵۰	۲	۱	آب باریک
-	۶	-	۸	حدود ۱۵۰	۱۵۰	۱	۷	سیاهپوش
-	-	-	-	-	-	۲ } ۱ }	۱	فیروز آباد

از اعتبارات دریافتی باشد، مابه‌التفاوت از سرمایه شرکت تامین خواهد شد. جدول شماره ۷-۸ فعالیت‌های اعتباری شرکت‌های تعاونی منطقه را نشان میدهد.

همان‌طور که از جدول فوق برمی‌آید، شرکت تعاونی مادر آب باریک، نتوانسته است حتی نیمی از اعتبارات خود را مورد استفاده قرار دهد، در حالیکه شرکت‌های تعاونی امپرو طرح‌هایی سفلی حدود ۲ میلیون ریال، بیش‌تر از اعتبارات دریافتی خود از بانک کشاورزی، وام پرداخت کرده‌اند. نکته‌ای که در اینجا بایستی خاطر نشان کرد اینست که اساساً فعالیت اعتباری شرکت‌های تعاونی منطقه، بستگی مستقیم به اعتبارات دریافتی آنها از بانک کشاورزی دارد. این تکیه‌ی شدید و بیش از حد به اعتبارات بانک کشاورزی، جای هیچ‌گونه استقلال و اتکاء بخود را، برای شرکت‌های تعاونی منطقه باقی نگذاشته است. قطع اعتبارات بانک کشاورزی، بمعنای از میان رفتن فعالیت‌های اعتباری تمامی شرکت‌های تعاونی منطقه میباشد و پرواضح است که اتکاء به منابعی غیر از سرمایه‌ی شرکت، اساس سالمی برای فعالیت‌های اعتباری آن نمیتواند باشد. هرچند این امر در ابتدای شروع فعالیت شرکت‌ها اجتناب‌ناپذیر است، مع‌هذا این شرکت‌ها قاعدتاً میبایست بتوانند بتدریج به شکل خودکفا درآیند.

علاوه بر پرداخت وام، شرکت‌های تعاونی با توجه به اساسنامه آنها که چند منظوره بودن شرکت را توجیه میکند، به فعالیت‌های دیگری نیز میپردازند. این فعالیت‌ها در منطقه بطور عمده شامل فروش کالا‌های مورد نیاز روستائیان و تاحدی خرید محصولات ایشان می‌باشد. نفت و

(جدول شماره ۷ - ۸)

اعتبارات دریافتی و پرداختی شرکت های تعاونی مادر منطقه

واحد : ریال

بهره	مجموع وام ارکان شرکت	وامهای معوقه سال پیش	کل وام پرداختی شرکتها ۵۲-۵۳	اعتبارات دریافتی شرکت ها از بانک کشاورزی ۵۲-۵۳	تعداد اعضاء		نام شرکت
					وام نگرفته	وام گرفته	
ماهه ۱۰	ریال ۴۷۰۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰	۷۰۵۸۸۰۰۰	۶۰۵۰۰۰۰۰	۴۶	۸۹۴	امیر
% ۴	۶۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	۸۹۳۰۰۰۰۰	۷۳۰۰۰۰۰۰	۱۰	۸۳۵	چهارتخته
% ۱۰ : ماهه % ۱۲ : ماهه	۷۵۰۰۰۰	۷۷۵۰	۷۰۶۵۷۵۰	۶۱۰۰۰۰۰۰	—	۷۱۲	کاکارضا
% ۱۲ ماهه	۳۷۷۰۰۰	—	۵۸۲۸۰۰۰۰	۳۹۰۰۰۰۰۰	—	۶۵۹	طرهانی سفلی
% ۶	۲۷۰۰۰۰۰	—	۴۰۵۲۵۷۶۳	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۹	۹۵۴	آب باریک
% ۶	۲۰۰۰۰	—	۱۳۶۶۷۲۸۲	۱۱۰۰۰۰۰۰۰	—	۱۴۸ (*)	سیاهپوش
—	—	—	—	—	—	—	فیروز آباد
			۳۵۳۰۵۰۸۵	۳۴۹۰۰۰۰۰۰			کل منطقه

گازوئیل و نیز کود شیمیایی عمده‌ترین اقلام فروش، به روستائیان را تشکیل
 می‌دهد. در مورد خرید محصولات زراعی، فعالیت چندانی بچشم
 نمی‌خورد و تنها در چند مورد، شرکت‌ها مبادرت به خرید لوبیا از
 روستائیان کرده‌اند.

۸/۴ - موسسات آموزشی :

موسسات آموزشی روستاهای این منطقه عبارتست از: مدارس ابتدایی و سپاه
 دانش و کلاس‌های پیکاریابی سواد. البته در مرکز بخشیک دبیرستان و یک
 مدرسه راهنمایی وجود دارد که از شمول این بررسی خارج هستند.

- دبستان ابتدایی و سپاه دانش:

تعداد این دبستانها در منطقه ۵۵ واحد است در این مورد دبستانهای
 مرکز بخش نیز به حساب آمده است. چگونگی توزیع دبستانها در سطح
 منطقه و نیز تعداد کلاسهای هر یک از آنها در جدول شماره ۸-۸ نشان
 داده شده است.

(جدول شماره ۸-۸)

تعداد دبستانها و کلاسهای هر یک، به تفکیک دبستانهای منطقه

نام دبستان	تعداد دبستان	تعداد کلاسهای مدارس			
		۱ کلاس	۲ کلاس	۳ کلاس	۴ کلاس
بسطام	۱۴	—	۱	—	۱۱
دو آب	۹	—	۱	—	۸
دو رحیم	۱۰	—	—	—	۱۰
فیروز آباد	۱۱	۱	—	—	۱۰
قلایی	۲	—	—	—	۲
قلعه مظفری	۵	—	۱	—	۳
هنام	۴	—	—	—	۴
کل منطقه	۵۵	۱	۳	—	۴۸

— کلاسهای پیکار با بیسواد ی :

توزیع این کلاسها در سطح دهستان همراه با تعداد کلاسها

از طریق جدول شماره ۶-۸ مشخص می گردد .

(جدول شماره ۹-۸)

توزیع کلاسهای پیکار با بیسواد ی و تعداد شاگردان این کلاسها در سطح منطقه

کلاس		تعداد کلاسها	نام دهستان
۲ کلاسه	۱ کلاسه		
—	۱	۱	بسطام
—	—	—	دوآب
—	—	—	دهرحم
۱	—	۱	فیروزآباد
—	—	—	قلائی
۱	۱	۲	قلعه مظفری
—	—	—	هنام
۲	۲	۴	کل منطقه

۸/۵ — موسسات تندرستی :

این موسسات را میتوان به دو نوع موسسه بهداشتی و موسسه درمانی تقسیم نمود . از میان موسسات بهداشتی در منطقه میتوان تنها حمام و غسلخانه را نام برد . جدول شماره ۱۰-۸ توزیع حمامها را در سطح منطقه نشان می دهد .

(جدول شماره ۱۰-۸)

پراکندگی حمام‌ها در سطح منطقه

نام دهستان	بسطام	دوآب	ده رحم	فیروزآباد	قلائی	قلعه مظفری	هنام	جمع
تعداد حمام	—	۲	—	۵	—	۳	—	۱۰

باید توجه داشت که حمام از میان ۳ حمام دهستان قلعه مظفری در مرکز ایمن دهستان، که در ضمن مرکز بخش نیز می باشد قرار دارد. در دهستانهای بسطام، ده رحم، قلائی و هنام چنانکه ملاحظه میشود حمامی وجود ندارد. در مورد غسلخانه، تنها در دهستان قلعه مظفری و فیروزآباد میتوان غسلخانه یافت و در سایر دهستانها از آن خبری نیست.

موسسات درمانی منطقه عبارتند از: درمانگاه سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی که در مرکز بخش قرار دارد و دیگری درمانگاه سپاه بهداشت که در فیروزآباد واقع شده است. اداره بهداشتی نیز از چندین قبل در مرکز بخش مبادرت به ایجاد یک درمانگاه نمود که ساختمان آن هنوز نیمه تمام است، ولی دکتر اداره بهداشتی که یک زن پاکستانی است، در محل دیگری بیماران خود را درمان می کند. با این ترتیب تنها ۳ پزشک معالجه بیماران این منطقه را بر عهده دارند. هر چند که چند ماهی است دکتر درمانگاه سازمان شاهنشاهی از محل رفته و تا زمان بررسی، این درمانگاه بدون دکتر باقی مانده بود. در صورتیکه جمعیت کل منطقه را حدود ۴۵ هزار نفر بحساب آوریم، تقریباً برای ۱۵ هزار نفر

يك دكتر وجود دارد . بیماری هائی راكه روستائیان منطقه نام برده اند عبارتند از: مالاریا ، رماتیسم ، سرخك ، اسهال ، سرماخوردگی ، ابسه و تراخم و غیره .

بطور کلی با ملاحظه نکات فوق به وضعیت نامتناسب تندرستی و بهداشت در منطقه میتوان پی برد .

۸/۶ - موسسات مذهبی:

موسسات مذهبی منطقه را مسجد تشکیل میدهد كه تعداد و چگونگی توزیع آن در جدول شماره ۱-۸ منتقل گردیده است . علاوه بر مساجد ، يك امامزاده ، در منطقه (درهنام) وجود دارد كه انهم ظاهراً درختی است كه تشكيل امامزاده را داده است .

(جدول شماره ۱-۸)

توزیع مساجد در دهستان های منطقه

نام دهستان	بسطام	دواب	دهرحم	فیروزآباد	قلائی	قلعه مظفری	هنام	كل منطقه
تعداد مساجد	۱	-	۳	۴	-	۲	۱	۱۰

باید به این نکته اشاره کرد كه مسجد مركز بخش نیز در این محاسبه در نظر گرفته شده است .

تعداد ناچیز این موسسات مذهبی ، بویژه مسجد ظاهراً ناشی از وجود حیات ایلی در منطقه است . موسسات مذهبی يك زندگی ایلی نیز می باید با مقتضیات چنین زندگی ای در حال حرکت است سازگار باشد و در چنین وضع

بدیهی است که موسسه مذهبی نمی‌تواند محل ثابتی داشته باشد .

۸/۷- سایر موسسات:

از سایر موسسات اجتماعی میتوان قهوه خانه را که در بعضی موارد محل تجمع اهالی است بحساب آورد . تعداد چگونگی توزیع این موسسه اجتماعی در جدول شماره ۱۲-۸ منتقل گردیده است .

(جدول شماره ۱۲-۸)

توزیع قهوه خانه ها در دهستان های منطقه

نام دهستان	بسطام	دواب	دهرحم	فیروزآباد	قلائی	قلعه مظفری	هنام	کل منطقه
تعداد قهوه خانه	—	۱	—	۳	—	×	—	۴

۹ - برخی نکات مربوط به مسائل اجتماعی و فرهنگی

مطالبی که در این مبحث گفتنی است میبایست کلاً "از طریق مشاهده و مصاحبه و زیست در میان مردمی که مورد نظرند، بدست آید، اما از آنجا که این بررسی کلی را چینی— امکانی نبود، زیرا "به ذکر مواردی که از طریق پرسشنامه و تاحدی مشاهده امکان دسترسی آنها بود، از جمله چگونگی گذراندن اوقات فراغت، مذہب، محلہهای تصمیم گیری، همکاریهای دستجمعی و بالاخره نظریات و خواسته های روستائیان و غیره، اکتفاء میگردد.

۱ / ۶ - گذراندن اوقات فراغت:

روستائیان منطقه در ایام فراغت بیشتر در هر هم می نشینند و با قصه گفتن و شاهنامه خوانی و شعرخواندن، مشغول میشوند. در همین جلسات است که در دلهای بازگومیشوند و ضمن مطرح شدن مسائل مربوطه، به چاره جویی و عهدردی مینشینند مجالس کمتر جنبه رسمی و میهمانی دارند، بسادگی در کنار دیوار، یا میدان روستا بد و هر هم می نشینند و ساعتی را به گفتگوسپری میکنند.

شیرین ترین تفریح آنان قصه گویی و شاهنامه خوانی است، اشعاری را که سرود هاند، و یا از حفظ هستند، میخوانند. جالب ترین برنامه های آنان در این مجالس در گذشته خواندن شاهنامه بود و هنوز نیز برخی را بالقب شاهنامه خوان می شناسند که در سالهای اخیر کم کم روبرو فراموشی می رود. روستائیان، در قصه گویی و سرودن شعر بسیار با ذوق انومعمولاً "اشعاری را که خود بیاید پد ریزرگ و یا سایر اقوام سروده اند در فرصتهای مناسب میخوانند. بعلمت ارضای حس غرور و خود نمایی و تفاخریه فامیل و بستگان بگانه ذوق شخصی است که برخی

(جدول شماره ۱-۹)

درصد گذران اوقات فراغت

جمع	بازی و انواع آن	رفتن به مجالس مذهبی	قصه گوئی	رفتن به شب نشینی	دوره نشستن	دهستان
۱۰۰	۰/۵	۳	۱۵	۲۹	۵۲/۵	بسطام
۱۰۰	۱	۱۰	۱۸	۲۱	۵۰	دوآب
۱۰۰	۳	۱۰	۱۳	۲۱	۵۳	ده رحیم
۱۰۰	—	۱۰	۱۴	۲۲	۵۴	فیروزآباد
۱۰۰	۱	۱	۱۶	۲۴	۵۸	قلایی
۱۰۰	۱	۱۷	۱۵	۲۳	۴۴	طعمه مظفری
۱۰۰	۲	۳	۱۲	۱۵	۶۸	هنام
۱۰۰	۲	۹	۱۵	۲۳	۵۲	تمام منطقه

از افراد آنها را حفظ کرده اند. این قصه‌ها و اشعار که در اوقات فراغت سبب آرامش و رهایی از کسالت و خستگی روزانه زندگی روستائیان است، نه تنها بهترین وسیله شناخت آنهاست، بلکه بهترین راه گشای وسیله نفوذ در اندیشه آنان می‌باشد. با کوششی میتوان مانع فراموشی این شاعران و قصه‌ها شد و از آنها در کمک به آموزش کودکان و جوانان و گاه بزرگسالان و بسیاری جهات دیگر نیز، بهره گرفت.

بازیه‌های محلی نیز با نفوذ تدریجی عوامل خارج از منطقه در حال نابودی هستند، بازیه‌های که سراسر خواندن اشعار است و بیان کلام زیبا، و ابراز نهانی تریس خواسته و آرزوهای آنها. نسل جدید منطقه کمتر با این بازیه‌ها آشنا هستند و یا بسن گذشتگان و پیران نیز آنها را، احمقانه و بچگانه می‌پندارند و از انجام این بازیه‌ها به لطایف الحیل سر باز می‌زنند. روی همین اصل، در خانوارهای مورد سؤال، که نمایانگر وضع تمام خانوارهای منطقه نیز می‌تواند باشند، سرگرم شدن بسا بازیه‌های مختلف، تنها یک درصد از تمام شیوه‌های گذران اوقات فراغت را شامل می‌شود.

۱/۲ - مذ هسب:

روستائیان این منطقه شیعی مذ هب بوده و در بین سایر بخشهای هم جوار سه دین داری و احترام به شعایر مذ هبی شهره هستند، با آنکه در روستاهایی از بخش نورآباد مشروب سازی، سنتی است کهن و آشکارا به ساختن و خوردن آن می‌پردازند، در بخش الشتر این امر سخت مذ هب است، و کمتر کسی حاضر است، بیم رسوائی و ننگ مشروب خواری را بپندیرد. با وجود این همه پایداری در مذ هب،

بین آنان رفتن به مسجد و مجالس مذهبی کمتر متداول است و همانطور که در بخش تاسیسات گفتیم اکثر روستاها مسجدی ندارند و از آخوند وسید در آن خبری نیست، مگر در روزهای ازمایشهای محرم و صفر و رمضان و یابهنگام برداشت محصول. لذا در پاسخ این سؤال که اوقات فراغت خود را چگونه میگذرانند فقط ۹ درصد از پاسخها در مورد رفتن به مجالس مذهبی بوده است و بیشترین درصد در نشستن و رفتن به مجالس شب نشینی و قصه گوئی اوقات فراغت خود را گذرانیده بودند.

در پاسخ این سؤال که چه چیز برای روستائیان بسیار لازم است ۱۲/۵۸ درصد از پاسخها در مورد ساختن مسجد بوده (جدول ۶-۷) که نشان میدهد گرایش بسوی مذهب و علاقمندی به استفاده از مجالس مذهبی در افراد وجود دارد. ساداتی را که در فصل برداشت محصول برای گرفتن جنس به منطقه میآیند، بعلمت اینکه سخت به مذهب و نتیجه به دستورات معتقدند، ناراضی بر نمیگردانند.

۱/۳ - محلهای تصمیم گیری:

کدخدایان رهبر و از نفوذ و احترام بسیار برخوردار است و هنوز شرکتها و تعاونی در مسائل اجتماعی نتوانسته اند برای خود جایی باز کنند، لذا فقط در یک درصد از موارد بیکه اهالی روستاها دستجمعی میخواستند درباره موضوعی تصمیم بگیرند در محل شرکت تعاونی جمع شده بود و در حالیکه ۸۵ درصد از مجالسی که به این منظور تشکیل میشود در خانه کدخدایان است (جدول ۶-۲) و چون کدخدا معمولاً یکی از بزرگان محله

درصد محل های تصمیم گیری خانوارهای نمونه ی بخش سلسله و دهستانهای آن

دهستان	خانه کد خد ^۱	خانه یکی از بزرگان	شرکت تعاونی	مسجد	جمع
بسطام	۹۰	۷/۵	۲/۵	-	۱۰۰
روآب	۸۶	۱۴	-	-	۱۰۰
ده رحیم	۹۱	۹	-	-	۱۰۰
فیروزآباد	۸۵	۱۱	۴	-	۱۰۰
قلاعی	۹۳	۷	-	-	۱۰۰
قلعه مظفری	۷۳	۲۳	۲	۲	۱۰۰
هنام	۹۰	۱۰	-	-	۱۰۰
تمام منطقه	۸۵	۱۳	۱	۱	۱۰۰

میباشد ، وجه بسا چندین نسل پدرانش در این سمت بوده اند ، لذا اکثر افراد برای گفتگو و مشاوره در مورد يك مسئله عمومی در خانه دیگر بزرگان محصل جمع میشوند ، جز در هستان قلعه مظفری ، آنها هم بواسطه آنکه یکی دوتن از سران منطقه که تا چند سال قبل رسماً " حاکم ، خان ، سردار ، یا مالک بزرگ منطقه بوده اند و هنوز هم نفوذ بسیاری در میان مردم دارند و در آنجا بسر میبرند ، در موارد مهم معمولاً " برای تصمیم گیری به خانه او میروند . همچنین بواسطه آنکه بزرگترین مسجد بخش و همچنین ملای منطقه نیز در این محصل میباشد مسجد هم گهگاه محلی برای این امر میشود . ولی در سایر دهستانها روستائیان عملاً " نه در مسجد (اگر هم باشد) برای حل مشکلاتشان جمعیع میآیند و نه در محل شرکت تعاونی به گفتگویی نشینند .

۲/۳ - همکاری دستجمعی :

روستائیان پیش از همه در مورد جاده سازی بایکدیگر همکاری کرده اند . این همکاری چه در زمینه همکاری اهالی روستا بایکدیگر و چه در جهت همکاری با ساکنین روستاهای دیگر ، از تمام زمینه های همکاریهای دستجمعی بیشتر بوده است (جدول ۳ - ۱) . این مطلب تقریباً در تمام دهستانها صادق است ، جز در هستان فیروزآباد ، که بیشتر از هر چیز روستائیان در امور زراعت بایکدیگر همکاری کرده اند ، همکاری های فوق باروستائیان روستاهای همجوار ، چشم گیر است . این مسئله در دهستان قلابی عملاً " بچشم نمیخورد . در مورد بنای تاسیسات عمومی مثل ساختن مدرسه ، مسجد ، حمام و غیره بین ساکنین روستاهای متفاوت ، همکاری به نسبت خوبی انجام گرفته است . در

درصد انواع همکاری های عام المنفعه با مشارکت اهالی ده پایبزمی اهالی ساپوروستها در خانوارهای نمونه بخش سلسله درمستایهای آن

(جدول شماره ۳-۱)

موضوع	زراعت		بهای تأسیسات عمومی		جاده سازی و مرمت آن		تأمین آب آشامیدنی		جمع
	اهالی ده پایبزمی	اهالی ده مشارکتی	اهالی ده پایبزمی	اهالی ده مشارکتی	اهالی ده پایبزمی	اهالی ده مشارکتی	اهالی ده پایبزمی	اهالی ده مشارکتی	
بستکام	۱۸/۵	۲۵	۴۲	۴۴	۳۳	۱۱/۵	-	۱۰۰	۱۰۰
دوآب	۴۰	۲۰	۱۷	۴۱	۵۶	۹	۷	۱۰۰	۱۰۰
ده رحیم	۲۶/۵	۹	۳۶	۳۷/۵	۳۲	۱۶	۲۳	۱۰۰	۱۰۰
فیروزآباد	۳۱	۴۵	۳۱	۲۸/۵	۱۴	۱۳/۵	۱۰	۱۰۰	۱۰۰
تلاقیس	۳۳	-	-	۶۰	۱۰۰	۷	-	۱۰۰	۱۰۰
نظمه مظفری	۳۹	۳۵	۱۸	۳۴	۳۹	۱۷	۸	۱۰۰	۱۰۰
هنسارام	۲۳	۳۳/۵	۱۱	۵۳	۴۴/۵	۶	۱۱	۱۰۰	۱۰۰
کل منطقه	۳۳	۲۷	۱۶	۳۸	۳۹	۱۳	۸	۱۰۰	۱۰۰

دهستان قلابی این مشارکت پیش نیامده، زیرا تقریباً "موردی برای آن وجود نداشته است."

در مورد ساختن جاده یا تعمیر آن، و همچنین زراعت، روستائیان دهستان هنگام همکاری خوبی با اهالی روستاهای همسایه شان داشته اند. در دهستان قلابی، در مورد جاده سازی، فرصتی پیش آمده که اهالی یک روستا با همسایگان همکاری کنند.

۵ / ۶ - نظر روستائیان نسبت به مشاغل خود :

بیشتر روستائیان از کار خود در شرایط موجود، ناراضی بودند. از میان پاسخ دهندگان، روستائیان دهستانهای هنگام، رحیم، و فیروزآباد بیشتر از سایر روستائیان از کار کنونی خود ناراضی بودند. (جدول ۴ - ۱) و بطور کلی ۵۵ درصد از آنان از شغلی که داشتند، رضایت ابراز نمی نمودند. این مطالب بدان مفهوم نیست، که بیشتر افراد کارهای دیگری را بر کشاورزی یا مشاغلی که دارند ترجیح میدهند.

همانگونه که از (جدول ۵ - ۱) نیز مستفاد میگردد، در میان افرادی که از شغل خود ناراضیند، تعداد کسانی که به ادامه شغل کشاورزی رغبت دارند، بیشتر از سایر افرادند. (مشروط بر آنکه امکانات بیشتری در این زمینه بدست آورند). روستائیان دهستان رحیم به کار کشاورزی تمایلی نداشتند بیشتر خواستار کانداری یا کاری که مخارج آنها را تامین کند، بودند.

پس از شغل کشاورزی، روستائیان ناراضی بیشتری در آرزوی کانداری و کارمندی بودند. یعنی شغلی که در نظر آنها، بی درد سر و مطمئن تر است، و درآمد خوبی دارد.

درصد نظرات روسای خانوارهای نمونه بخش سلسله و دهستانهای آن نسبت به
شغل کنونی خود

دهستان	راضی	ناراضی	بدون جواب
بسطام	۳۱	۶۰	۹
دوآب	۲۸	۴۰	۳۲
ده رحیم	۳۰	۶۴	۶
فیروزآباد	۳۹	۵۸	۳
قلائسی	۳۹	۲۴	۳۷
قلعه مظفری	۳۹	۵۱	۱۰
هنام	۱۹	۷۶	۵
تمام منطقه	۳۳	۵۵	۱۲

(جدول شماره ۶-۵)
درصد مشاغل آرمانی برای کسانی که از کار خود ناراضی هستند

هرکاری غیر از کشاورزی	ارتش	کارگری	دآمداری	کارخانه‌های کامپوزیت	کارخانه‌های ساخت و ساز میکنند	کارمند دولت	دکانداری و ادوستان	کشاورزی با امکانات بیشتر	دهستان
۲	۴	۷	۱۳	۱۲	۶	۱۹	۱۹	۱۸	بسطام
۱۲/۵	—	۶	—	۶	۱۹	۱۶	۹/۵	۲۵	دواب
—	—	۵	۵	۱۸	۲۲	۱۸	۲۳	۹	ده رحم
—	۱	۳	۳	۲۲	۲۲	۸	۱۹	۲۲	فیروزآباد
—	۵	—	۲۰	۵	۱۰	۲۰	۲۰	۲۰	فلاسی
۲	—	۵	—	۷	۹	۲۶	۲۳	۲۸	ظلمه مظفری
—	۴	—	۷	۷	۳۲	۱۴	۱۱	۲۵	هنام
۲	۲	۴	۶	۱۳	۱۳/۵	۱۷/۵	۱۹	۲۰	کل منطقه

در دهستان قلعه مظفری، که روستائیان بیش از سایر دهستانها با کارمندان دولت در تماسند، این گرایش بیشتر است. رویهمرفته میتوان علل نارضاخانی روستائیان را در کمی درآمد، خلاصه کرد.

۶/۹- خواسته های روستائیان:

خواسته های مهم روستائیان را بر دو دسته میتوان تقسیم کرد:

۱- آنچه که برای خود و خانواده شان طلب میکنند (جدول ۶-۹).

۲- آنچه که مورد نیاز روستائی جماعت میداند (جدول ۷-۹).

در مورد اول، بیشتر از هر چیز از زندگی داشتن تامین معاش شکایت داشتند، چرا که ۲۷ درصد خواسته های پیرامون تامین معاش، ۲۲ درصد در مورد کمبود وسایل زندگی، و ۲۱ درصد تقاضای وام بود. بطور کلی، ۷۰ درصد افراد از کمی درآمد گلایه داشتند و خواستار فزونی آن بودند. روستائیان دهستانهای بسطام و قلابی بیشتر از سایر دهستانها، خواستار پول بیشتر برای تامین معاش خود و خانواده شان بودند. روستائیان قلابی، که به قناعت خو گرفته اند، علیرغم وضع نامناسبشان، کمتر تقاضای وسایل زندگی بیشتر میکردند.

تنها ۷ درصد از روستائیان از زندگی مسکن ناراحت بودند. این نسبت در دهستان قلعه مظفری به ۱۶ درصد میرسد و در دهستانهای فیروزآباد و بسطام از همه کمتر بود.

روستائیان دهستان قلابی بیش از هر چیز در اندیشه ی بدست آوردن امکاناتی بودند برای اینکه وضع نامساکن کشاورزیشان را سامان بخشند. بیشتر از $\frac{1}{3}$ افراد بزرگترین خواسته شان یاری بآنان در این مورد بود.

نام روستان	چاره	حمام	خدمات روستا	خدمات فرهنگی	دکان		بشق	مسجد	شرکت تعاونی	آب آشامیدنی
					سایر کانیها	قصابی				
پسلسام	۱۲/۶۹	۳۰/۳۸	۱۷/۳۱	۱۸/۰۷	۰	۴/۶۴	۰/۷۷	۸/۸۴	۳/۸۴	۳/۴۶
دواب	۹/۲۷	۲۷/۷۰	۱۲/۷۵	۱۲/۲۶	۶/۵۷	۵/۸۰	۵/۰۲	۱۶/۹۹	۳/۱۳	۲/۳۲
ده رحیم	۲۱/۱۶	۲۷/۸۳	۹/۵۷	۱۶/۸۲	۴/۳۵	۱/۴۵	۲/۹۰	۱۲/۴۷	۱/۱۶	۲/۳۲
ضیروزآباد	۱۲/۶۷	۲۲/۶۵	۱۳/۲۱	۱۸/۳۳	۸/۰۹	۰/۸۱	۳/۵۱	۱۲/۶۷	۱/۰۸	۷/۰۱
تلاقسی	۱۹/۸۸	۱۹/۲۶	۱۷/۴۰	۱۵/۵۳	۶/۲۲	۶/۸۴	۱/۸۷	۸/۰۸	۳/۷۳	۱/۲۵
قلعه سفیری	۱۴/۵۹	۲۴/۷۱	۱۱/۹۱	۱۴/۸۸	۸/۱۷	۲/۶۸	۶/۲۵	۱۳/۶۹	۰/۹۰	۶/۲۵
منسام	۱۰/۸۹	۲۵/۱۷	۱۱/۵۷	۱۱/۵۷	۵/۴۵	۳/۴۱	۳/۴۱	۱۶/۳۳	-	۱۲/۳۵
کل منطقه	۱۴/۳۶	۲۵/۲۵	۱۴/۴۱	۱۵/۵۶	۴/۹۳	۳/۱۵	۳/۵۱	۱۲/۵۸	۱/۵۸	۸۸/۳

در مورد دوم، بیشتر از هر چیز روستائیان خواستار ساختن حمام در روستایشان بودند. بویژه در دهستان بسطام. روستائیان دهستان قلبی در اشردم آشنائی با مسائل بهداشتی، و نیز فقر و ورافتادگی، کمتر از دیگران به بنسائی حمام در روستایشان میاندیشیدند، برای کشیدن جاده هم اهمیتی چون ساختن حمام قایل بودند.

پس از حمام، بزرگترین نیاز روستائیان تاسیس مدارس و امکان استفاده از خدمات فرهنگی بود. این خواست در دهستانهای بسطام و فیروزآباد بیشتر از سایر دهستانها، و در دهستان هنام کمتر از همه جا، محسوس بود.

بعد از حمام و دهستان، جاده سازی و خدمات درمانی، برای روستائیان مهم بود. در این مورد بیشتر از همه روستائیان دهستان قلبی اصرار میورزیدند. در دهستان ده رحم که بواسطه نزدیکی به مرکز بخش، مشکل استفاده از خدمات درمانی تا حدودی آسان تر شده بود، بیشتر به نداشتن جاده تکمیل میگردند، پیش ازیک پنجم خواستهای روستائیان کشیدن جاده بسطام روستاهاشان بود.

نداشتن مسجد نیز از نظر روستائیان واجد اهمیت بود. بویژه در دهستانهای دوآب و هنام که متجاوز از ۱۰ درصد از آنان به لزوم داشتن مسجد، اشاره کرده بودند.

وجود یک دکان قصابی برای هر روستا از نظر آنان لازم بود. در این مورد میبایست به دو مسئله توجه کرد یکی آنکه بواسطه اهمیت دامداری در منطقه روستائیان به تغذیه از گوشت گوسفند و بز در صورت امکان، اهمیت

جدول شماره ۷-۱ (درصد خرواسته های جانپوارهای تولیدی بخش سلسله در دهستانهای آن)

جمع	تاسین مستقر	وسایل نقلیه تجهیزی	کار	وام	وسایل بزرگ	سنگین	انگانات دامداری	کشاورزی	خرواسته ها در دهستان
۱۰۰	۲۲	—	۱	۲۲/۵	۴۱/۵	۳	۱۶	۴	پسپتام
۱۰۰	۲۲	۶	۲	۳۴	۲۹	۸	۱۳	۶	دواب
۱۰۰	۲۰	۱	۲	۲۳	۲۶	۱۰	۸	۱۱	ده رحیم
۱۰۰	۲۰	۳	۰/۵	۲۲/۵	۳۴	۳	۱۱	۶	ضمروآباد
۱۰۰	۲۲	۱	—	۲۰	۲	۵	۴	۳۶	فلاسن
۱۰۰	۱۶	۳	۲	۲۳	۱۵	۱۶	۱۱	۱۴	قلعه بظری
۱۰۰	۳۴	۸	۱	۱۳	۲۶	۱۱	۱۳	۳	هنظام
۱۰۰	۲۷	۳	۱	۲۱	۲۲	۷	۱۱	۱۰	کل منطقه

میدهند. دیگر آنکه برای یک خانواده روستائی مقدور نیست که بتنهایی گوسفند یا بزی را برای خوردن بکشد، بخصوص که دامپروری کمتر نگهداری میشود و بیشتر به نگهداری گوسفند و بز شیرده توجه دارند، لذا وجود قصابی را در روستا ضروری میدانند، تا ضمن اینکه گوشت مصرفی شان تامین شود، مجبور نباشند گوسفندان خود را سر ببرند. روی همین اصل قصابی بیشترین تقاضای آنها را در مورد بوجود آمدن انواع گاو نمابود.

در پایان، ذکر این نکته لازم است که روستائیان کمتر از فواید شرکت های تعاونی اطلاع داشته و نیاز به آنها احساس کرده اند، و به آن تنهایی عنوان محلی برای وام گرفتن توجه دارند، لذا آنها ۸۵٪ درصد از خواسته های آنان، پیرامون تاسیس شرکت تعاونی در روستایشان بوده است.

نکته آخر:

همانگونه که در بخش های قبلی گزاری گفته شد، منطقه مطالعه شده، ناحیه ای است ایل نشین و سه ایل بزرگ حسن وند، یوسف وند و کولی وند در آن زندگی می کنند. ذکر این نکته ضروری است که بی ریزی، و اجرای هرگونه طرح و فعالیت توسعه ای در این منطقه، مستلزم توجه به واقعیت های ایل نشینی منطقه میباشد و در این راه، شناخت روابط میان ایلات، سابقه تاریخی آنان و توزیع و پراکندگی هر یک از آنها در سطح منطقه اجتنابناپذیر است. باید گفت از آنجائیکه بین ایلات گوناگون، به دلایل مختلف، اختلافاتی وجود دارد، عدم توجه به آن، هرگونه برنامه اقتصادی و اجتماعی و توسعه ای را، در این منطقه می تواند، با شکست مواجه سازد.

برای مثال، مسئله‌ای که در ادغام شرکت‌های تعاونی و ایجاد شرکت‌های تعاونی مادر در منطقه پدید آمده، ناشی از همین تفاوت‌های ایلی می‌باشد. مثلاً شرکت‌های تعاونی سیاه‌پوش که از ادغام شرکت‌ها بوجود آمده‌است اکنون بجز روستائیان خود سیاه‌پوش، روستائیان دیگر (هندی، اکبرآباد، علم‌آباد) در شرکت مادر، فعالیتی ندارند. چراکه اولاً "علم‌آباد محصل سکونت یوسف‌وند‌هاست، در حالیکه شرکت تعاونی مادر سیاه‌پوش، در اختیار حسن‌وند‌ها می‌باشد. همین امر سبب شده که در اثر اختلافات موجود بین این دو ایل، علم‌آبادی‌ها (یوسف‌وندی)، فعالیت در این شرکت را تحریم کنند. ثانیاً سه روستای هندی، اکبرآباد، و علم‌آباد، از نظر اقتصادی خود را آبادتر و ثروتمندتر از اهالی سیاه‌پوش می‌دانند، و حاضر نیستند به شرکت تعاونی مادر، سیاه‌پوش وابسته باشند.

گروه مطالعه ضمن اقامت خود در محل، موارد مشابه بسیاری را شاهد بوده که همگی حاکی از وجود اختلافات ایلی بوده است و لذا تردیدی نیست که در بنیان‌گذاری سازمانهای اجتماعی و طرحهای توسعه‌ای منطقه لازمست، به این عامل اساسی توجه شود.